

наша НІВА

ПЕРШАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

ISSN 1819-1614



Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Прыватнае прадпрыемства «Суродзічы». Выходзіць штотыднёва, у чацьвергі 9 771819 161008

**Генадзь Сагановіч.
Пра славу
і блякласць Грунвальду**

Старонка 12



Гайкай па сасудзе

ЮЛІЯ ДРАЧКЕВІЧ

Уладзэ трэба высьветліць сапраўднага падбухторшчыка тэракту. Але ці адважыца яна на гэта? Аналізуе Віталь Сіліцкі. Старонка 3.

Свята ў кожны дом

або Што вы рабілі ў ноч
на 4 ліпеня?

У сталіцы началіся масавыя
допыты насельніцтва. Мілі-
цыя мяркую аптытаць усіх жы-
хароў гораду пра выбухі
4 ліпеня шляхам пакватэрнага
абходу.

У працы бяруць удзел супра-
цоўнікі МУС розных падраз-
дзяленняў, у тым ліку кур-
санты навучальных установаў
МУС. Людзі ў міліцыйскай
форме, у званьнях ад шарагоў-
ца да прафаршчыка, па два
ажыццяўляюць пакватэрнае
аптытанье ўсіх жыхароў у су-
вязі з выбухам.

Супрацоўнікі міліцыі права-
роць дакумэнты жыхароў
кватэр і цікавіца тым, дзе
яны былі і чым займаліся ў
ноч на 4 ліпеня, а мужчын
аптытаюць, ці праходзілі яны
службы ва Узброенных Сілах, і
калі так, то дзе служылі і да
якога роду войск адносіліся.

Супрацоўнікі МУС асаблі-
ва цікавіла, ці прымалі аптыта-
ныя жыхары ўздел у баявых
дзеяннях і ці прысутнічалі ў
зонах лікальных канфліктіў.

Тых асобаў, якія сцьвярд-
жалаўна адказвалі хача б на
адно пытаньне, папярэджвалі,
каб яны былі готовыя да таго,
што супрацоўнікі съследчых
органу МУС змішчэ яшчэ раз
скантактуюцца.

Масавыя аптытанні мяркую-
ць скончыць за тыдзень.
Цяжка зразумець, што можа
даць аптытанніе амаль двух
мільёнаў жыхароў сталіцы
для канкрэтнага съследства ў
справе выбуху, акрамя блы-
танін і безълічі памылковых
съяздоў. Гаворка ж не пра
аптытанніе съведкаў із жыхароў
прылеглых дамоў. Усё гэта выглядае як тупая маш-
табная акцыя запалохвання.
Можна чакаць, што яна такса-
ма падштурхне людзей да
зьяздзенняху рабункаў з сусе-
дзямі і іншых інцыдэнтаў.
Таксама варта чакаць па яе
выніках новых нематывава-
ных затрыманняў людзей,
супраць якіх няма ніякіх канк-
рэтных доказаў.

Мікола Бугай

У НУМАРЫ

Напярэдадні масавай прыхватызацыі

Разыўкі прымесловых гігантаў на
льготнае крэдытаванне і
падаткаўкладанне можа
прапагандзіца вечна. Мусім
пераходзіць да пылыванага
працэсу прыватызацыі шляхам
акцыянавання, заявіў першы
від-прам'ер Уладзімер Сямашка.
Старонка 6.

Сцэнар прызнаньня

Выбух у сталіцы парадакальным
чынам зняў важныя перашкоды
на шляху да нармализацыі
стасунку Беларусі з Захадам —
Швейцарія і бязь уладаў прафляцець
на свабодных выбарах. Паша Язэп
Кунціцкі.

Старонка 5.

Расея ўсё яшчэ страшыць

Страх беларусаў перед расейскай
мадалью капитализму можа стаць
вызначальным для геапалітычнага
выбару краіны. Паша Васіль
Аўраменка.

Старонка 8.

Дыскаграфія

Unia, «Тайланда», Flat, Medusa,
NHS-700. Рэцензус Сяргей Будкін.
Старонка 9.

Літаратурны сыштак «НН»

Андрэй Хадановіч, Марыя
Вайцяшонак, Андрэй Ляпкевіч,
Мікола Рабчук... **Старонка 13.**

• • • • •

Нашаніўцы ў Маладечне і Гомелі

24 ліпеня ў Маладечне (вул.
Чыстая, 26) адбудзеца сустрэча з
редактарам ARCHIE Валерам Булгак-
авым, пісьменнікамі Уладзімерам
Арловым і Наталкай Бабінай, а
таксама Аляксандрам Макавіком, ка-
ардынатаркамі выдання па-белару-
ску книгі Астырыд Ліндгрэн «Піні
Доўгаяпанчоха». Падчас сустрэчы
можна будзе азнаёміцца з навінкамі
незалежнага кнігадруку. **Пачатаку**
18.00. Даведкі па т.: (44) 792-36-88,
(029) 271-77-22.

29 ліпеня а 18-й у Гомелі (вул.
Палеская, 52 (управа АГП)) —
Валер Булгакаў з прэзэнтацияй
сілківапуску часопісу, прысьвечана-
нага Беларусі пад німецкай акупа-
цый, перакладчыкамі Віталь Ворна-
ю з прэзэнтациі книгі Алана
Мілна «Віні-Пілкі» па-беларуску;
Аляксандра Макавіка з прэзэнтаци-
йной книгі Астырыд Ліндгрэн «Піні
Доўгаяпанчоха». Т. для даведак:
(029) 341-66-94.

Адміністрацыю ўзначаліў прафэсійны выведнік, а Раду Бясыпекі — ахойнік прэзыдэнта

Лукашэнка —
тата перадаў
руль групе
Лукашэнкі —
сына?



За Віктарам Лукашэнкам з жонкай — Уладзімер Макей. Ці за Макеем — Лукашэнка?

Дзяржаўнае агенцтва БЕЛТА паведаміла пра новую высокія прызначэнні ў лукашэнкаўскай адміністрацыі.

Адміністрацыю прэзыдэнта ўзначаліў Уладзімер Макей. Доўгі час, ад 2000 году, ён працаў па памочнікам прэзыдэнта. Да таго ён пэўны час працаў у МЗС і выконваў функцыі прадстаўніка Беларусі пры Радзе Эўропы. А ўгугле гэты чалавек паходзіць з Галоўнага выведвальняга ўпраўлення ў йнтэрнатах слаў СССР.

Лічыцца, што менавіта ён будзе выконваць функцыі «захадній вітрыны» Адміністрацыі. Віктара Шэймана на пасадзе дзяржаўнага сакратара Рады Бясыпекі звініў шэф КДБ, а да таго начальнік Службы аховы прэзыдэнта Юры Жадобін. Ён вядомы як верны служак. На пасадзе шэфа спэцслужбы ён працаваўся любою да моцных ра-

сескіх выразаў, а таксама публічным прызнаннем існаванья чорных сцісаў палітычных праціўнікаў існай улады.

КДБ пры Жадобіну актыўізаваў вэрбовку грамадзяніна, што прывяло да шэрагу скандалаў і росту нэрвознасці ў грамадстве. Але значэнне Камітэту між сілавымі ведомствамі панізілася, што дазваляе выказаць меркаванье, што і ролі Рады Бясыпекі з прыходам такога начальніка аслабнে.

І трэцяга прызначэнца таксама адносяць да людзей Віктара Лукашэнкі. Новым кірауніком КДБ стаў генерал-маёр Вадзім Зайцаў, які быў першым намеснікам старшыні Памежнага камітэту.

Аляксандар Лукашэнка хоча дасягнучы большай эфектыўнасці працы апарату, захоўваючы на ключавых пасадах тых самых выхадцаў з сілавых структур. Ці можна называць новым Макеем, калі ён восем гадоў правёў на пасадзе памочніка прэзыдэнта? Прышлоў на яе адразу пасля звынкенняў Ганчара і Захаранкі і выконваў яе ў часе рэфэрэндуму 2004 году.

Жадобін — аднагодак Лукашэнкі, народжаны ў 1954 годзе. Макей нарадзіўся ў 1958-м, Зайцаў — у 1964-м.

З трох толькі палкоўнік Макей нарадзіўся ў Беларусі. Ён жа адзін, хто вучыўся ў Беларусі (Інстытут замежных моваў у 1980-м). Дарэчы, у 1992—1993 гадах ён стажаваўся ў Акадэміі дыпламатычнай службы Аўстрыі. А паміж тым, у 1980—1992 гадах, як сыціла паведамляе афіцыйная біографія, гэты выпускнік ін'язу «находілся на службе в Вооруженных Силах СССР».

Жадобін — танкіст, які прыйшоў у ахову прэзыдэнта з грамадзянскай абароны.

Зайцаў у 1986 годзе скончыў Акадэмію КГБ СССР, а ўжо ў 1990—2000-я адчуваўшы ў Акадэміі фэдэральны пагранічныя Рэспублікі (1997) і Вайсковай акадэміі Генштабу Рэспублікі (2004). У іншых краінах Цэнтральны Эўропы асобы з такім паслужытым сціпам не мелі ня толькі што шанцаў, але найчасцей і права ўзначальваць сілавыя структуры. Надта ж мнона іныя павязаныя з суседнім дзяржавамі.

Мікола Бугай

СЪЦІСЛА

Новы гістарычны рэкорд падзеяньня даляра

Даляр абваліўся адносна зўра да новага гістарычнага рэкорду — у \$1,6038. Причынай падзеяньня называюць кескін вынікі эканамічнага разыўцы ў ЗША.

Уладыка Філарэт ухіліўся ад адказу

На сайце БЕЛТА з'явілася гутарка зь мірапалітам Філарэтом.

Сярод іншых, было зададзенае наступнае пытанне: «Якай імяніцы Эзэрхату ў дачыненні да янядуна агучаній на найвышэйшым дзяржаўным уроціні персістэтыўны заключчны базаваны пагадненія Беларусі з Ватыканам, а таксама запрапаненія Папы Рымскага наведаць нашу краіну?» Уладыка адказаў наступнае: «У ліпені гэтага году мірапаліт Кандрусеўч адзначыў, што з прапановай па дзяржаве ў падзеі наступнае: «Якія пытанні падаеша мні некалькі дачасным».

Вострыкаў, Сабалеўскі, плягіят, архіўы БЦР і БНР

Выйшаў з друку новы нумар «Запісай БНРМу», г.н. №3. Гэты нумар прысьвечаны філіпу Алене Юрэвіч (1928—2006). У рубрыцы «Архіў» друкуюцца ўспаміны Цімоха Вострыкаў «Мая споведзь», а таксама грунтоўныя мэмуары Юр'я Сабалеўскага «На этапах», пра падзеі 1917—1919 гг.

Суправаджаючы успаміны на менишыні друкуюцца каментары і прядомова гісторыка Аляксандра Пашкевіча. Друкуюцца таксама ў нумары артыкул Генадзя Сагановича «Гістарычнасьць супраць «неабвержнасць, або Перачытваючы Абгэйтадарскага Ўрубана». Шукаіце праз knihy.net.

Івянец — беларускі Сыднэй

Мястечка Івянец з 18 да 20 ліпеня стане месцам сустэрны з Папам Бенедыктом XVI пры дапамозе тэлемасту з Аўстраліі.

Сёлета Сусъетны дзень моладзі адбудзеца ў Сыднэі (Аўстралія). Паколькі ў далекую Аўстралію змагла пачацца аблежаваная колькасць моладзі, было вырашана арганізація свой уласны «беларускі Сыднэй». Ім стала мястечка Івянец. Маладыя юноши зможуць сустэрну з Папам праз... тэлемаст. Адбудзеца два жывія ўжоччыны: у суботу 19 ліпеня а 11.00 гадзіне і а 2.00 гадзіне ўначы 20 ліпеня.

Адметнасць сёлетнія дня моладзі стане канцэрт з удалым хрысьціянскіх музычных колектывуў з Польшчы (Arka Noego i 2 Tm 2, 3) і Беларусі («Небасхіл», Ave, Ruach і інш.). Для яго будзе пабудаваная вялікая сцена і забытасці прафэсійнай гук і сяяцло.

Імпу 19 ліпеня а 19.00 гадзіне будзе правіць кардынал Казімір Сьвентіцк, а 20 ліпеня — арцыбіскуп Тадэвуш Кандрусеўч.

На выпадак неспрыяльнага надвор'я на пляці калі касцёлу пастаўці два вялікія шатры (кожны прыкладна на пяцьці тысяч ячэвак). А кухні будуть займацца вайскоўцамі з суседнім чацьмі.

Лета на заход



У межах статыстычнай хібнасці

Сярод 1 430 сяброў акруговых выбаркамаў усяго 42 прадстаўнікі грамадзянскай, вылучаныя ад незалежных партый і грамадзкіх арганізацый. Гэта менш за 3%. Усе астатнія месцы занялі лукашэнкаўцы.

Але і 42 — гэта больш, чым было ў 2004 годзе. Тады, напрэдадні рэфэрэндуму, незалежных было — нуль.

Назіральнікі разыходзяцца ў думках, ці то гэта ад няважнасці выбараў, ці то ад жадання стварыць демакратычны фасад перад Эўропай.

АДС вырашыла пачаць з сваім рэштніцтвам аб удзеле ў кампаніі. Яно залежыць ад таго, ці ўключаець незалежных сяброў ва ўчастковыя камісіі і ці іх вызываюць арыштаваных актыўістамі апазыцыі.

МБ

У Лідзкім раёне завялася малпа

Яе бачылі на кукурузным полі ў вёсцы Краснаўцы, ля крамы і ў полі ля вёсак Кавалі і Рулевічы. Жыхар вёскі Кавалі Валер Рудзевіч сустроў няпрошанага госьця прости на дарозе, а ў аднаго з тувараніц жыўла ласавалася яблыкамі-зялепукамі. У апошні раз кудлатага валауцуга бачылі ўздоўж вёскі Вараноўскага раёну. Паведамляюць, што гэты малпі ўцікі з адрогі з ванд্юровым запарку. Вяскоўцамі з асьцярогаў выпускаюць дзяцей з хаты, дык самі перамяшчаюцца па навакольні з вялікай перасыпай.

Насцяя Касцянкоўская, радыё «Раніца»

МБ, АГ

Гайкай па сасудзе



Рабочік міліціі перашкаджае карэспандэнту фатографаваць на месцы выбуху.

Кастрычніцкай плошчы адзін раз — у другі ўжо апэратуры падагнаныя камунікацыйныя службы, каб зылківадаваць белдам за пяць хвілін. У наступны месеці ф-фест абстайлюючы паводле ўсіх правілаў...

Па-чацьвертае, падзеі 4 ліпеня пацьвердзілі, што, як гэта пі дзіўна, але ва ўсёмагутнай беларускай улады ніяма манаполіі на інфармацыю. Гэта ня значыць, што яна ўжо няздольная апрацоўваць прыблізна палову грамадзтва, якага арыентуецца на дзяржаўныя СМІ і цалкам ім давірае. Аднак у час інтэрніту, блогаў, мабільнай сувязі замоўчыць нешта маштабнае і важнае ўжо немагчыма. У ЖЖ-стужках былі паведамлены і здыムкі ўжо праз гадзіну, інфармацыйныя агенцыя началі перадаваць неадфільтраваную інфармацыю, камэнтары і заявы апазыцыйных партый ўжо растыражаваныя да таго, як улада сышлася на ўзгодненай вэрсіі падзеі. У выніку ўлада, відавочна, вырапыла, што калі ч'янку немажліва перадухіліць, трэба яе ўзначаліць, і стала пастаўляць інфармацыю праз свае каналы, хоць тэндэнцыя замоўчання на ранак 4 ліпеня была відавочнай.

Дарэчы, менавіта гэтая інфармацыйная адкрытасць прыводзіць да таго, што «павесіць» адказнасць за падзеі на крайніх будзе надзвычай складана. Адна справа — стварыць узлётненасць у электрарату, што да выбуху мае дачыненне апазыцыі. Зусім іншае — рэзынкунуць і давесіць справу да працэсу, да якога будзе прыкаваная міжнародная ўвага, на якім, у выпадку няўдалай арганізацыі, авінавацівнай могуць ператварыцца ў авінаваўцаў. Разбуць сітуацыю, улічваючы розананс ад выбуху і груз нераскрытых віцебскіх свавольствіў, будзе надзвычай складана. З аднаго боку, і ўладзе трэба знайсці сапраўднага падбuxторшчыка тэракту — у гэтым як пі дзіўна, яе інтэрэсы з апазыційнай супадаюць. Але ці адваўжыцца яна на гэта?

Нарэшце, рэакцыя ўлады на падзеі (а менавіта, вызначынне вэктара пошуку вінаватаў) паказвае, што ўнутры ўлады, мікка какучы, не да канца сформавалася разуменне реальных пагрозаў, што ўзынікнуть перад сістэмай у будучыні. Уесь удар прыпаў, па вялікім рахунку, на ветракі, створаныя прапагандай для нагнітання атмасферы нінавісці да палітычных апанентаў. Але інфармацыйны ўдар быў нанесены цалкам реальным і значна больш прафесійным супернікам, якія нікуды на зынікнуть, нават калі пасадзіць у КПЗ ўсю апазыцыю. Падобна, што гэта прости не ўсьведамленіца беларускім спэцслужбамі. Нізваў і крыва апазыцыі можна пісаць колкі заўгодна, але менавіта гэтая імітацыя інтэнсіўнага бегу на месцы, а не міфічныя баевікі, якіе сеньня найбольшую пагрозу крышталнаму сасуду, па якім так паказальна ўрэзали гайкамі.

Выбух 4 ліпеня падарваў усурыманье ўлады як ўсёмагутнай і ўсёпраніканай. Таксама стала відавочным, што ўлада ня ўмее спраўляцца зь нестандартнымі сітуацыямі, а сілавыя структуры да жаху непрафесійныя. Піша Віталь Сіліцкі.

Тое, што адбылося ў Менску, нечым нагадвае авантуру адмарозкаў з брытанскіх таблоідаў, якую яны неяк учынілі ў лёнданскім аэропорце «Хітроў». Некалькі ўрэзіў стварылі муляжы выхувочных прыстасаваній і здолелі, нягледзячы на ўсе меры перасыпнога ў аэропорце, пранесці іх на борт самалёту. Натуральна, жыццю людзей нічога не пагражала, але інфармацыйны ёфект быў максімальнym — грамадзтву было даведзена, што ўся валюты вакон бясыскі авіярэйса пасыла 11 верасня 2001 году — гэта, па вілікім рахунку, пішык, бо ніяма такіх сістэмай кантролю, якія немагчыма было бы абысці.

Аналёгія з выбухам 4 ліпеня відавочная — справа на ў тым, калікі працілююць крыбы, а ў нахабнасці і цынічнасці таго, што адбылося. Канечне, такая аналёгія будзе крыху націгнутай, бо людзі 4 ліпеня ў Менску малі рэзальну загінцу. Аднак, калі меркаваць па тым, як прафесійна была мінімізаваная такая магчымасць — канструкцыйныя бомбы, можна лёгка прыйсці да вынівовы, што

менавіта на інфармацыйны ёфект, на шок ад пранікнення і разыўчавалі арганізаторы і замоўцы тэракту. Задачай быў сігнал, адрасатам якога мог быць і прэзыдэнт, і беларуская эліта, і сілавікі, і грамадзтва, і ў прынцыпе, усе яны разам. А раз сігнал паслаць удалося, то можна зрабіць некалькі высноваў або сучаснай Беларусі, аб якіх мы раней толькі здагадваліся.

Па-першы, дзеяніні замыслынкай сур'ёзна падарвали усурыманье беларускай улады як ўсёмагутнай і здолнай кантроліваць літарална ўсе аспекты жыцця беларусаў. Калісці прэзыдэнт адкрыта намякаў, што ведае нават, пра што размаўляюць у спальнях ягона чыноўнікі, і кажуць, што менавіта на такіх размовах некаторыя галовы і паліцелі. Калі гэта сістэма віжаваньня і насамрэч настолькі развязала, то спэцслужбам можна толькі паразіць тэрмінова спыніць перасып апазыцыйных актыўістаў у сувязі з справай 4 ліпеня — іншай давядзеніца расыпісвачца сама меней ва ўласным злачынным бяздзеяніні.

Мы на будзем спрачацца са сэцьвярдзеным прэзыдэнтам абытм, што выбух на буй скіраваны супраць яго, але ўзвартаў бомбу за 50 метраў ад прэзыдэнта і на мець на мэце даслаць иму якоесць пасланыне было бы праста неразумнае. А раз так, то мы проста на можем не падумаць пра існаваныне магутных ценевых структураў, якія асабліва на сівецціца і ад якіх у Беларусі насамрэч

залежыць на меней, чым ад афіцыйна існуючай вэртыкалі ўлады. Цалкам магчыма, што ніці ад гэтых структураў цягнуцца на Ўсход — толькі там можа быць «крышка», якая магла б даць гарантіі бясыпекі арганізаторам і выканайцам настолікі нахайнай выхадкі. Высвятляючы гэтую сіненявую структуры пытаны ўлады альбо ўласнасці — справа ўжо іншая. Важна тое, што яны паказалі

Уладзе трэба высветліць сапраўднага падбuxторшчыка тэракту. Але ці адваўжыцца яна на гэта?

сваю здольнасць дабраца куды заўгодна.

Па-другое, улада прадстаўвала, што адзінства ў іх праграмах асабліва не назіраеца. Рэакцыя першых асобаў дзяржавы на падзею неяк лягчына ўпсалася ў тых вэрсіях, што распаўсюджваліся незалежнымі аналітыкамі аў магчымых лініях.

Супрацьстаянныя ўнутры сістэмі і якія так асъмейваліся саюнымі пропагандыстамі, што ўесь час наравілі называць сваіх калег па той бок барыкалду то пікейнымі жылетамі, то дылэтантамі. Дый адхіленне другога і трэціх асобаў ў дзяржаўнай гіерархіі, у прынцыпле, на падставе толькі таго факту, што іх не было побач з кіраўніком дзяржавы падчас сівіточнага канцэрту, паказае, на сколькі моцная ўнутры

систэмы атмасфера недаверу і падазронасці. Па-трэцяе, стала відавочным, што беларускай уладзе надзвычай складана сітуацыя з нестандартнымі сітуацыямі, хаця яна і спрабуе вучыцца. Хаця званочак селет ўжо быў у выглядзе абурнай бесталковасці ўладаў пры тым, што пазней назвалі «жывымі пічтотамі». Але там было некалькі машины на трасе, а тут сотні тысячаў людзей. Тыя, хто ведае, як апэратура прадаюць службы забесьпячэння таіх масавых мэрпратэмствіў, скажам, у Кіеве падчас шматлікіх канцэртаў на Майдане, пацьвердзіць, што вось там эвакуація падобнага памеру натоўп на працягу невялікага кавалку часу было бы справай тэхнікі. Гэтых навыкаў у беларускіх службах парадку простира не накапілася. Цана «стабільнасці», пры якой галоўная стратэгія падтрымання парадку — гэта запалохвансі, а верхам доблесці лічыцца разгон некалькіх сотняў недабітых інтэлігентаў —

непрафесіяналізм уладных структураў у форс-мажорных сітуацыях.

Ва ўлады выпрашаваўся своеасаблівы альгартым дзеянінняў — пры першым сітуацыі з неўядомым — цалкам саўковое рэагаванье, імкненне замоўчыц праблему. Аднак, калі сітуацыя паўтараецца, наступным разам робіцца спроба дзеянічнай больш пызвільнай, нават, можна сказаць, па-эўрапейску. Вось, скажам, насымлі фанаты на

важыні, на ветракі, на брэзенты, на афіцыйныя працэсія, на пасадзіці у КПЗ ўсю апазыцыю. Падобна, што гэта прости не ўсьведамленіца беларускім спэцслужбамі. Нізваў і крыва апазыцыі можна пісаць колкі заўгодна, але менавіта гэтая імітацыя інтэнсіўнага бегу на месцы, а не міфічныя баевікі, якіе сеньня найбольшую пагрозу крышталнаму сасуду, па якім так паказальна ўрэзали гайкамі.

Нават сярод паэтаў і нябожчыкаў

шукаюць супрацоўнікі праваахоўных органаў зламысльника (-ў), што ўчыніў (-лі) выбух у часе канцэрту ў Менску у ноч з 3 на 4 ліпеня. Пошук тэрарыста ператварыўся ў масавую акцыю застрашваньня.

Захоўваеш балты і гайкі – падазраваны

Заклік лідэр аў беларускай апазыцыі не спэкуляваш на выбуху ў палітычных мэтах не была пачутая ўладамі. Праваахоўныя органы дэмантрыраваў засядрэзілі на паранайдальнай вэрсіімагчымага ўдзелу ў арганізацый інцыдэнту сібру «незарэгістраванай дэструктывнай арганізацыі». Як вынік — хвала арыштаў у Менску і масавыя праверкі на датычнасць да выбуху актыўістаў апазыцыйных структур аў рэгіёнах.

Праверкі ладзіца схематычна, кутчэй, для застрашваньня, чым для справы: ператрус на кватэры — канфіскацыя «грачавых доказаў» (сystэмных блёкаў, дакументаў, нататнікаў, шрубоў, цвікоў ды гаек, пакункаў ад соку) — затрыманне. Як паказаў прыклад Паўла Кур'яновіча, забраць могуць і без рэчавых доказаў. У выніку, за дзесяць дзён съледства ў якасці падазраваных былі затрыманыя сібры зліквідаванай арганізацыі «Белы легіён» Сяргей Чыслай, Міраслава Лазоўская, Ігар Корсак, Віктар Ляшчынскі, сібры партыі БНФ Ілья Богдан, фігурант «Справы 14-ці» Антон Койш, студэнтка БДУ Таяна Пекун, актыўіст АГП Аляксандар Сергіенка, актыўіст кампаніі «Эўрапейская Беларусь» Павал Кур'яновіч, лідэр незарэгістраванай Беларускай партыі свабоды Сяргей Высоцкі ды грамадзянін Расеі студэнт Уладзімер Бялунін, Сергіенку, Кур'яновічу і Высоцкаму вызвалілі з СІЗА ў суботу, Бялуніна — у аўтарак.

Шукаюць сярод жывых і мёртвых

Пошукі зламысльника не абмяжоўваюцца Менскам. У рэгіёне невядомага бамбіста таксама «шукаюць» найперш сярод апазыцыйнераў. Часам даходзіць да сораму. Так, у Драгічынскім раёне супрацоўнікі КДБ і міліцыянты заявілі ў сям'ю нябожчыку Канстанціну Мысліці — былога актыўіста партыі БНФ, лідэра мясцовай апазыцыі. Словы ягонай жонкі Людмілы, што муж памёр яшчэ ў 2006 годзе, не зблізілі наведнікаў. Жанчыне, а таксама як пасынку Кірулу загадалі праіснік дактыляскапічную экспрэтызу і даць пісьмовыя тлумачэнні аў сваім месцаходжаньнем 3 ліпеня.

Без накладак не абылося і ў Менску. На станцыі метро «Ўсход» мэталадэтэктор выявіў падазроны прадмет у заплечніку паўночнага паста Віктара Жыбуля. Пры гэтым міліцыянты паведамілі Віктару пра ягонае падабенства з фатаробатам ды адвалі ў апорны пункт. Там паўта пратыкалі амаль трэх гадзін, узялі адбіткі пальцаў ды пісьмовыя тлумачэнні.



Сем мільёнаў патэнцыйных тэрарыстаў

Дзесянны спэцслужбаў выклікалі гнеў сваімі затрыманімі. Жонка Міраслава Лазоўскага Ніна Шыдлouskaya на адмысловай прэс-канферэнцыі 11 ліпеня заявіла, што паводле матываў, па якіх затрымалі гэтых людзей, можна арыштаваць усё дарослае насельніцтва краіны — ад прастага аўтаамата да хатнага гаспадыні. Справу кваліфікаў як злоснае хуліганства і з гэтай прычины яна павінна знаходзіцца ў выключнай кампензэнцыі МУС, але допыты і арышты ладзіць КДБ, выказала зьдзіўленне спн. Шыдлouskaya.

Праваабаронца Алесія Бляцкі пашкадаваў з той нагоды, што ўлада ўсё ж пачала «паліваньне на вядзьмарак». Мы маєм паліцыйскую дзяржаву, якая падудына праслушоўвае тэлефоны актыўістаў апазыцыі, але абсолютна нездольная змагацца з спараднымі тэрарызмам, заснанчыў сп. Бляцкі. На ягоную думку,

тое, як вядзенца съледства, дазваляе казацца пра разгортванне палітычнага тэрору ў краіне. Пашверджаныем таму — арышт бытых і дзеясных сібру апазыцыйных палітычных арганізацый. Гэта вельмі паказальная кладзенца на будучую выбарчую кампанію, бо частка арыштаваных зьяўляеца яе актыўнымі ўдзельнікамі, дадаў праваабаронца.

АДС не выключае байкоту

Масавыя арышты ў шрагах апазыцыі прымусілі прэзыдэнта АДС склікаць пазачарговы сход і прыняць адмысловую заяву. Уладзе паставілі ўльтыматум: калі нематываўшы арышты і кампанія дыскредытаты ня спыніцца, то апазыцыі ня будзе іншага выбиру, акрамя байкоту. Лідэры апазыцыі запатрабавалі сустрэчы з генпрокурорам і астадаўкі кіраўніцтва КДБ. АБСЭ атрымала ад АДС просьбу часова ўстрымацца ад накіравання ў Беларусь сваіх

назіральнікаў. У звароце да сусветнай супольнасці лідэры беларускіх дэмсаўскіх усклады частку віна за сэнсіянішня падзеі на тых эўрапейскіх палітыкаў, якія дэлія нязначных эканамічных саступак афіцыйна Менску готовыя заплачыць вочы на брутальнэ парушэнне правоў чалавека ў Беларусі.

Лідэр АГП Анатоль Лябедзька не включае, што ўлады наўмысна падштурхоўваюць дэмакратычныя сілы да паспешшіх і малапрадуманых кроку. На ягоную думку, ціпрае ўсё робіцца для таго, каб апазыцыйныя партыі змайліся толькі высвятленнем лёсу сваіх затрыманых сібру. Так у пятніцу трах актыўістаў АГП асудзілі на суткі нібытага за лаянку. Вылучэнец палітрыады ад АГП ў Цэнтрвайбакам у якасці назіральніка Міхаіла Пашкевіч да лідэр менскіх «Маладых дэмакратуў» Віталя Стажара атрымалі па 15 сутак, кіраўнік «Маладых дэмакратуў» Цэнтральнага раёну стал-

Маці Сяргея Чыслава і жонка Міраслава Лазоўскага дзяллюць каля турмы.

іцы Кірыла Паўлоўскі — 10.

«Хімічны сълед» і дапамога насељніцтва

Тым часам у Сеціве зявілася меркаванье, што праваахоўныя органы як адну з вэрсій разглядаюць магчымасць зьвязынення выбуху студэнтамі-хімікамі. Нібытага Таяна Пекун патрапіла ў сыпіс падазраваных таму, што лягась праходзіла съедзядка па крыміналнай справе супраць аднаго са студэнтаў Беларускага дзяржуніверсітэта інфарматыкі і рэйсёлеронікі. У 2007 годзе ў Менску па вуліцы Магілёўской, на кватэры ў 21-гадовага студэнта трэцяга курсу 31 траўня адбыўся выбух, у выніку якога той пяціроўкі.

Міліцыя ў чарговы раз з'явінулася па дапамогу да насељніцтва — грамадзянішу просьціць прадставіць съледству фота- і відзаматэрэзы, зброленыя на месцы падзеі. Таксама паабязцяць ўзнагароду за інфармацію, памер якой залежыць ад каштоўнасці звестак.

Па стане на 14 ліпеня ў бальницах Менску і Віцебску ўсё яшчэ лекаваліся 32 чалавекі, што панірпелі ад выбуху. Але галоўнае, што 16-гадовы хлопец, якому гайкі пашкодзілі ўнутраныя органы, выкарасквавацца зь быдзі.

Сямён Печанко

Пябедзька пераапрануўся валацугам і сам інсцініраваў сваё зьбіцьцё на Каstryчніцкай

З такой вэрсіяй сέньня выступіў намесьнік начальніка Менскага ГУУС Аляксандар Найдзенка. Паводле словаў Найдзенкі, падчас акцыі на Каstryчніцкай плошчы, якая праводзілася ў панядзелак ў знак салідарнасці з арыштаванымі дэмакратычнымі актыўістамі па справе 4 ліпеня, Лябедзька сам паваліўся на зямлю, а супрацоўнікі міліцыі дагэтуль ня дакарнуліся. Яны проста пераступілі церазь Лябедзьку і пашлі далей вічысьцяць ўладальнікаў акцыі з Каstryчніцкай.

Паводле съведчанняў журналісту, Лябедзьку павалілі на зямлю і некалькі разоў ударылі ногамі. Потым Анатоль Лябедзька з'явіўся ў 2-ю бальницу, дзе зафіксавалі 2 гематомы на жывеце і па адной на грудзях, сцягнегі і галёнцы.

Нагадаем, што пры канцы чэрвеня, калі на Каstryчніцкай плошчы падчас прагледу паўфінала Гішпанія — Расея здэржаліся боікі паміж заўзятарамі гішпанцаў-каталёнцаў і прыхільнікамі расейскай зборнай, менская міліцыя таксама выступіла з сэнсацийнай заявай, што «гішпанцамі» пераапрануліся занесенія ў Чырвоную книгу беларускай апазыцыі «зубры».

АГ

Сцэнар прызнаньня

Выбух у сталіцы парадаксальным чынам зняў важныя перашкоды на шляху да нармалізацыі стасункаў Беларусі з Захадам — Шэймана і боязь уладаў праляцець на свабодных выбарах. Піша Язэп Кунцэвіч.

Пытаныні аб тым, хто арганізуваў выбух у Менску і каму ён выгадны, пакінем за дужкамі. У палітычным кантэксьце, як гэта на цынічна гучыць, болыс істотна, як гэтыя выбухі выкарысталі улады.

Па-першое, з прынцыпавай пасады звязты Віктар Шэйман. Гэтая адмёзная фігура была істотнай перашкодай для нармалізацыі дачыненіяў з Захадам. Ціпер пытаныне «элегантна» звязана. Публічная крытыка ў боц Шэймана з вуснай самога Лукашэнкі і аднаго з набліжаных да яго рэжымных падтрымкаў (Чаргіна) сведчыць пра то, што прызначынне Шэймана на іншую ўплывовую пасаду малаімвернае.

Па-другое, вымалёўвашца ліней на абінавачванье ў арганізацыі выбуху «фадыкальной часткі беларускай нацыяналістычнай апазыцыі». Затрыманыя некалькі актыўістяў. Іншых дэмаралязуюць ператрусы і донытамі.

Па-трэцяе, БДМЧ АБСЭ ў рэкордныя рэчы паводле беларускіх мерак тэрмін атрымлівае запрашынне правесці міжнароднае назіраньне за выбарамі. Адначасова падобных запрашэнняў, як абвешчана, не атрымаюць арганізацыі, сябрам якіх Беларусь не з'яўляецца

(Парламэнцкая асамблея Рады Эўропы, Эўрапарламент). Такім чынам, беларускія улады страхуюцца ад прыезду назіральнікаў, на пэрсанальны склад і мандат якіх яны нават у нязначайнай ступені на могуць упільваць.

У сукуннасці гэтыя падзеі могуць сведчыць аб намеры уладаў паспрабаваць нармалізацыю дачыненій з Захадам праз правядзенне міжнародных прызнаных парламэнцкіх выбараў і ізўтрапізацію часткі іншых раздражнільных фактараў (зыявіцце Шэймана, вызваленне — хоць і не даведзене да канца — палітвазняў і г. д.). Пры гэтым існы ў прынцыповых саступках заходнім патрабаванням улады на маюць патрэбы.

Нэўтрапізаўшы апазыцыю, улады змогуць дазволіць сабе большую канкуренцыю на выбарах. Не забывайма, што гэта не прыздыніція выбараў, дзе аслабленыя гасек можа прывесці да ганебна ізнікага адсотку галасоў за «гаранта Канстытуцыі». На парламэнцкіх выбараў можна ахвяраваць і адсоткі прастыжу. Электарат, агаломшаны выбухамі, будзе яшчэ менш скільні галасаваць за апазыцыю, і без таго скалечаную пракрустовым ложкам аблежаваныя. А міжнародныя назіральнікі будуть задаволенія касметычнай лібералізацій умоваў відзеньня кампаніі і працдрупаў назіраньні ды праходжанія ў «парламэнт» пары-трайкі апазыцыянераў — альбо ўжо підкантрольных уладзе, альбо тых, на каго ў «органан» ёсьць кампрамат. Трэба менуць на ўвазе, што выслоніва пыніках назіраньня грунтуюцца, перш за ўсё, на

аб'ектыўнай, «тэхнічнай», агніцы адпаведнасці выбараў шпрагу крытэраў, а ўжо потым на такую агніцу накладаеца суб'ектыўная трактоўка. У выпадку, калі ў кіраўніцтве місіі назіральнікаў аказуецца ў меру ляльных да рэжыму людзі, ці (што больш важна) калі яны не зазнаюць прынцыповага ўплыву з заходніх століц, канчатковая агніца выбараў можа быць і дастаткова станочная для беларускіх уладаў.

У такі сцэнар выдатна ўпісваюцца нязадуніе «бажскройтванне» амэрыканскага пасольства як найболып прынцыпавай і найдеши падрхтаванай для маніторынту реалітай сітуацыі і яе давядзенія да ведама міжнародных назіральнікаў, разортваныя кампаніі па дыскрэдзятай апазыцыі як «агенцтва Захаду», паглабленыя канфліктам унутры апазыцыі (у прыватнасці, у БНФ — найболып дзесяцідольнай апазыцыйнай сіле), сілешка ў прынцыпі новага закону аб СМІ і състэматычныя заходы па перакрыцці каналаў финансавання дэмакратычных структур. Згадайма тут і ўжо абелічнайя крокі па лібралізацыі выбарных прапедураў, і настойлівия запушненіем Лукашэнкі ў тым, што выбараў пройдзуть узорна, і запрашэнне ў Беларусь Папы. Застаенца адкрытым пытаныне, ці такі сцэнар — калі ён, вядома, існуе — ужо згоднін з заходнімі краінамі, ці ён ёсьць пэўнай «аднабакавай ініцыятывой», рэалізацыя якой, нават калі і не дасягне цалкам пастаўленых мэтав, таксама і на будзе здольна падвараць унутрыпалітычныя пазыцыі



Ад таго твару беларуская ўлада адмаўляеца.

рэжыму. Рэалізацыя сцэнару прызнаньня — нахай і аблежаванага, нават умоўнага — вынікаў выбараў Захадам можа прывесці да умацаванья ўлады Лукашэнкі і клану «маладых ваўкоў». Гэта забісіпчыць пэўнае ўзмненіне пазыцыі ў Беларусі ў дачыненіях з Расеяй і, мажліва, створыць перадумовы для падзучай лібралізацыі рэжыму ў аддаленай будучыні. А дак

рэалізацыя такога спэнару не ліквідуе цалкам рэзыку для незалежнасці Беларусі, а таксама прывядзе да тармажніні працэсаў нацыябудаўніцтва на дэмакратычным падмурку. Нацыянальна-дэмакратычныя сілы мусіць ужо сеньня знайсці адказ на пытаныне, што і як павінна быць зроблена, каб прадухіліць рэалізацыю такога спэнару і навязаць уладам — і Захаду — свае падыходы.

Гарантаваныя каціныя сльёзы

Улада ўжо дамаглася, што выбухі чэпка асасціююцца з апазыцыяй. Хай сабе потым і высьветліца недатычнасць тых, каго цяпер трасуць, — абываталю запала ў падкорку: ці то яны кажух скралі, ці то ў іх... Піша Аліксандар Клакскоўскі.

На нарадзе 10 ліпеня афіцыйны кіраўнік загадаў зладзіць выбары «граница адркрыта, дэмакратычна ды празрыста». Калі «рабіць прапрыста» ёсьць загадам, а не пастулятам, то лягічна вынікае, што «магчымыя варыянты». Гэтак сама насыла выбуху ли стылі, калі адразу стала зразумела, што шыла ў міху не схаваецца, мэдзям было загадана «гаварыць людзям праўду». Каравай, руочное кіраваньне ў дзеяньні.

Згадка ж пра Захад, хай сабе і са

своеасаблівымі акцэнтамі: мы робім выбары не для «іх», а для сябе, — якраз і выдае зацікаўленасць кіраўніцтва ў паразімненіі з Эўропай. Гэтае жаданне актуалізуеца ізрэпктыўнае барыбцы з расійскім мэдзьведзем за новыя газавыя контракт пры канцы году. Выглядае, што ёсьць стратэгія: бой-меней карэктным выкананінем шторагу фармальнасціяў стварыць карінку адносна цывілізованай кампаніі і потым рытарычна запытаць ў прайдзіраў-заходнікаў: ну, чаго вы яшчэ ад нас хочае?

Надзея зарабіць на самыя правальныя балы падтрымліваеца адчувањнем, што эўрапейская дзяяччыці стаміліся біцца як рыба ад лёб у беларускім пытаныні і згодзіца заплюшыць вочы на фокус з падменай тавару: замест розальных элементаў дэмакратызацыі — бразготкі. Ну, а калі фіналным акордам

кампаніі дышляматычнага прарыву стане вызваленіне саміведаеца-каго — шанцы на тое, што Брусьель растане, рэзка падышыацца.

Пакуль жа замежнікам настойлівіца накідаюць асятрыну другой съвежасці. Дэкрэт пра ўлучэнне ў ЦВК сабрӯ партыі выдаюць за дэмакратычную сінансію, хоць тaki дэкрэт прымыаўся і чатыры гады тому. Афіцыйныя асобы замоўчаюць (чытайте перакрініцы, панове!), што гэтыя сябры пазблүленыя права не толькі галасаваць, але і браць удзел у праверках, якія ладзіцца Цэнтрабаркамам. Каравай, нуць біз палачы.

Калі нейкое каліва апазыцыйных прадстаўнікоў улучаць у іншыя камісіі, то гэта, канечнеч, ж, на створыць крэтычнай масы. Фармальную роўнасць умоваў для кандыдатуў таксама можна бой-меней датрыматься. Ну, бяз дробнага фолу не абыдзеца, але ж, па вялікім рахунку, сапраўды

нама патрэбы так ужо дадушваць «фэмэрную апазыцыю». Піць хвіліну выступу па рады ў нязручны час ці 50 базавых адзінак на плякатах — гэта каціныя слёзы. Рэвалюцыі на будзе, а маж тым у графах «роўны доступ да СМІ» і «роўныя умовы агітациі» можна ставіць птушки.

Разам з тым, калі прэзыдэнт падпіша (а гэта можа абыдыца днімі) новы закон аб СМІ — гэта ўдарыць па рэштках незалежных мэдзіаў, у прынцыпе перакрые кісларод альтэрнатыўнай думцы. То бок у състэмным пляні гайкі толькі закручваюцца.

Апазыція сапраўды зрабіць амаль што фэмэрнай. На яе маргіналізацыю рэпрэсіўная машина працавала 14 гадоў. І ціпер фармальную роўнасць у выглядзе піцхвілінэфу выглядае як ўздзек. Хайць б таму, што працагандызм

дамаглася, што выбухі чэнка асасціююцца з апазыцыяй. Хай сабе потым і высьветліца недатычнасць тых, каго цяпер трасуць, — абываталю запала ў падкорку: ці то яны кажух скралі, ці то ў іх...

Улады выдатна разумеюць, што нікай Глошчы ўерасыні не будзе. Каб у краіне нарос слой нейкага палітычнага гумусу, патрэбен час нават пра ўмове зауважнае адлігі. А таму гульня ў строга вызначаных межах для ўлады прымальная: яна нічым не ризыкуе, а вось брусліскі плод можа і сарваць.

Між тым апазыцыя ўжо выказала заходнікам сваю занепакоенасць пэрспіктыўай «камэрціялізацыі» дыялёту між Захадам ды Менскам. Яна на згодна на «квоту мандату» замест зымкэнчыні рамаковых палітычных умоваў. Застаенца пытаныне, настолькі біцца галавой аб беларускую сцяяну Захад. Неўзабаве мы гэта ўбачым.

Напярэдадні масавай прыватызацыі

Разылік прамысловых гігантаў на шторазоваяе льготнае крэдытаваньне, падаткаблуданьне і спрыяльны мытны рэжым ня можа працягацца вечна. Мы мусім пераходзіць да цывілізаванага практэсу прыватызацыі шляхам акцыянаваньня, заяўві першы віцэ-прем'ер Уладзімер Сямашка.

Урад распачынае маштабную кампанію па реформаванні дзярж-маёмасці.

З мэтай наступнага продажу ў Беларусі ціагам трох найбліжэйшых гадоў мяркуеца акцыянаваньце больш за пяцічысяч прадпрыемстваў рэспубліканскай формы ўласнасці. Аднаўлены пералік прадпрыемстваў знаходзіцца на дапрацоўцы ва ўрадзе.

Для парадаўнанія — летасць форму ўласнасці змянілі ўсяго пяць рэспубліканскіх прадпрыемстваў, у пазімнульты — чатыры. 10 ліпеня на сходзе Канфэрэнцыі прамыслову-наука і прадпрыемальніцтва (найманікай) першы віцэ-прем'ер Уладзімер Сямашка заяўві, што «раней мы стрымлівалі прагрэс прыватызацыі, мы не распрадаілі свае прадпрыемствы, як гэта адбылося ў суседніх краінах». Дзякуючы гэтаму, са слоў віцэ-прем'ера, пана кантрольных пакетаў некаторых прадпрыемстваў вырасла ў разы. Паводле чыноўніка, сёньня краіны падышла да новага разумення разьвіцця эканомікі. Разылік айчынных прамысловых гігантаў на шторазоваяе льготнае крэдытаваньне, падаткаблуданьне і спрыяльны мытны рэжым ня можа працягацца вечна. Мы мусім пераходзіць да цывілізаванага практэсу прыватызацыі шляхам акцыянаваньня, пад-рэшткай першы віцэ-прем'ер.

Першым са сціпу прамысловых гігантаў Беларусі будзе акцыянаваньне МАЗ. Найбліжы імаверны пакупнік экспарты называецца рабескага алігара Аллега Дзярэйпас-

ку, які прымерваецца да Менскага аўтазаводу апошнія дзесяць гадоў. Усяго ціагам гэтага году мысці зъмяніцца статус 176 прадпрыемстваў, сярод якіх заводы «Віталія», БелОМА, завод «Тэрмапласт», Баранавіцкі аўтагатаўніцтвы завод, Гомельскі завод пускаўальных рухавікоў.

У 2009 годзе плянуецца акцыянаваньне БелАЗу, «Гомельмашу», а таксама Маладзечанскага станкабудаўнічага завода.

Гістарычны рэкорд падзеньня даляра

Даляр аббаліўся адносна зўра да новага гістарычнага рэкорду — у \$1,6038. Прычынай падзеньня называюць інгатыўныя стан фінансавага рынку ЗША.

Падаражэлі гарэлка і практэз

З 10 ліпеня згодна з пастановай Міністэрства эканомікі №137 падаражэлі прайезд у аўтобусах, рэгулярычных маршрутных міжгародніх паведамленін на 20%. Пастанова Міністэрства №139 ад 11 ліпеня прадугледжвае падышынныя розынчынныя цінаў на гарэлку на 4%.

стасцца і на спадарожніку «Астра».

У сувязі з пачаткам практыкі на «Сырыюсе» з 18 ліпеня адбудзеца зменаў праграме «Белсату». Замест сёньняшнінага згаданага блёку, які пайтараеца адзін раз, прадачы «Белсату» будуть выходзіць у адным 6-гадзінным блёку з 18.00 да 24.10.

Штогдзня з панядзелка да суботы пасля галоўнага блёку навінай (перадача «Аб’ектыў»), які з 1 ліпеня выходзіць са студыі ў жывым эфіры, прыкладна з 21.10 у эфіры будзе адна з найлепшых публіцыстычных праграм на канале (сюжэты — «Рэпартаж з Беларусі», «Госць «Белсату», «Кішэні», «Рэпарцёр», «YoLife!», «Маю права», «Хто ёсьць кім?») або дакументальнага фільма на гістарычную тэматыку.

«Белсат» пачне афіцыйнае вяшчанье на «Сырыюс-4» з жывога эфіру «Басовішча»

18 ліпеня а 18-й менскага часу «Белсат» афіцыйна пачне трансляцыю на спадарожніку «Сырыюс-4». Адбудзеца жывы эфір з фэстывалю музыкі маладой Беларусі «Басовішча». А 19 ліпеня ў жывым эфіры «Белсату» канцэрт ляўрэатаў «Басовішча-2008» і госьця «Басоў» — гурту «Нэйра» Дзюбель».

Тэставая трансляцыя першага незалежнага беларускага спадарожніка тэлеканала пачалася 9 ліпеня. Пашыраючы трансляцыю на «Сырыюс», «Белсат» за-

У 2010 годзе реформа закране Менскі станкабудаўнічы завод імя Кірава, Гомельскі станкабудаўнічы завод, Аршанскі інструментальны завод, Аршанскі ды Віцебскі станкабудаўнічы заводы ды інші.

Прыватызацыйныя ініцыятывы ўраду сутыкаюцца з супраціўленнем з боку кіраўніцтва прадпрыемстваў, якое, на думку газеты «Беларусы и рыноч», папросту зымрыцца з адсутнасцю такіх ініцыятыў віцэ-прем'ера.

Сямён Печанко

Доўгія гады МАЗ быў гонарам дзяржаўнага сэктору эканомікі. На фота: спартове сяўта.



СЪССЛА

Расейцы падаразраюць беларускі сыр

Наша ўсходняя суседка падаразрае беларускіх вытворцаў у дэмпнінгу і пачынае адпаведнае расыследаваньне, паведаміла гендэрэктар Упраўлення харчавай прымеслівасці Мінтарынканку Глафіра Ермаковіч. Адначасова прэм'ер-міністар Ростислав Пушнін загадаў Федэральны амтыманапольны службе разрабарацца з сітуацыйным вакол беларускага сухога малака.

Чарніцы ў цане

Літар ягадаў на рынках каптуе калі 5 тыс. рублёў. Нарынкоточыя пункты

белкаансаюзу прашануюць за кіляграм чарніцу 4—4,5 тысячи. Хатнія ягады, тыя ж чырвоныя парэчкі, у пачынае разоў танчынейшыя. Зявілася і маладая беларуская бульба. Цана вагаецца ад 750 да 1500 рублёў.

Вяртанье ўкладаў гарантаванае да 5000 зёру

Грамадзянам Беларусі з 1 студзеня 2009 г. гарантавана вяртаны 100% ўніёскі (незалежна ад валоўты ўкладу) у любым банку на суму, эквівалентну да 5000 зёраў ўключна. Такая норма ўсталявана законам Беларусі «Аб гарантаванай кампенсацыі банкнайскіх уніёскі». Право на ўклады да 5000 зёру

фізычных асобаў». Паводле інфармацыі беларускіх банкаў, менавіта юніёскі да 5000 зёра складаецца да 95% ўсіх ўніёскі. Закон не распаўсюджваецца на абісцэнні юніёскі ў Ашгайдзінскім банку СССР і банку «Белбалтъя», што збанкрутаваў.

Хто вінаваты ў сусъветным харчовым крызісе

Ажыягах вакол біялілава спрычыніўся да павышэння сусъветных цінаў на харч на 75%, выплакае з сакрэтнай справадлівасці Міжнароднага банку рэканструкцыі і разьвіцця, надрукаванага брытанскай Guardian. Аналіз звязаў, што сусъветны харчовы рынок

перажывае дэфармацыю праз рост папулярысці біялілава: людзі па ўсім свеце началі выкарстоўваць зерне найперш для вытворчасці папілы, фэрмеры займілі стымул аздадзіць землі пад тэхнічныя культуры, вытворчасць папілы спрапавакала сігурнай на зерневых рынках. Паводле ацэнкі МБРР, у выніку росту цінаў на харч залежаць аднаплюйся за рысы беднасці.

Вытворцы біялілава называюць прычынай росту цінаў на харч падаражаныне нафты.

СП; паводле БЕЛТА, «Візіда», «Экономіческая газета»

Каб сэрца жыло

Гурт «Крамбамбуля» запісаў дутэзам з Русія эксклюзіўную версію песні «Безь цябе» ў рамках акцыі «Сэрца жыве», на-кар'янай на збор сродку на аперацію па перасадцы сэрца для Міхася Ларыны.

«Мы долучыліся да гэлага праекту, таму што добра разумеем, што здароўе — гэта штосьці, што сёньня ёсьць, а заўтра можа кудысьці зьнікнуць», — заявіў Лівон Вольскі. Горш за ёсць, калі менавіта так, як у Мішы — зьнінцу, без якіх-кольків прычынай. Вельмі хочацца, каб у яго ўсё было добра», — адзначыў музыка.

Пералічыць гроши Міхасю вельмі прыгода — дастатковыя зайды ў любое аддзяленне «Беларусбанку» й мец з сабой рэквізіты ягонага рахунку. Квітаницю западаўці на трэба, пашпарт не патрэбны.

Рэквізіты рахунку:

Філіял 511 ААТ «ААБ Беларусбанк», код 815 УНП 100349858 р/с 3819382103561 для пералічэння на рахунак №01000019 для Ларыны Міхася.

Паводле Telegraf.by, «Сэрца жыве»

Роля КДБ у мэдычных дыягназах

Алесь Каліта прызваны ў войска.

Каля 10 тысячай навабранцаў падчас летняга прызыва ва ў зборсныя Сілы краіны. Выконваць «святыя абавязак грамадзяніна Рэспублікі Беларусь» адправіца і старшыня моладзевага крыла партыі БНФ Алесь Каліта. Паводле рашэння прызываўнай камісіі магілёвец Каліта будзе несыць службу Радзімі у Вайскова-паветраных сілах у частцы № 30151, што месціцца ў горадзе Фаніпаль.

Яшчэ ў красавіку гэтага года рашэннем Магілёўскай раённай камісіі лідара моладзей БНФ прызнані непрыдатным да службы ў войску ў мірны час праз дэфект сэрца — у холопца знайшлі анзўматычнае выпусленне міжпрысеньневай пярэтыкі памерам 16 міліметраў. Аднак праз два месяцы з Магілёва ў Менск нахапліся два супрацоўнікі КДБ і ўчастковы, якія наўпраст затрымалі Алеся на вуліцы ды перадалі позыв ў Вясенін камісарыту для пачынення дыржэння дыягназу на абласным узроўні.

18 чэрвеня камісія на чале са спн. Урухновай накіравала прызыўніка Алеся Каліту на дадатковое абследаванье ў абласную бальніцу, дзе спэцыялісты зафіксавалі близь зъмену ўсё ж той дыягназ — зах-



Алесь Каліта падчас зъезду Моладзі БНФ.

ворванье сэрца. Але і гэтая прыстанова мэдыкай ня сталася канчатковаю. Пасля чарговага ўмішання ў справу супрацоўніка Камітэту дзяржбяспекі праціўнікі прызываю Алеся Каліту мусіла прыніць Цэнтральная вайскова-лекарская камісія (ЦВЛК) у Менску. Вырак гэтай інстынцыі стаўся відавочным — літа-

ральна за паўтара тыдні выпукленне зъменышылася да 5 міліметраў і хлопец адпаведна быў прызначаны прыдатным да службы ў войску зь нязначнымі аблежаваннямі. Ра-шэнне прымалася Магілёўскай абласной прызываўнай камісіяй на чале з Анатолем Гласам у закрытым парадку.

Алесь Каліта адразу для сябе

пастанавіў аб скардзіць ра-шэнне камісіі і дыягназ ЦВЛК у вайсковай прокуратуре і судах: «Відавочна, што нейкія дактары дакладна сфальсифікавалі дыягназ, і я хачу даведацца хто».

Алесь Каліта лічыць ра-шэнне аб сваім прызывае неправа-моўным, «бо яго заносівае толькі на двух супяречлівых

абследаваньях».

У прынцыпе — руцінная гісторыя супяречлівых дыягназаў, але міжволі ўзынікаюць паралелі з гісторыяй прызываўнікамі аднаго актыўіста партыі БНФ Зымітра Жалезнічэнкі з Гомелю, які, адмовіўшыся ад прыняцця прызыва, служыць у войску ўжо больш за паўгоду: «Я буду прымаць прызыве незалежна ад таго, якое рагашніне прыме суд. Мая сітуацыя не такая як у Жалезнічэнкі: мяне выключылі ўжо даволі даўно і я нідзе дагэтуль не на-вучаюся. У прынцыпе ўлада зрабіла ўсё паводле закону. Ад-зінас, у чым бы хадзе разба-рацца, гэта хто столькі часу ў мяне адабраў, каб гэтага людзі адказалі за тое, што яны абса-люют грэбліва паставілі да майго часу, — кажа Каліта. — Натуральна, я буду несыць службу па-беларуску і буду таго патрабавацца і да тых, хто будзе аддаваць загады. Акрамя гэтага, на сёньня я мака ўзяць прапа-новаў па палітычнай службі ў войску, каб яно было наса-мач з беларускім, незалежным, заснаваным на нацыянальных кащоўнасцях».

23 ліпеня з роднага Магілёва прызыўнік Алесь Каліта на-кіруеца ў вайсковую частку ў Фаніпаль на першыя зборы пе-рад пачаткам службы.

Адам
Птушка

8 ліпеня

Марілік

З Магілёўскага дэзяржуніверсітetu адлічылі студэнта I курсу **Расціслава Панкратава**, сябра незарэгістраванага «Маладога фронту». Афіцыяная нагода — непасльхавасць. Са словамі Расціслава, восеніню 2007 г. яго па-чали выкликіць на размовы супрацоўнікі КДБ, а з красавіка 2008 г. яму нібыта неаднаразова прапаноўвалі забраць дакументы з ВНУ па ўласным жаданьні.

Нясьвіж

Актыўістку **Насту Азарку** выклікалі ў міс-цовы аддзел КДБ на гутарку наокон выбуху ў Менску. Супрацоўнікі КДБ высыпяялі, дзе яна знаходзілася ўноч на 4 ліпеня, а таксама паказвалі фатаробат магчымага арганізатора тэратау ды пыталіць, ці не пазнае яна ў абрэ-сах фатаробату, якога са знаёмых.

9 ліпеня

Віцебск

Судовыя выкананцы пералічылі ўсю пэнсію палітактыка **Сяргея Парсюкевіча** па выслу-зе гадоў на рахунак калені, дзе той адбывае пакаранне. Зіх 25% пойдзе на ўтрыманне Сяргея, а 50% на выплату міліцыянту **Аляксандру Дулубу**, якога нібыта збіў Парсю-кевіч. Астатнія 25% былі прызначаныя для ўтрымання непацнагодавага сына палітактыка Воленага. Аднак чыноўнікі паведамілі, што ўх дакументах на значыцца, што С.Парсюкевіч мае сына. Цяпер, наядзячы на тое, што ў прысудзе ўтрымліваючы звесткі пра сям'ю Парсюкевіча, ягону жонку павінна даслаць ў Шклоўскую калені заву і коні дакументаў сына, і толькі тады ёй перавядзець належную частку грошай.

Барысаў

Барысаўская актыўістка сацыял-дэмакра-тычнай партыі «Народная грамада» **Алесь Ясюк** паведаміла журналістам, што яе ў кватру ўварваліся супрацоўнікі міліцыі і людзі ў цывільнім ды зладзілі ператрус. Пры гэтым

ёй, паводле яе словаў, закулі руکі ў кайданкі.

Астравец

Дадому да сабра АГП **Ягора Краснова** прышлі два супрацоўнікі Астравецкага РУУС, каб высьветліць, дзе моладзевы актыўіст быў уноч з 3 на 4 ліпеня. У адсутнасці Ягора пісмовася тлумачэнныя, а ягоныя знаходжаніні ўзялі ў ягонай маші. Пры гэтым міліцыянтаў цікавіла на толькі нач на 4 ліпеня, але і тое, дзе яе сын быў апошнім дзесяці дзён перад выбухам.

10 ліпеня

Менск

З I курсу Белдэзяржуніверсітetu адлічылі маладафронтніца **Алесь Круткіна**. Афіцыяная нагода — парушэнне ўнутранага распа-радку ўніверсітету: Алеся неаднаразко зат-рымлівалі і прызначвалі да адміністрацыйнай адказнасці. За гэта ён двойчы атрымліваў строгія вымовы да адміністрацыі, і яму нават было прапанавана перавесьці на завочнае навучанье. У БДУ А.Круткін быў прынятны без уступных экзаменів, бо зъявіўліца перамож-кам на нацыянальнай алімпіядзе па гісторыі Бела-руси.

На станцыі мэтро «Ўсход» міліцыянты зат-рымлілі паса **Віктара Жыбуля** — металда-тэктар выявіў металічны предмет у ягоным заплечніку. Акрамя таго яму паведамілі пра ягонасць падабенства ды фатаробат. Віктара адрвали ў апорны пункт, дзе ўзялі адбіткі паль-цаў. Паса пратратылі 2,5 гадзіны, запісіцаў ягонія пісмовася тлумачэнныя прыеха-сьледчы.

11 ліпеня

Віцебск

Віцебскага распавяждоніка незалежнай прэ-сы **Барыса Хамайду** даставілі ў Чыгуначны РУУС, каб зарэгістраваць ягоную заяву пра напад на невядомага. Аднак на пастарунку высь-ветлілася, што сведкамі канфлікту між Хамайдам і нездомым мужчынам быў міліцыянт у цывільнім, які паказаў, што распавяждонік

першым парушыў грамадзкі парадак. У міліцейскім рапортце было запісаны, што 60-гадовы апазыцыянэр нібыта нецензурна лаяўся на адresa беспрацоўнага 1971-га году нарад-жэйні, і апошніга адразу ж адпүсцілі. Суд Чыгуначнага раёну падпрымаў пазыцыю міліцыянта, прысудзіў апазыцыянеру трое су-так арышты.

Менск

У раёне вул. Нямігі былі затрыманыя сябры АГП **Міхаіл Пашкевіч**, **Віталі Стажараў** і **Кірыла Паўлючкі**. Іх адвэль з РУУС Цэнтральнага раёну, дзе склалі пратаколы па-водле ч. 1 арт. 17 КаAP («Паянка ў грамадзкім месцы»). Судзьдзя суду Цэнтральнага раёну Тадэяна Паўлюччук пакарала К.Паўлючкага арыштам на 10 сутак, В.Стажараў і М.Пашке-віча — на 15 сутак. Сведкамі абінавацаваныя на судзе выступалі старши сяржант **Дзмітры Турук** і камандзір падраздзя-лініі **Дзмітры Арбузай**.

Варта адзначыць, што ўсе трое актыўных ўдзельнікаў выбарнай кампаніі: намеснік стар-шины «Маладыя дэмакраты» М.Пашкевіч зъявіўліца кіраўніком выбарнага штабу Аляк-сандра Дабравольскага і вылічаны палітрайдзя-тэлекаміністэрства. А.Стажараў — кіраўнік менскай гарадзкай арганізацыі «Маладыя дэмакраты», а К.Паўлючкі — кіраўнік «Маладыя дэмакраты» Цэнтральнага раёну стації.

Горадня

Сынou гарадзенскага журналіста **Міколы Маркевіча Аляксея** і **Міколу** выклікалі ў міліцыю. У сям'і аднаго з сыноў нарадзіліся дачка. Са словамі М.Маркевіча, сёледчы **Юры Абрамаў** патлефанаваў маладой маці ў рад-зільны дам, каб даведацца нумар тэлефону муҳу. Пра гэтым ён казаў, што яе муж недзе хаваеца.

Драгічын

Супрацоўнікі спэцслужбы заявілі ў сям'ю нібожніка, **Канстанціна Місцільца** — былога актыўіста партыі БНФ, лідэра апазы-

цы ў райцэнтры Драгічын. Заява Людмілы Місцільвец, што яе муж памёр яшчэ ў 2006 г., не звыніжыла наведнікаў. Жанчыне, а так-сама яе пасынку Кірылу загадалі прайсыці дак-тылскапічную экспрэтызу і дады пісмовыя тлумачніцы, а сваі месцінанаходжаніні з ліпеня, — паведаміў берасцейскі праваабаронца **Уладзімер Вялічкін**.

Клецк

У Клецку выдаець мясцовага незалежнага бюлетэню **Сяргей Панамароў** спрабаваў патрапіць на сход падпрымальнікаў у райвы-канкаме. Дэякунрны міліцыянт прымусам вывеў яго на паверх ніжэй, пры гэтым Панамароў пашкодіў сабе твар абы сцяну. Ен наведаўся ў Клецкую прокуратуру, адкль яго накіравалі на мэдзапэртызу.

13 ліпеня

Беларуска-літоўская мяжа

У наядзе ўвечары актыўіста **Вадзіма Ба-ройскага**, **Арцёма Ластаўецкага** і **Пятра Рузава** зъялі з аўтобуса на беларуска-літоўскую мяжу, калі яны варталі звініці Вільні. Пад-час праверкі рэччу ў В.Баройскага быў знай-дзены бел-чырвона-белы сцяг і калі 20 ста-рых налепак. Мітнікі склалі на холопца адміністрацыйны пратакол за тое, што ён не зазнайшыў сцяг і налепкі ў дэкларацыі. Р.Рузава і А.Ластаўецкага адвэль з мясцовы РУУС для высь-віленскіх асобы. Праз 7 гадзінай іх адпүсцілі.

14 ліпеня

Менск

Зыміцер **Кавалгін**, кіраўнік Фрунзэнскай раённай арганізацыі АГП, і **Віктар Пятроўскі**, адзін з лідэраў арганізацыі «Маладыя дэмакраты», былі затрыманы ў раёне плошчы Перамогі ў Менску. Яны распавяждонікі ўзялі ўёткі з пасланнем АБД'янданых дэмакратычных сіл да вайбараццаў. У РУУС Цэнтральнага раёну Менску ў затрыманых звязлі сяржант **Дзмітры** і **Аляксандар** пакаралаў ўсё ўёткі, а затым адпүсцілі.

Чорнае і чырвонае

Барак Абама не разумее пагрозаў, якія сыходзяць сучаснаму съвету ад Рачел. Піша Віталь Тарас.

Днімі тэлекампаніі «Мір», якая вялічае на Беларусь, паказала амэрыканскі фильм «Грынанціц дзён» («Thirteen day's»), прысычаны суправдствайным ЗША і ССРУ праз савецкі ракеты на Кубе. З тых падзеяў мінула шмат часу. Сёлета 6 чэрвеня адзначалася ўжо 40-я гадавіна забойства Роберта Кэндэзі, брата прэзыдэнта Кэндэзі, забітага ў 1963-м. Абода Кэндэзі зляўлюючы галоўнымі ігронакамі кінааповеду.

Здавалася б, фільм, пастаўлены ў 2000 г., павінен быў састарэць. Але змест карынты, прадфільной зробленай на падставе гістарычных фактаў, амаль у дакументальным стылі, падаенга актуальным.

«Парвзю» і «гарыла»

Апрача асноўнай фабулы – Карыбската кіркса, які пастаўві съвест на міжу ядравай вайны, съесьці на фільме яшчэ адзін, на менш драматычны скюжт. Прощтаянне прэзыдэнта Дакона Кэндэзі і амэрыканскіх генэралоў, а таксама, фактычна, усей ягонай адміністрацыі, улучы з дзяржсакратаром Дынам Ракам. Паводле аўтараў, справа нават на ў тым, што генэралы ханець тады любой цаній апраўдзіца за паразу ў Затопы Сініні на Кубе і паказаць Хрущову «кузькину мать».

Справа ў тым, што амэрыканскі істэблішмент лічыў Дакона і Роберта Кэндэзі сваёй роду «парвзю», выпадковымі людзьмі на палітычным Алтіме. І на тое быў свае падставы. Дастаткова сказаць, што Кэндэзі быў першым і апошнім прэзыдэнтам-каталіком у гісторыі Злучаных Штатаў, ды яшчэ ірландцам паводле паходжання.

Акрамя таго, вышэйшая кляса не магла дараўваць маладым братам Кэндэзі багаццы, якое дасталося ім у спадчыну, звычкі да шыкоўнага ладу жыцця, аристакратычных манераў, якія неімаў верным чынам спалучаліся ў іх зъ лібралістымі ідэямі ў палітыцы ды эканоміцы. Надзвычайная паліпрырасць Кэндэзі, іх вольная манера паводзіцца і асабліва — любоў Джона да жанчын дразджывіл палітыкаў старой фармациі.

Бацька прэзыдэнта Джозеф Кэндэзі быў паслом ЗША ў Англіі да пачатку Другой сусветнай вайны і ўзведлічыў падрыхтоўку Мінхэзскай земесы ў 1938-м годзе, якая развязала руکі Гітлеру. Гэта дало падставу аўтарам фільму «Успасіць ў вусах Дына Раска зъедліўшы розлікі наокону Джона Кэндэзі — маўзяў, сын паўтарае памылку бацькі, спрабуючы ўшакамірыць аргэсара.

У тагачаснай кірксынай съятуць ўзёнкі момант, калі Джон у сваім процістаянні палітычнаму істэблішменту засталоўся ў адзіноце — на ягоным баству засталіся, акрамя брата, усю некалькі чалавек, у тым ліку тагачасны міністэр абароны Роберт Макнамара. Яго, даручы, савецкія карыкатурысты майяліў не іншай як на ўзглядзе гарылы зъядравай дубінкай у руце — і гэта ў той час, калі Макнамара адлыграў, можна сказаць, адну з галоўных роліў у вырашэнні кірксысі мірнымі шляхамі. (Гэта ён падаў ідэю марской блікады Кубы замест нападу на ёе.) Джону Кэндэзі ўдалося пераламіць съятуць, ігноруючы альянс напарыстасць і прагнучы альянсаваць з аргэсарами. Але ў Джона Кэндэзі былі ясныя сафармультыўныя — прынамсі, у многіх найважнейшых пазыцыях — палітычныя і эканамічныя погляды, якіх ён пъвердаў трымалі. Ці ёсьць таякія ясныя погляды, цвердзяя перакананы ў меркаванага будучага прэзыдэнта? Асабліва ў тым, што тычыцца геапалітыкі. Многія выказаюць у гэтым сумнечу.

Абама ўмела карыстацца палітычнай іонкунітрай, пры гэтым прайяўляючы напарыстасць і гнукасць альянсаваць. Аднак, п' дасцяткова гэтых якасцяў, каб ачоіць націоны перад наявай звышкладаных проблемам і пагрозаў, якія паўсталі перад Амэрыкай. І пісці яшчэ больш важна — перад съеветам, дзе ЗША, хочуць яны таго альбо не, адлыграюць (адлыгравілі?) вызначальную для лёсу заходніх цывілізацый ролю. У амэрыканскіх прэзыдэнтаў XX стагоддзя, у тым ліку іу Кэндэзі,

Кэндэзі і Абама

На пачатку гэтага году ў фольетоне

«Чаму я не хачу пісаць пра выбары ў ЗША» мне ўжо давялося выказаць думку, што толькі цуд, выглядае, можа перашкодзіць Бараку Абаму стаць прэзыдэнтам. За тры з паловай месяцаў да прэзыдэнцічных выбараў у гэтым ўжо мала хто сумніваецца. Але ў чым сувязь паміж асабімі кандыдатаў ад Дэмакратычнай партыі Барака Абамы і прэзыдэнта-дэмакрата Джона Кэндэзі?

Яна бачыцца ѿ толькі ў тым, што браты Кэндэзі ў свой час шмат зрабілі для прапрацу дэзагрэзаніў. Яна вялічыцца пакладаць на палітычнай падставе дыялекту амэрыканскіх палітыкаў.

Але ж я толькі кандыдат ад, рэспубліканцаў Джон Маккейн, многій іншыя амэрыканскія палітыкі і эксперыты выказаюць асцыдирт, што Абому на хале палітычнага досьведу. Па-сунтасы, ей, як некалі Кэндэзі, успышае пачасным істэблішментам як парэзно, выскакча. (Праўда, Абама — усё ж такі пратэстант). Але ў Джона Кэндэзі былі ясныя сафармультыўныя — прынамсі, у многіх найважнейшых пазыцыях — палітычныя і эканамічныя погляды, якіх ён пъвердаў трымалі. Ці ёсьць таякія ясныя погляды, цвердзяя перакананы ў меркаванага будучага прэзыдэнта? Асабліва ў тым, што тычыцца геапалітыкі. Многія выказаюць у гэтым сумнечу.

Абама ўмела карыстацца палітычнай іонкунітрай, пры гэтым прайяўляючы напарыстасць і гнукасць альянсаваць. Аднак, п' дасцяткова гэтых якасцяў, каб ачоіць націоны перад наявай звышкладаных проблемам і пагрозаў, якія паўсталі перад Амэрыкай. І пісці яшчэ больш важна — перад съеветам, дзе ЗША, хочуць яны таго альбо не, адлыграюць (адлыгравілі?) вызначальную для лёсу заходніх цывілізацый ролю. У амэрыканскіх прэзыдэнтаў ХХ стагоддзя, у тым ліку іу Кэндэзі,

не было ніякіх сумніваў што да прыроды камуністычнага рэжыму — стаялі на чале СССР Сталін, Хрушчоў або Бржэзінскі. І таго, як належыць размаўляць з дэзагрэзанів, якія прызнае толькі мову сілы. ЗША николі ў гісторыі не ставілі на «вызванае».

Да пунісцеса ж Раче Белы Дом Буша стаўніца так, быццам гэта цыўілизаваная краіна, кіраўніцтва якой можна ўтварыць «паводзіні сабе добра».

Туго самую лінію, выглядае, зыбаецца працягваць і Барак Абама.

Уэслі замест Кондзі?

Заклік Алены Бонэр (удавы акадэміка Сахарава) і экспдысцынта Уладзіміра Буюкоскага выклочыцца. Рачею за «вялікай воесмікі» за агрэсіўную палітыку і за то, што не ўтады ўсё болы груба парушаюць права чалавека, застаяўші пачалічнымі кандыдатамі ад дэмакратоў. Абама выступіў за далейшыя сібірства Раче ў G-8. Яе выклочынне ён называў «кепскай ідэй», не бясьцесаў, на ягоную думку, ЗША на змогут змагацца супраць распавядзючымі дырадавымі зборамі. Ролю Раче ў падрымкы Тэгерану, які імкненца стварыў ўласныя ўладавыя тханалеўты, а таксама разыўвае ракетныя, Абама не згадаў.

Варта адзначыць, што адну з дамоўленасцяў, дасцягнутых на саміце ў Японіі, Рачея парушыла ўсёго працэс некалькі дзён да яго завяршэння. Разам з Кітаем яна заблякала прынцыпічныя розаліоны ААН пра санкцыі супроты дыктатарскай рэжыму Зымбабвэ. Гэта выклікала абурнінне Англіі і ЗША — не ў апошнюю чаргу таму, што прэзыдэнт Майдзеведзеў удзельнічаў у амбэрвансін гэтых санкцыяў на саміце, дзе ўсе рагізныя прымамоцца кансансусам. Такім чынам, Рачея дамонстрыраваўна парушыла дамоўленасць. Ці замежнапалітычнае ведомства РФ наўмысна, на ўгоду Гуцуну, «падставіла» кіраўніцтва дэзагрэзаніў, ці ён сам не гасцідар сваіму слову —

не так важна. Масква чарговы раз прадмантравала, што яй верыць нельга і што яй пляваць на правы чалавека, тым больш, калі яны парушаюцца ў афрыканскай краіне. Кандаліза Райс, адрозна ад узыходнай «чорнай зоркі», завяршае сваё палітычную кар'еру. Галчас свайго ніядайшня выступу на радыё «Свабода» ў Празе яна гаварыла аб важнасці падтрымкі дэмакратыі наўратам, дзе, здаецца, засыль ўжо ўсе надзеі. Адмовіца ад такой падтрымкі, на якую азначала б здрадзіц ідэалам дэмакратыі і тым, што яй верыць. Вось чым, паводле яе словаў, яна забараніла апошнім амэрыканскім дыпламатам пакідаць Беларусь і апусціць сынг ЗША над пасольствам у Менску.

Кандаліза Райс, выглядае, застаетца сирод апошніх ідэалістуў у міжнароднай палітыцы. Ідэалістуў на высокім сінэ гэтага слова. На змену, так бы мовіць, рамантыкам вяртаюцца прагматыкі. Такія, якімі былі, напрыклад, Нэйл Чэмбрэлен і Джозеф Кэндэзі ў 1938-м.

Замежнай палітыцы, за выклочыннем вайны ў Іраку, яўна не адвядзіца ўдарная роля ў праграме прагматычнага кандыдата дадэматраката на выбарах-2008.

Якой будзе гэтая палітыка пры новай адміністрацыі, застаетца гадаць. Многія эксперыты ўскладаюць спадзяванні на тое, што Абама — дастаткова разумны і сучасны мэнеджэр для таго, каб атачыць сябе не падхалімі і тупымі выкананымі сваімі волі, а спрэктыванымі прафесіяналамі з мядынімі маральна-вялізнымі якасцямі. (Менавіта тыхі прафесіяналы ўжо бяруцца ў атачэнні Аляксандра Лукашэнкі ў цяперашнім, кіркызінам для яго моманту.)

Кажуць, сирод кандыдатаў на будучага дэзагрэсатора ў адміністрацыі Барака Абамы фігуруе Уэслі Кларк — былы камандуючы аўдзінанымі ўзброенымі сіламі НАТО падчас вайны ў Югаславіі. Паводле некаторых звестак, прыдзі генэрала паходзіць з Беларусі...

беларус, як А.Лукашэнка.

Ягоная заявя, што нікептка нам было бы раўніцца на шэдэскую мадэрль «сацыялізму», акурат і высьвечвае патаемную мару тутэйшага чалавека. Адзінае, што пад уздзеяннем савецкіх традыцый прэзыдэнт РБ пакуль саромеенца вымавіць слова «капіталізм» (каб не напалаханці стары электрапатр), аднак сунтасы гэтага не мянія, бо наўрат для яго расейскіх шлях здаецца

неадпаведным традыціям і характару беларусаў. І тут, канечне, дылема: жорсткая эканамічная залежнасць ад Раче і нежаданьне паўтараць яе прыклад. І ці дазволіць расейскі капіталіт, што дамніе ў напад эканоміцы, будаваць іншую, нерасейскую мадэрль «сацыялізму»? Ці здолеюць беларусы падтрымаваць замежнай ўпіўвы? Як правесыці эканамічныя пераўтварэнні і захаваць палітычную «іннагаўсць» тутэйшай улады? Вось пытанні, якія сёньня на ўсёй сіле паўстаюць, ды не тады пра простымі беларусамі, як перад тым, хто трывам стварыў ўладу і марыць яго дойта яго на стацці.

Магілёў

Страх беларусаў перад расейскай мадэльлю капіталізму можа стаць вызначальным для геапалітычнага выбару краіны. Піша Васіль Аўраменка.

Самціягіткажуць пра амбівалентнасць грамадзкіх чаканінёў: аднайначова напыняюць чуխу мену рынкавыя адносіны і рэгулявальныя цінцы, даганяюць Эўропу і заставацца ў саюзе з Рачесцю. Ламаці заганы сістэмы і захаваць «стабільнасць»... Гэткія ваганы адлюстроўваюць хістанын і ў кіроўных галавах, прынамсі, у галоўнай з іх.

А пто калі падысьці да проблемы з другога боку? Чаго сёньня найбольш баяцца беларусы?

Традыцыйны адказ — «абы не было вайны» — траціц актуальнасць. Нават нігледзячы на татальну афіцыйную пропаганду вайны (праз «герайчыні подзыві ў ВАВ») і маніакальныя попукі ворагаў за

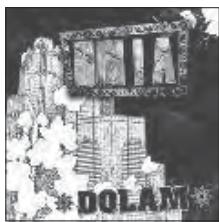
замарожаны на ўмовах лукашызу на эмбрынальныя стады (т.зв. «крыкавата сацыялізму»), вымушаны будзе ў найбліжэйшыя год — два вайсы ў валікімі съеветах. Дыскусія на камунізм, — ужо на будзе, а вось якімі пляхамі ісці — «дзікім» расейскі-алігархічным і «памяркоўным» эўрапейскім — ёсьць сэнс задумца. І тут, які не дзіўна, могуць быць сюрпрызы. Калісці прэзыдэнт называў беларусу «тымі же расейцамі, толькі са знакам якасці». Што гэта за знак, і на якіх месцах ў напага чалавека стаіць, ніхто не ўдакладні. Я паспрабую выправіць гэты недагоды і дэзагрэйчай вэртыкалі. Калі ўмоўна вызначаць працэнт «ўрэпейскіх» і «ўрэпейскіх» дэзагрэзаніў, то гэта будзе каля 50%. Іншую палову мінтальных традыцій Раче будзе складаць «бізантыйства», «татарычына», «інсаніславінства» ды іншыя культурна-гістарычныя прыкметы, якія выразна адзінкоўшчынае яд іншай Эўропе і лічачца прычынай «асобнага» пляху,

адрозненіем ад сваіх заходніх суседзяў, 500 год сумеснага жыцця адбіліся на нас быль, чым 200 год з усходнімі. Дарочы, іншыя жыцця адчынае і такі «съвежасцічаны»

дыскаграфія

Unia

Dolam,
БМА-
group, 2008



«Поб'ю окна, поб'ю рамы, пошлю к мілой телеграму».

Дзякуючы сваёй здаровай нахабнасці гэты гурт за два гады літаральна праўбіўся на вілікую рок-сцену. Беларускі фолк-рок цяпер перажывае на лепшыя часы і адкрыцціцца ў гэтым кірунку ў апошня гады нішмат, а восто Unia выніятак. Іх працаўтасць не астрыпчыць і падаць сябе яны могуць як сълед. Музычныя акцыёны яны нібы расстаўляюць слушна, з уменьнем выкарыстоўваюць у цінажарковых аранжыроўках дуду і акардон. Unia — адна зь нешматлікіх камандоў, якая можа зрабіць на сцене шоў, прытым за іх гучаньне таксама сорам на бэрэ.

Безумоўны посыпех альбому — «Свахнічка» з лёгкім псыхадэлічным прысманкам і трохі цяжэйшай «Крынічанка» з сакавітай рытм-сэкцый. Але на гэтым раздасці сканчваюцца. Пасыль праслахуваны некаторыхіх трэкаў складае сцца ўражаныне, што музыкі вельмі далёкі ад беларускай культуры. Надта ўжо тхне бальнай дзакарытчышчай і непрыхаванай правінцыйнасцю. Асабліва тое адчуваеца ў трэку «Кухарочкі». Нямаведама, дзе Unia знайшла той тэкст, але слухаеща дадзены твор надта ўжо дзіка: «Поб'ю окна, поб'ю рамы, пошлю к мілой телеграму». Му гурту з гэтай нагоды перакласці назыву на расейскую?

Алег Хаменка (вакал якога цалкам завалены ў трэку «Хлопец пашаньку пахае») неяк сказаў, што без проблемаў можа сыг-

раць «Валенкі» так, што песня загучыць як сапраўдная беларуская народная. Толькі каму гэта будзе трэба?

можна расцягваць на цытаты, там, дзе ён сам не зімасцяца цытаваньнем. «Моя новая девушка очень похожа на президента США» — +1

Тайлянд

Бангкок-рок,
інтернет-
альбом, 2008

<http://www.tay-land.ru>

Спроба аб'яднаць у адно ўсходнюю філозофию, тонкі гумар і любоў да расейскага року.

Працяг «тайской» рок-опэры з элемэнтамі кітчу ад былога «кэвзакашніка». Спроба аб'яднаць у адно ўсё на съвеце — усходнюю філозофию, тонкі гумар і любоў да расейскага року. З гэтай нагоды бачыцца два варыянты развязыць падзею — Дзяркову альбо трэба зрабіць саўнд яшчэ больш буднічым і тады ягонаў творчасць можа набыць культавую панка-афарбоўку. Ці пазбавіць электрычнасць ды ісці па съвеце з гітарай наперавес.

«Тайлянд» спаўрападаў вельмі асабісты праект, і за пльнымі сувядомасці Андрэя гублюючы ўсё выдуманыя (а часам надуманыя) музычныя фішачкі і выпакутаваныя гітарныя сола туць замінаюць. Ен часам нагадвае Міхалка (асабліва ў песьніцы «Стекло» — «Я скоро стану Буддой, мне не нужна зарплата»), часам Шадзька («Конец света»), а месцамі падаеша, што ўж яксысі запрошанаага вакаліста ў «Тайлянды» пяе Самойлаў з «Агаты Крыніцы». Пра водгукле «Лікніку» налагу згадваць на будзем. Але пры гэтым цяжка называць «Тайлянд» другімі праектам. За ім адчуваеца арыгінальнасць і густоўнасць. І яшчэ тэксты Дзяркова

Meduza

Я стал
другім,
Медіа-груп,
2008



Калі «стоксаў» ды Neo яшчэ можна было перажыць, то Meduza...

Значна прыпазыніўся з сваім дыскам гэты гурт, вядома ж, калі ён разылічае на посыпех. Калі «стоксаў» ды Neo яшчэ можна было перажыць, то Meduza выпадае з гэтага шэрэгу. Падаеца, што гэта халасты стрэл. Яны ня стануцца беларускім «Мумі-Громлем» іх хоць бы «Зверямы». Нестае на тое харызмы ды незапраграмаванай душэўнасці. А самае галоўнае — не адчуваеца ўласнага. Песьні Жэні Воўчака напісаныя нібы на матывах пачатага ў юнацтве — Кузмін, «Секрэт», «Браво» (слухае «Еду домой», «Я стал другім»). Ен, як той юнак, што прагне пісаць вершы, але адзінае, на што здолней, — зіміца неснаўмыснай цытатай ужо напісанага. Таму цяжка прыняць тое, што робіць Meduza. Хоць мяркуючы з добраўпрычасанага гуку і колкасці музыкаў, што бралі ўм індульгі, — праца пра ведзеная наўмаверная. Досьць прадумана ўведзеныя духавыя, што ўпрыгожылі некалькі слабых кампазіцыяў. Альбом «Мэдузы» — гэта твой выпадак, калі працу, выкананую з доляй прафесіяналізму, усё адно хочаща называць самадзейнасцю.

Flat

Smile of
fortune,
Вірма, 2008



Самая заўажная настальжы-каманда на аблігах нашай краіны.

Гэты альбом як музэйны экспанат. Мімаходзь агледзець яго можна, але дакранацца ніякай патрэбі. Smile of fortune — гэта шырае прызнаныне ў любові да ангельскай музыки. Flat — пўнна, самая заўажная настальжы-каманда на аблігах нашай краіны. Усё, што ім трэба — гэта 1960-ыя, з іх незабытай рамантычнай аўграй. І стаўшыя яны да сваёй музыкі гэта жа, як музэйныя калекцыянэры да майстэрскай працы мінульых часоў. Не скажаць, што такі падыход музыку Flat неяк ажыўляе — яна хутчэй падае земляків звычыўскай, як тая штучная кветка, што сцішыць вока, але я не мае пауху.

Альбом складзены з аўтарскіх рэчаў, але такое адчуваюць, што музыкі ўчыстую перайгонаю кляксуку року. Гэтая біясонціца ода ліверпульскай чацверцы зусім не раздражняе, але роўна з тым не выклікае анікіх іншых эмоцый. Годная музыка фону.

NHS

700,
lacinka.org,
2008



Хто сказаў, што саксафон не беларускі народны інструмент?

Малады этна-гурт схітрыўся заніць сваю нізу, узяўшы ў рэпertoар народныя песьні (адзін твор гурту Kult на гэтым дыску зусім не да месца). Яны не мудрагаць з электронікай ды і гітарны драйв ім не патрэбны, каб давесці энэргетыку беларускага фальклёру.

Хто сказаў, што саксафон не беларускі народны інструмент? NHS паставілі на духовыя і не памыліліся. Клярнэт, саксафон ды бубны — ім гэтага дастаткова. Гэты гурт можна назваць прадстаўніком трэціх хвалі «фолк-мадэрну», які ўзў гайліпашэ ад першапраходзіць і здолеў пазыбгнучы стэрэотыпнага падыходу, уласцівага шмат каму зь яго папярэднікаў. У гэтых съпевах можна ўтледзець уплыў «Камэрты» ды Кірука, Вайношкевіча «баляднага» пзырыду і зусім крхкы «Крывы», але папраўдзе гэты дыск можна паставіць побач з альбомамі згаданых выкананіц. Прыдзяланыя фолк-песьні NHS слухаюцца з вілікай прыемнасцю, бо адчуваеца ў іх арыгінальнасць падыху, якая пры гэтым зусім не парушае першасновы. Адзінае, што «700» цяжка разглядаць як адзінную канцептуальную праграму, хутчэй, гэта выпадковыя падбор запісаных кампазіцыяў.

Сяргей Будкін

Новая аўдыёўкніга Ўладзімера Арлова

«Таямніцы полацкай гісторыі» — гэта своеасаблівае прызнанье вядомага пісьменніка ў любові да роднага гораду.

«Таямніцы» ўвайшлі ў съпіс 100 найбольш папулярных беларускіх кніг XX ст., складзены «Нашай Нівой»



шукайце ў дыскарнях і ў незалежных распавесідніках

Анатоль Цыркуноў

Бог на роўна дзеле.
Ф. Багушэвіч

Мусіць чортава журы
Дзеліць Божыя дары:
У адных мя мора вілы,
У другіх — у пуні вілы,
Аднін сесьць шашлык з «дымком»,
Другі — бульбу з бураком.
Аднін п'е віно «бардо»,
Другі розную бурду.
Аднін — кіравалы бытвы,
Другім — «мазды» і «стэты»,
Яшчэ й яхты на прыкмете...
Як то будзе на тым съвце?

Свабоды бяз крытыкі —
няма

Я ні згодзен з тлумачэнням
прыманага закону пра СМІ і прат-
стую супраць яго прыніцца. Бачу ў
ім ўздеек з свабоды слова і дум, які
нам дае Канстытуцыя, у канчатковым вы-
ніку гэта ўздеек з недатыкальнасцю асо-
бы.

Свабоды бяз крытыкі — німа! Гэта
павінен разумець кожны незалежны гра-
мадзянин свабоднай незалежнай краіны!

Мікола Шаравар, Салігорск

Для каго перакладаюць
на расейскую?

2 чэрвеня на «Ладзе» дэмакстра-
ваўся дакументальны фільм «Зорнае
прыцягненне». Пра лёў Барыса Кіта,
нашага славутага земляка. Словы
Б.Кіта, прамаўлівім ініцыяцівой бе-
ларускай новай перакладацца на «свялікі і
мачгу». Для гэтах беларускім кінам пе-
ракладаюць беларускія слова на расейскую
мову?

Пачуццё прыніжэння сталася такім
вострым ящчы і таму, што Б.Кіт з'яўляецца
для міні не зусім старонім чалавекам.
Ен кішку паўплываў на лес маёй мамы.
Ен быў дырэктарам Гандлёвай школы ў
Маладечне, у якой і вучылася я.

Паслы адступленін немцам ўсіх вуч-
нікоў органы НКВД даплатівалі на предмет
удзелу ў Саюзе Беларускіх Маладзі. Многіх
пасадали, хая нікія палітыкі ў
школе не было. Немцы даводзілі, што
беларусы дастактава толькі ўчыць чыталь-
шыльды да аўтэві, а Кіт вучуў па праґрам-
ме складнай наукоўской установы з доб-
рым адсоткам элементуў вышэйшай шко-
лы. Ні даўа, што мама часта на ўспамінах
пра тых часах сказала: «Вучыцца было
вельмі цікава, алі цікава». І набыць, Кіт
трохі «кінаваў» ў тым, што мама пасла-
віла стала настайчыцай...

Ці ж настане той час, калі ў грамадстве
будзе на мі и яны, а толькі мы?!

Сяргей Космач, Маладечна

Узаконене забойства
(«НН» №20)

Чытала артыкул ««НН» пра аборты і вод-
гукі на яго. Проблема вельмі глыбокая. Вод-
гукі, як і сам артыкул, — мужчынскія. Яны,
видомо, не ціквары, на нараджаюцца. Вый-
раша павінна жанчына, бо ей выношоўшы
дзіця, яй нараджае, іль гадаваць. І на ёсць гэта
траба мець сілы, здароўе і сродкі. Патрэбен
дах над галавой, дагматам дзяржавы і род-
ных. Часам нічога эгата німа. Калі за вых-
аванне дзіцей пачынці плаціць грошы, як за
працу, — хоць бы такі, які для міністэрства
— тады і выхавацца пытаныне. Гэта і будзе
спарадаўца гендэрнае раўнаграфе.

Людміла Лічынава, Менск

Якасць жыцця: Менск —
апонішні ў Эўропе
(«НН» №21)

А так і ёсьць. Найгоршыя крамы. Най-
менш галерэя, канцэртату, культурных пад-
зеў. Мойная дыскрэмінцыя. Муляж замест
старога гораду. Найжэкшчыя заробкі. Культ-
слы. Культура хамства і даміра. Усё ад хам-
ства ідзе, усепранікальнае хамства, непавага
дзяялітэту, уласнасці, культурнае традыцыі.
Мінічнін

* * *

Крытэріі тут падабраныя выключна ў раз-
лику на замежнага туриста, які на турышы
мове не размюляе і вырашае свае пытаныне з

У Берасьці ўшанавалі
памяць дзеяча БНР

У дзяржавнай газеты «Брестскі курье-
р» адбіўся круглы стыл, прысывачна
ны памяці наўкутоў я грамадзкага
дзеяча, аднаго з прэм'ер-міністраў і
міністара замежных спраўў па ўрадзе
Беларускай Народнай Рэспублікі
Аляксандра Цывікевіча.

У ім бралі ўдзел місіяў гісторыкі і
краязнайцы, прадстаўнікі партыі і арганіза-
цый гораду. Асноўны дакладчыкі былі
гісторыкі Анатоль Сідарэвіч з Менску і
Міхаэль Страпец з Берасці.

Краязнайец Яўген Блансін расказаў, як
удалося адзінку сувязь з сыном (Віктарам)
Цывікевічам, які жыў у Санкт-Пецярбургу, а
таксама дачкой, што жыла ў Хабараўску.

Сірота пранапоўніць удзелніка круглага
стала бы і думка распачаць збор подпіс-
ў для ўшанавання імя Аляксандра Цывікеві-
ча ўзнавэчы адной з вуліц у цэнтры гораду.

ІБ, Берасьце

Экскурсія па гістарычным
цэнтру Маріліі

1 ліпеня ў Маріліі адбылася экс-
курсія, звыходным пунктам якой стала
адноўленая ратуша — сымбал адна-
го з самых старажытных гарадоў Бе-
ларусі. Арганізаторам пешай дэвізахо-
дзіўнай эксперыменту быў вадомы гісто-
рыйшчык і публіцист Ігар Пушкін, стала суполка Марілійскага ТВМ.

Першая частка эксперыменту, якая сабрала
больш за 50 малітвей, натуральна, была
прысывачна афіцыйнай ратушы. Ігар
Пушкін распавеў пра гісторыю пабудовы
ратуши, як ролю юніцы гораду на Бера-
зіні. Ратуша, як падкрэсліў
ст. Пушкін, найпершай адзнакай самадаст-
кавасці гораду, сымбал яго бағацца.

Марілія, які знаходзіўся на скрыжаванні
найважнейшых гандлёвых шляхах, да-
нарэсалі палітэчнай бізантыйскай і заход-
незадармскай традыцыяў і культуры, быў
адным з самых вядомых, нарсуні з Вільнія,
гараду Вільгіка Кіністры Літоўскага і Рэчи

Паспалітай.

Тысячагодовая гісторыя Маріліі насы-
чана трагічнымі і велічымі падзеямі. Марі-
лійцы мужна баранілі свой горад ад захоп-
нікаў, вялікі гандль, замішчалі рамесы, бу-
давалі храмы і ўхвалілі Бога музык і сль-
вамі. Пачуццё волі засэдыў вызначала ха-
рактар гораду. У другой частцы эксперыменту
І.Г.Луцкін распавеў пра то, як выгільдзіў са-
дрядчыні Марілія, дзе паходзілі ўсе жежы-
чы межы.

Многа можна было даведацца пра тага-
часнае рэзільгінае жыццё гораду, пра сус-
паваны ў ім прадстадыўнікоў розных рэзіль-
гінных канфесій — праваслаўных, католікоў,
юдаїў. Як відома, Марілія быў як цэнтрам
аднайменнай праваслаўнай япархіі на тэрыторыі
Беларусі ў часы Гаспадарскага (архіпіскап Ге-
оргій Канікі), і так і галубым горадам рым-
каталикіў у Расейскай імперыі ў канцы XVIII
— пачатку XX стст. (арцыбіскуп Станіслаў
Богуш — Сцяцінскі).

Асабіста я працягнуў эксперыменту перака-
наўшы ў тым, што Марілія мае вельмі багатую
і ўнікальную гістарычную спадчыну. Спад-
чыну, у якой скрыжаваліся лесы выціблых
людзей самых разных часоў. Спадчыну,
якая адлюстроўвалася ў вельмі помніках
архітэктуры. Далёка на ўсе з эзтых помнікаў,
на жаль, захавалася, але іншыя павінны зах-
вацца ў нашай памяці — паміць ўздымы
нашадзкі, супрадаўчыя малітвей, патры-
ётай роднага горада.

Пря канцы эксперыменту старшыня Марілій-
скага ТВМ Але́й Дзяўчыкоў пад волгіскі
прысывачнай падзіжавай ігарю Пушкіну за вы-
даныя гістарычны эксперымент і прэзентаваў яму
адміністыраваныя календары, на якіх паказаны
вядомыя гістарычныя асобы, помнікі архі-
тэксты.

Улетку з узделам Ігара Пушкіні заплыва-
валі ўзяды ўсіх жыцця адной гаматычнай эксперы-
мента — дзіцячай. Іх ўспіў наш горад.

Улетку з узделам Ігара Пушкіні заплыва-
валі ўзяды ўсіх жыцця адной гаматычнай эксперы-
мента — дзіцячай.

Юрась Каласоўскі, Марілія

Vincent пабіўся
за беларускую мову

Рэпэр Vincent запісаў дэбютны
альбом «Беларускі рэп». Музыка

** *

На свае вуны чуў як БТ казала, што «У

Менску адымн з ніякіх гарадоў Еўропы

і СНД танія і даступна чистая вада-
прачная вада».

Алесь

** *

Менск Плюс: 1) адносна чистая паве-
ршыца; 2) грамадзкі транспарт; 3) мно-
га паркава, зелёнасць; 4) не занадта мно-
га хамаў на вуліцах; 5) більшікі; 6) месцы для заняткі
спорту. Мінусы: 1) нізкі (для малітв) за-
робкі; 2) мала гістарычнай архітэктурнай спад-
чыні; 3) зусім мала выдатных клобукаў, адгут-
насць начнога жыцця; 4) татальнаве паканаванье
мільчынатаў; 5) мно-
гія вулічныя музыкі ды іншыя.

Spravkiadlyv

** *

А вы напэўна, улічыце, што ўлады — гэта
зялёныя чалавекі з антэнамі, якія зваліся палі-
цы месціцца? Але якія траба размыка-

льць. Да выснову розуму яшчэ і не глухі.

Альянсанкані фінансуюць выдатныя добрыя
фальклёрскія борыскі. Людзі з Адміністра-
цыі ініцыююць выдатныя Энцыклапедыі ВКЛ.

Калі спатрэбілася выратаваць пояс Вітаўта,

**КОСАЎСКАМУ ПАЛАЦУ
ПАШАНЦІЦАВАЛА
БОЛЬШ, ЧЫМ
НЯСЬВІЖУ.** Андрэй
Дыбоўскі, аўтар сайту
«Глебус Беларусі»,
апублікаваў у блогу эздымкі
рэканструкцыі палацу
Пуслоўскіх у Косава.
«Івацэвіцкі раён. Пачалася

рэканструкцыя палацу

Пуслоўскіх 1838 году.

Расчышчаны склепы ў

левай частцы цэнтральнага

аб'ёму, у певым крыле

пачалі класычны ўнутраны

сцены з новай цэгљай. У

адрозненіне ад

рэканструкцыі ў Нісьвіжы,

пакуль нічога не

пабурана...»

пляніна прапрацаў у студыі, былі

праписаны ўсе вакалічныя партыі,

цяпер альбом знаходзіцца на студыі

звядзенія і маstry

зімскіх мастроў.

Альбом уяўляе

сячэвікі, якія

з'яўляюцца на

запісах Vintex@rush@gmail.com

Вінсент

прыкладаў

надзвінкі

і падзвінкі

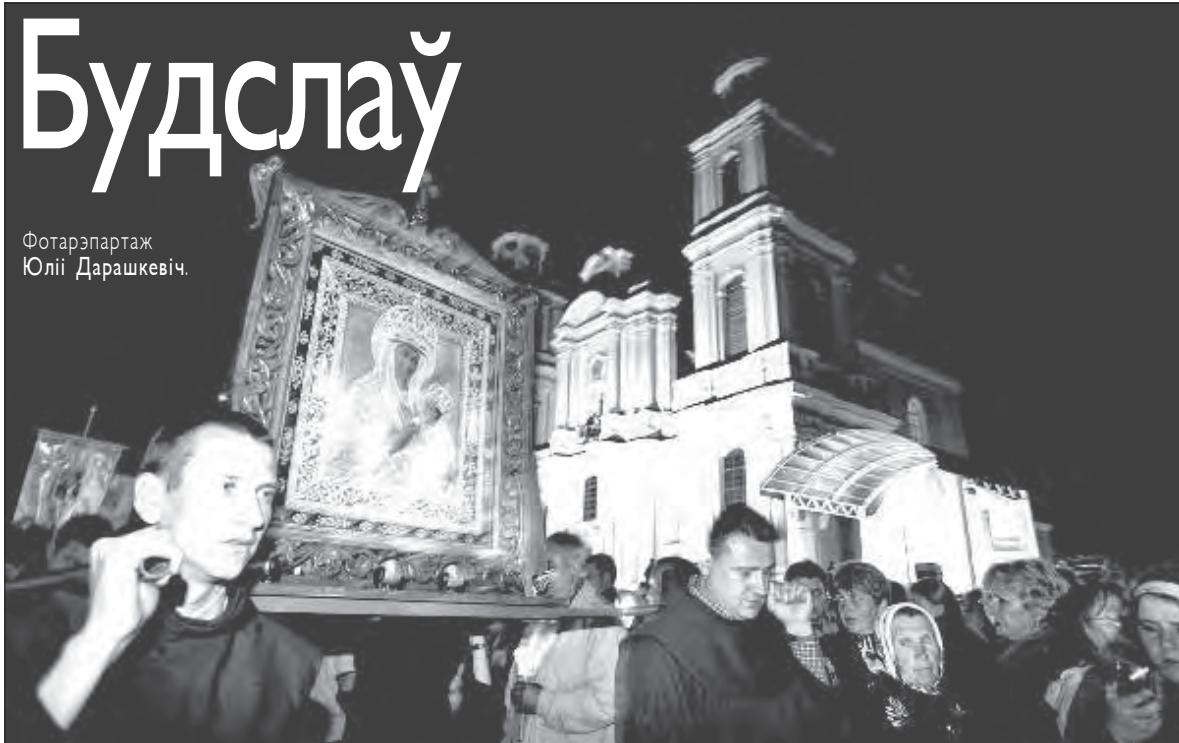
</

Будслаў

Трыццаць тысяч чалавек з усёй краіны і з замежжа сабраліся ўвечары 1 ліпеня на святы іконы Маці Божай Будслаўскай — нябеснай апякункі Беларусі.

Найбольш паломнікаў прыйшло зь Віцебскай дыяцэзіі. У найбольшым на ўсю краіну фесьце бралі ўдзел мітрапаліт Тадэвуш Кандрусеўіч, апостальскі нунцый арцыбіскуп Марцін Відовіч усе каталіцкія біскупы краіны, а таксама большыня ксяндзоў і юніяцкіх святараў.

Фотарэпартаж
Юліі Дарашкевіч.



Уражаньні пілігрыма



Да пілігрымкі я далу-
чыўся раніцай 1 ліпеня
з насельніцтвам паўтыся-
чы чалавек сёлета нача-
валі 230 глыбоцкіх
пілігрымаў. Але дзякую-
чы мясцовым католікам,
якія сапраўды адказна
ставяще да арганізацыі
началегу пілігрымаў, мес-
ца хапіла для ўсіх. Уве-
чары 30 чэрвеня на ста-
дыёне ў Сітцах глыбоц-
кія каталікі гулялі ў фут-
бол з мясцовай моладь-
дзю. Ці то на поле
выйшлі на самыя лепшыя
глыбоцкія футбалісты, што
занадта стаміліся глы-
бачаніем за першы дзень
пілігрымкі, матч скон-
чыўся з лікам 7:2 на ка-
рысце Сітцаў.

Цешыць тое, што ў нас
у Глыбокім падрастаете па-
каленыне каталіцкай
моладзі. Сёлета два хлопо-
цы пачынуць навучанье ў
сэмінарыях, і праз
шэсць год, калі дасьць
Бог, Віцебская дыяцэзія
атрыймае двух ксяндзоў-
глыбачанаў. Сярод мо-
ладзі даводзілася бацькі
шмат юнакоў і дзяўчатаў
з цвёрдымі рэлігій-
нымі і нацыянальнымі
перакананнямі... Спад-
зяюся, што яны зробяць
шмат добрых спра-
ваў на карысць Касцёла
і Беларусі.

Некалькі значаку «Я
люблю Беларусь», якія я
ўзяў з сабой у пілігры-
мку, у мяне літаральна
вырвали з рук — і ўсё
роўна ўсім не хапіла :).
Так што цяпер я ўпэўнены:
Глыбокае мае буду-
чынно, бо ёсьць у горадзе
добрая моладзь.

«Молімся за нашу спа-
кутаваную Бацькаўшчыну,
каб ў ёй нарэшце за-

панавала свабода, пра-
уда, справядлівасць і Во-
жая любоў», — такі за-
клік прагучай у малітве
вернікаў падчас Імшы
для пілігрымаў, — і ад-
гукнуўся словамі верні-
каў, зъвернутымі да
Бога: «Выслушай нас,
Пане». Тысячи маладых
людзей, якія штогод
зъбираюцца ў Будславе
— гэта доказ таго, што
пакуль беларусы вераць у
Бога, краіна будзе жыць.
Арцыбіскуп Тадэвуш
Кандрусеўіч на галоўнай
Імшы 2 ліпеня распавёў
пра сваю нідаўную сус-
тручу з Бэндзіктам XVI.
Папа пераказаў яму сло-
вы кардынала Тарчызіё
Бэртоне, які за некалькі
дзён да гэтага вярнуўся ў
Ватыкан зь Беларусі і
зазначыў, што ўбачыў
тут «жывыя Касцёлі». Калі
Мітрапаліт сказаў
гэта, шматлікія на-
тоўп вернікаў перарваў
казаныне аплядысмен-
тамі.

Гэта толькі вонкавы
бок таго, што адбывалася
сёлета ў Будславе.
Ёсьць яшчэ речы, якія
немагчыма перадаць сло-
вамі. Толькі Бог ведае,
што адбывалася ў сэрцах
людзей. Толькі Бог ве-
дае, які плён прынеслы і
прынясць малітвы тыся-
чаў людзей, слова, пра-
моўленыя сівятарамі ў
пілігрымках, з амbonаў і
у канфэсіяналах... Тоё,
што адчуваеш, калі зна-
ходзішся побач з абра-
зом Маці Божай, перад
якім на працягу ста-
годзьдзяў маліліся на-
шыя продкі, праста не
паддаеща ажому-колькве-
кі апісаныню...

Кастусь з-пад
Глыбокага

Пра славу і блякласьць Грунвальду

З дыскусійным тэкстам выступіў Генадзь Сагановіч. Значэньне Грунвальдскай бітвы ў падручніках па гісторыі Беларусі перабольшанае, піша ён.

Бітва пад Грунвальдам, рамантываная пісьменнікамі і пастотамі, стала адным з цэнтральных сюжэтав пістарычнага свядомасці беларусаў, адной з тых нямногіх падзеяў, якімі са школкі вучані ганарыцы. Міне ж як гісторыя ясна, што якую б фрустрацыю гэта ні выклікала, нам даўно парад адыходзіць ад пра пагандыстычных штамтаў і павышыца ставіцца да Грунвальду больш цыянірова.

Каб начаць пераапенку Грунвальду, дастатковая звязрніца увагу на тое, якое сцыпце месца атрымала гэта бітва ў беларуска-літоўскім летапісанні. У самых даўніх зводах нашых летапісаў пра яе можна знайсці літаралыца некалькі радочаку, або й нікай зглікі, і толькі «Хроніка Быхаўца» зыміцьца больш-менш разгромнатае апісанніе генэральныя сечы з арміяй Ордэну. Але, што істотна, аўтар хронікі ні звязаў з разгромам Ордэну нічога лёсавызначальнага для сваёй дзяржавы, на баланс яго болы і за гадоў даследуеца гісторыкамі, вынікі працы якіх мы ні можам ігнараваць.

Пачнем з пляніаў Ордэну і характару вайны 1409—1411 гг.

На першым, Орден і ў свае найлепшия часы на меў ніякіх пляніаў стваронія «вялікай дзяржавы» (тым болей зь земляў Беларусі), бо

Пасыль Крэўскае уніі ордэнская дзяржава незваротна slabela і скіялася да саюзу з Вялікім Княствам Літоўскім.

гэта піярэчыла б яго мэтам, ды было б і не пад сілу. Пагатоў пасыль Крэўскае уніі, калі ордэнская дзяржава незваротна slabela і паволю скіялася да саюзу з ВКЛ.

На другое, «Вялікай вайне», падобна да іншых войнаў тых часоў, яшчэ на месца этнічнага характеру і не павінна выдацца за славяно-нямецкое супрацтвяне. Не гаварачы пра склад войску славініку, трэба ўлічваць, што трапіцца жыхароў у літвінскіх Ордэну (як і яго войску) была славянская.

На трэцяе, той бітвам «выратавальная» для славіній вайны магло б і не быць, калі б да яе свядома не вялі справу Ягайла з Вітаўтам. Вялікі магістр Конрад Юнгінген бачыў будучыню свайг дзяржавы ў саюзе з Польшчай і ВКЛ (з ужо ахрышчанай Літвой), і ніямала дзельнага рабіць. Што праўда, ягоны наступнік Ульбрехт Юнгінген вызнанчаўся задзіръстасцю, аднак і з'ім магчымы бы залагодзіц справаваныя Вітаўтам канфлікты. Найўступлівасць жа вялікага князя і польскага караля вынікла зь іх перакананасці ў слабасці Ордэну.

Сапраўды, у сучаснай наукальнай літаратуры Грунвальдская бітва заняла нябачаную раней месца, а ў як апісаныя нязменна съвятыніца так знаёмы па савецкіх часах набор гэтаў: із-за съміротнай патрэзы з боку Ордэну да абарончага характару вайны 1409—1411 гадоў, тэза пра эпахальнае значэньне бітвы, яе выратавальнасць для славіній і падобнае. Ня толькі ў падручніках, але і ў наукоўскіх публікаціях у нас можна прачытаць пра пляны Ордэну стварыць «вялікую нямецкую дзяржаву» зь земляў Польшчы, Літвы і Беларусі, пра па-

стаянную пагрозу «духоўнага і фізичнага вынішчэння» (або як «анімечванні»!) літоўцаў і беларусаў, якая звыходзіла ад рыцарскай дзяржавы, да іншыя неймаверныя байкі... Можна прачытаць нават пра «вялікую вайну» з Ордэном як барабану «за выжыванне славянства!»

Цікава, што нічога падобнага не артыкулювалася ані «Хроніка Быхаўца», ані які-колечы іншы помнік айчыннага гісторыяпісання. Міф адвечна варожых і агресіўных немцаў, запачаткаваны Длуташам, быў напашт пазней інкстансіянамі ў масавай свядомасці панславізмам як антыгэта з міфу нямецкіх нацый-наслісту пра «нямецкую культурную місію» на ўсходзе, а затым гіпэртрафаваўся ў выніку сусветных войнай. Але палітычная міфлагізація Грунвальду — асобная праўблема, а нас цікавіць цівізіозны погляд на знакамітую падзею з дыстанцыі. Стадія, на якой быў пададзены гэтымі падзеямі ўважаць Грунвальдскую бітву?



шаны. Што нямецкі рыцары складал значна менші з палову харугваў вялікага магістра, а добрую трэціну — палікі і прусы. І што перамога ў той славутай бітве, апачаная вялікай крыўбёсі, чиста падарску выглядала б лепш, калі б яна была здабытая не пры такой дыспрапорцыі сил, і не ў глыбіні Прусіі, і калі б Вітаўт не павёў у хрысьціянскую Эўропу татараў, і калі б пераможцы не змаймалі брутальных рабункам, і да т. п., і г. д.

Але перамога ёсць перамога, і, не гадаючы, зірнен на яе непасрэднія рэальныя вынікі. Вось жа, падпісваючы ў 1411 годзе мір з Ордэном, пераможкі завадоўлілі кантрыбуцый і вяртанынем Жамойці, дай то адно на час жыцця Ягайлы і Вітаўта! А палікі й на гэта доказалі пра Гданьскае Памор'е, якое так і засталося за Ордэном. Так што, па вялікім раҳунку, нікога бітва не раваліла і нічых лесаў не выгынала! Нават лесу пакананага Ордэну: хоць разгром грунтёнай падпраўы слы і паскорыў яго канец, гісторычна ордэнская дзяржава была асуджаная задоўга да Грунвальду, і на менин магчымым бы залагодзіц справаваныя Вітаўтам канфлікты. Наўступлівасць жа вялікага князя і польскага караля вынікла зь іх перакананасці ў слабасці Ордэну.

Сапраўды, гісторычныя міфы — реч натуральная, і нават карысная для разыніцца нацый. Але ўсюмы ёсць разумная мяжа. І зымена міфічнага ўспрымання немцаў як «адвечных ворагаў», а Грунвальдскай бітвы — як «выратавання» ад фізичнага зымічнага і асыміляцый беларусаў, на спакойнае і рациональнае стаўленне да адной з вялікіх падзеяў нашай вясной гісторыі, была бы разумней, і больш год, памяці нашых далёкіх праціворуч, што склалі голавы ў той векамнай сечы.

Бітва пад Грунвальдам

(15 ліпеня 1410 г.) — бітва злучанага войска Польшчы і ВКЛ з войскам Тэўтонскага ордэну, якая адбылася ў час Вялікай вайны (1409—1411)

недалёка ад вёскі Грунвальд (цяпер Дуброўна, Польша).

Войска Ордэну (51 харугва, калі 15—20 тыс. конніцы, пяхоты і артылерыі) складаліся з рыцараў Ордэну, іх васалаў, а таксама

намесіц, французскіх, ангельскіх, швайцарскіх добрахвотнікаў і

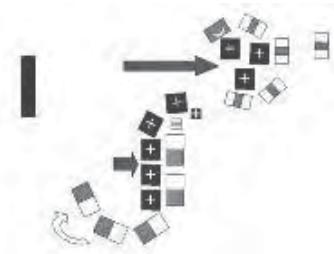
найматаў.

У складзе саюзных войск (50 польскіх і 40 харугваў ВКЛ, татарская, часка-марыускія атрады, 30—40 тыс. конніцы і пяхоты) беларускі землі праdstаўлялі Гарадзенская, Ковенская, Лідская, Смаленская, Мсціслаўская, Аршанская, Палацкая, Віцебская, Пінская, Берасцейская, Глінавіцкая, Драгічынская і інш. харугвы.

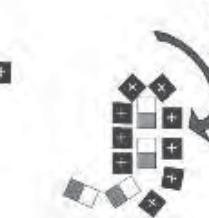
Войскі Ордэну сталі фронтам у 2 км між Грунвальдам і Танэбэрзам (цяпер Стэмбэр) у дзве лініі. Правася крываў першай лініі ўзначенчаваў Конрад Ліхтэнштэйн, левася — Фрыдрых Валенрод; другую лінію — сам вялікі магістр. Саюзнікі сталі ў трэці лініі даўжынёю 2,5 км між Грунвальдам і Людгісдорфам. На левым крыле быў палакі пад камандаваннем кароннага маршала Збігнева з Бжэзі, трэцій лінія камандаваў кароль Ягайла, на правым флангу стаў войскі ВКЛ з Вітаўтам, на краі правага флангу — татарская конніца хана Джэлал-эд-Дзіна.



Бітва пачалася апоўдні з атакі конніцы ВКЛ. Напад быў сустрэты артылерыісткім залпам (адно з першых ужываныя палівой артылерыі). Следам у бой пашылі астатнія харугвы, якім уно не пагражала небяспека ад гармат і луничкай. Ізяжка рыцарская кавалерыя Валенрода рушыла ў контранаступ. Адначасова з бой уцягнулася польская войскі першай лініі і правы фланг Ордэну.



Лёгкая літоўская кавалерыя не змагла прыціцца тэўтонам і стала адступаць. Іншая вэрсія — такі быў плян, каб разарваць крыжацкі фронт. Валенрод кінуўся на ўзядагон, аднак цяжкая конніца Ордэну не могла рухацца хутка, што дало час Вітаўту перагрупаваць войскі. Удар крыжакоў стрымалі рыцары зямлі смаленскай, якія не адступілі. На дапамогу гэтым палакам Вітаўт выслалі некалькі харугваў.



Польская войскі, падынішы Ліхтэнштэйна, пачалі архукаць Валенрода яшчэ і з права флангу. Каб выпраціць сітуацыю, Юнгінген павёў у бой другую лінію, аднак наусцрач рушыў Ягайла з разервам, а літоўская конніца Вітаўта пасылька вярнулася на поле бою і абарнула Валенродавых рыцараў. У куламесе быў забіты Юнгінген.

Пачалася паніка. Частка тэўтонскіх войскі адмовілася працягваць бітву, частка кінулася наўцёкі.



Нягледзячы на палівы посьпех, сталіцу Ордэну, Марыенбург, саюзныя войскі ўзяць ня здолелі.

Завяшыў Вялікую вайну Торуньскі мір 1 лютага 1411 г. Орден губляў частку тэрыторыі ў выплачвай кантрыбуцыю.

Шэрш ганзейскіх гарадоў адмовіліся ад саюзу з паслабельным Ордэном, якія страйці войска, прыткот наўматаў і рыцараў з Эўропы скараціўся. Але як самастойная дзяржава Орден праіснаваў яшчэ больш стагодзьдзя.

Літаратурны сшытак «НН»

ліпень 2008

Вечер з поўдня

У ліпенскім Літаратурным сшытку «НН» новыя вершы Хадановіча — з далёкай Калюмбіі — і некалькі ўкраінцаў.

Палітычны і гістарычны эсэ Міколы Рабчука друкаваліся ў «НН» і «ARCHE» ўжо на раз. Астатніх песьменьнікаў нашаніўская аўдыторыя прачытае ўпершыню. Яны ва Ўкраіне зрабілі сабе імёны, хоць і належаць да наймалодшага пакалення. Імя перакладчыцы не выпадковае. Беларускія літаратары адпаведнага пакалення маюць з украінцамі цесныя контакты. Свайгінага ёсьць у тым каб пазнаваць у іх творах узаемаўплывы з беларускім аднагодкамі. Прылуцкі, Мартысевіч, Хадановіч, Палынская, а яшчэ — блогеркі Ліянэлія, Елавая — і пішуць у блізкім дуку, і жывуць падобным жыцьцем. Жыцьцё вялікага гораду і постсавецкай краіны, дзе амбіцы духу разьбіваюцца ва ўбогую матэрыйальную рэчаіснасць, а на адлегласці руکі заваблівае імпэрыя спажываньня... Хадановіч нават зняўся аголеным разам з сваімі ўкраінскімі супэстываўальнікамі.

Андрэй Хадановіч. Калюмбійскі дывэртысмент. Вершы.....	13
Мікола Рабчук. Як я зрабіўся чэхаславакам. Эсэ	14
Галіна Крук. Вершы	15
Ірэна Карпа. Бляндынчык. Апавяданье	15
Марыя Вайцяшонак. Макі для Няфрэт. Апавяданье	16
Андрэй Лянкевіч. Ваўчыны бацька. Фотарэпартаж.....	18
Аляксандар Фядута. Гатэль «У загіблага вершатворцы». Адзін сезон у Купалаўскім	20

АНДРЭЙ ХАДАНОВІЧ

Калюмбійскі дывэртысмент

1. ЗАЙЗДРАСЦЬ

«Божа, як танцаць калюмбійцы!»

Крыху падумаў і дадаў:
«Я хацеў бы пісаць вершы так,
як танцаць калюмбійцы!»

Яшчэ крыху падумаў і дадаў:
«І проста танцуць, як калюмбійцы,
таксама хацеў бы!»

2. ПРАВІЛЫ ДАРОЖНАГА РУХУ

На скрыжаванні спыняеца матацыкл.
Кіруе дзяўчына ў шаломе.
Ашаламляльна прыгожая.

Ззаду хлопец без шалома.
Сядзіц і —
з рэзыкатай для жыцьця —
не трymаецца за ле.

І ўсе калюмбійцы навокал
стаяць і думаюць:
«А я б за такую трymаўся.
Нават з рэзыкатай для жыцьця!»

3. СЫМБАЛЬ МІРУ

У самым сэрцы Калюмбії,
на авнно El Colombiano
галубка сядзе на дах,
а голуб — на галубку.

Тут магла быць мараль:
«Make love, not war!»

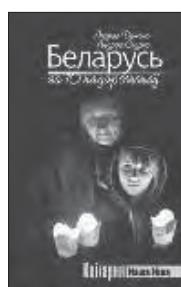
Але і без яе ўсё робіцца правільна!



з ь б я р ы « К н і г а р н ю « Н а ш а Н і в а »



Ева Вежнавец. Шлях
дробнай сволачы.



Андрэй Дынко, Андрэй
Скурко. Беларусь за 10
падарожжа.



Павал Севярынец.
Лісты з лесу.



Артур Клінаў.
Малая падарожная
кнішка па Горадзе
Сонца



Валенцін Тарас.
На высіпе
успамінаў.

Левамі вокаи: фэльетоны, гумарэски,
карыкатуры / Лёлік Ушкін. — Вільня:
Інстытут беларусістыкі, 2008. — 146 с.
— (Кнігарня «Наша Ніва»).

Прэзэнтацыя кнігі пройдзе 18 ліпеня
на Управе БНФ (бул. Машэрава, 8).
Пачатак а 18.00.

ш у к а й ц е ў к н і г а р н я х і ў н е з а л е ж н ых рас п а ў с ю д н і к а ў

Як я зрабіўся чехаславакам

Мікола Рабчук. Їсё да 40-годдзя падзеяў 1968 году.

1.

Кожны год мы бавілі летнія канікулы на імправізаваным лешицьці — у ладнай, на чатыры пакоі, з думка асобнымі ўходамі, хапе напых дзеда і бабулі пад Луцкам. Нас было там шмат — мой брат і башка, мae стрыечныя браты і сестры, іхныя бацькі і, вядома ж, дзед і бабуля, якія стачна трывалі гэтую ардынскую навату ды нават, здаецца, пічча ей радваліся. Дні былі дубтія і сонечныя, а жыцце біхмарнае. Мы цепаліся бестурботнасцю, мы запаслі же на ігруль жыцце, плаваючы ў рэчцы, ловячы рыбу, гойсаночы за мячом, лазячы па дровах, пераказаючы да познанне ночы жуданская гісторыя ля вогнішча за печа-ней бульбай.

Мне было пяцінаццаць, і я наяд тады цікавіўся палітыкай. Мы нават на мелі тэлевізора на напы «лешицьці» і, гадоўшася, зусім не адчуваў ў ім патрэбы. Аднак нашы бацькі і дзед слухалі-такі «галасы» на старасцьвеннай «Сынодзе» ўпярэджаючы з навіні з кухоннай «брахалі». І мы, хоць і былі дужа закланочаныя ўласнымі, куды важнейшымі, справамі, адчуваў: неіст дрэнае рабіцца ў іхнім не-разумелым і неістаквым для нас съвнені. Брудныя словаў «ўльтыматум», «савецкая пагроза», «контэрэвалюцыя» запаўзілі з розных бакуў у нашу съвядомасць. І мы адчуваў: гэта акурат тыя словаў, якія робіць нашы бацькоў напружанымі і вымушающі іх замаўкаць ці пераводзіць эміграцыю гаворкі пры кожным напым набліжэнні. Яны былі савецкімі грамадзянамі, а мы — іх савецкімі дзедзькамі, і яны ўжо не хапелі, каб мы чулі іхнія палітычныя размовы. Але мы адчуваў: неіст піядораваў ўрада ў Чехаславаччыне і навокал, неіст таксама, што ў кожны момант можа скончыцца вайной — якою б немажліва ні выглядала яна пад пагодлівым летам сяродрайскіх летніх канікулаў.

І калі савецкія войскі ўсё ж ужварваліся ў Чехаславаччину, мы ўбачылі сваіх бацькоў цалкам прыгнечанымі — так, нібыта яны самі былі чхэмі ды славакамі і іх урад аказаўся скінуты, а краіна — зноў акупаваная чужынцамі. Самым дзіўным, аднак, было тое, што пазыцыя нашых бацькоў нас зусім не здзіўляла.

Нашы бацькі не былі дысыдэнтамі, але, як і большасць заходніх украінцаў, яны ніколі не



адчуваў асаблівых сымпатый ні да саветаў, ні да Масквы, ні да камунізму. Як і большасць заходніх украінцаў, яны дэмантравалі паказаную ляяльнасць да рэжыму і, калі трэба, браў публичны ўдзел у яго рytualах. Але ў прыватных размовах, у штодзённым побыце яны не складавалі зъедлівых словаў на адрас улады, състэмы і ўсяго савецкага ладу. Зъяўляючыся нармальнымі бацькамі, яны зусім не хапелі зрабіць з нас прафэсійных антысаеветчыкі, асудзіўшы на паставанія і небіяслічныя канфлікты з палітыкімі ладамі. Яны ні вялі з намі нікіх палітычных размоваў, хутчэй наадварт — усялякіх пазыбягілі. Але з выпадковых ролік жэстай, грымас, спангтайных рэакцый на афійнайшай пропагандзе мы не маглі не адчуваў іх глыбокай пагарды да сістэмы і ўсяго яе ізраіялічнай плаўніці.

Яшчэ ў малодын школьным узроўні, зацікавіўшыся хакеем, я з'яўляўся, што амі мой бацькаў, ні дзяцькі ніколі не хварэюць за зорнай і непераможнай савецкую зборную. Наадварт, яны заўсёды хварэлі за яе працягунка — ці то пішадаў, ці фінаў, ці нават безнадзейных швайцарцаў. І я без найменшай прапаганды разумеў галоўную: гэта — *нянаша* зборная. Гэтым разам з бацькам, дзедзькам, з усімі сібрамі я ад душы зъышў ей пройрышу. І калі гэта нарецце здарылася, калі дзвіноўна чхаславацкай зборнай разірала саветы на ўэмпільнаніе сэвету 1969 году, мы ня помнім сібя ад пічансца. Мы пілакі, абдымаліся і пілакаваліся, мы быў чхэмі і славакамі ў тое імпленчэнне, і мы пачуваліся адпомічанымі за ўсё — і за танкі на вуліцах Прагі, і за полчишчы Мураўёва на вуліцах Кіева, і за Багурын, і за Палтаву, і за голад 33-га, і за ўсё, ўсё, ўсё.

2.

Праз некалькі год я хутка вырас і, здаецца, насталей. У апошні школыні год я ўжо меў доступ да разнастайнага самыздату ды іншай нелегальчыні. Мам бацькам, зразумела, гэта на вельмі падаблася, і як мяркую, прыхоўваў ад іх: «падпольную» дзейнасць. Літаратуре мі пастаўляла Ірына Калінец* — яна акурат працавала тады ў майскай школе. Да настаўніцтва яе не падпушкалі і блізка, але і на сціплай блізгайчынай пасадзе яна ўмудралася. І як яна гэта называла, пратаведництву работу.

Цікава, што сярод тэкстаў, якія я ад яе атрымліваў, быў ні толькі творы Дзюбі, Мароза, Сіверсыцька, Чарнавола**, але і чехасла-



Мікола Рабчук

украінскі інтэлектуал, працаў ў жанры «гісторыі ідэй». У 1980-х як антысаеветчык вымушаны быў працаўшы тэхнічным работнікам у заапарку. У 1997 стаў сузансавалікам часопісу «Крытыка». Аўтар кніг «Дылемы украінскага Фауста» і «Ад Маларосіі да Украіны».

Спэцыфічным рэхам шырока разрэклімаванай на пачатку 1970-х чхаславацкай «нармалізацыі» быў чарговы наступ ва Украіне на «украінскі буржуазны нацыяналізм». Яго кульмінантскі стагі палітычнай арысты 1972—1973 гадоў, масавыя чысткі культурна-асветніх установаў і далейшее закручванье русіфікаційскіх гаек. Асабістая канкты паміж украінскім і ческімі ды славакімі інтелектуаламі, што былі налацціліся ў 1960-я, фактычна пераніліся. Я практична нічога на ведаў тады пра тыя канкты, хоць і разумеў, што ні «Дуксія», ні украінскіх книгі з Усходнім Славакіі не маглі з'явіцца ў май лвоўскім асяроддзі дзе б спрэчніці Украінцу з Прашавам, Коньці з Браціславой.

Толькі цяпер, пасыль публікацыі лісту і ўспамінай украінскіх ды ческіх дыслінгаўтнай той пары, мы можам ашанаваць нефармальную канкты паміж Прагай і Кіевам, а таксама, у прыватнасці, адметную ролю, якую адгырываў у іх Зіна Генік-Беразоўская і іншыя чхаславацкія грамадзяніне украінскага паходжання — як выхадцы з Усходнім Славакіем, так і напшчадкі украінскай антыбалшавіцкай эміграцыі 1920-х.

3.

Чхаславаччына была першым замежжам, якое я наведаў у час перабудовы ў 1987—1988 гадах — як толькі міне началі выпускаць з сайдзілі. У Празе, дзе я намагаўся размазыцца па-ческу, міне прымалі за палітика. У Браціславе, дзе я размаўляў па-славацку, міне прымалі за гаслава. Нікто чамусці не падумаш, што я Украінец, або жыхар ССРС, або, крый божа, расеец. І першых, і другіх у савецкай армі, якую вызываў чхахаў ад чхахаў, было ніяма. Я б таксама мог там быць, калі бы нарадзіўся на некалькі год раней. Бог усыдзіц мяне ад гэтай асабістай ганьбы, але не ганьбы напіснай національнасці.

Я з'яўлюсі сабе трохі сяброў у Празе і Браціславе і прывёз для іх цялу торбу «падарунай» літаратуры — таму што гэта быў сапраўдны рэліквіяў, чы ў мае краіне аказаўся не было, а была досьць пічыраў (і досьць наўная, як я зразумеў пазыў) сібранія падарунакі. Нікта не склаў «сцябліні з чалавечым тварам». Гэтыя дакументы мелі для мяне ў той час асабістую капітальнасць, паколькі ўсе большіх май таварыщаў вярталіся з арміі з прымітыўнымі мазгамі, перакананы на палігнінках, што інтэрнэнцыя ў Чхаславаччыне была неабходная, біх не імкнёші войску вось-вось месціцца перыядычнай граніцы, а зрадніцкі контраправо-лоўчыні. Ураду ў Празе вось-вось зъбіраўся их запасіці.

Маім наступным антысаевецкім крокам,

такім чынам, сталася вывучэнне чеськай і славацкай моваў (славацкай, бліжэйшай, давалацца значна лягчай). Мэта была зразумелая — чытаць кнігі і прырэдлы «Праскай вясны» ў арыгінале. Арыгіналы можна было атрымальняць на толькі ад знаёмых, але і знайсць дзе-нідзе «блізгіцы», або нават у праісторычных кнігарнях «Дружба», дзе ўкрытыя пыталі творы Кілім і Голуба ліжали побач з поўнымі зборамі Хо Шы Міна і Цзэнгана***.

Саветы чамусьці ўвілі дадатковую цензуру на кнігі і прырэдлы з Чхаславаччыны толькі ў жніўні, ужо пасыль таго, як іх танкі акупавалі краіну і фактычна нікад дадатковая цензура не была патрэбна. Бюрократычнай інцыдэнцыі і непаваротлівасці савецкай сістэмы мелі свае перавагі. Я успомніў пра гэтыя забаўны факт праз трынадцать год, калі саветы даследавалі на гэтак жа увілі дадатковую цензуру на польскія кнігі і часопісы толькі пасыль таго, як генэрал Ярузальскі ўвёў ваеннае становішча і, адпаведна, жорсткі цэнзурны контроль. Сапраўдна, лепші позна, чым ніколі.

Адным словам, ніхай Гасподзь недзе там

бласці

постфактум савецкіх ірэолягіяў ды біоракратычнай інцыдэнцыі. Гэта была сапраўдны аксамітава павалюшчыца, мяккая цыўэрдзь, сіла біясільных. І, як тады, я зноў адчуваў сабе на кароткае, але надзвычай пічасыльвае імгненьне — чхахам. Славакам. Неміцам. Вугорцам. Байтарам.

Але неузабаве, на пачатку сіненія, мяне выпала паехаць з калегам-журналістам на Варшаву. Мы дамовіліся пра інтрэйсію з Адамам Міхнікам у яго дома. Гаспадар, аднак, буйўся. Яго жонка частавала нас чаем і выбачала: «Адась вось-вось прыйдзе». І ён сапраўдны прыйшоў, ажуляцеўшы па кнігі, падсказваючы, на помнікі сібірі ад пічансца і выгукаваючи апошнюю навіну, якой мы ўсё чакалі: «Wyperdoli Causescu!»

Гэта была адна з найсіяльнейшых хвілін яго жыцця, адна з самых запаветных спраўджа-

ных мараў — перамога яго каманды над не-

адольнымі монстрамі, трохом сілы слабых над біясільлем дужых. Ён быў у той момант

румынам, і мы — таксама.

Я сапраўдныя ведаю, ці шмат румынаў, славакаў, чхахаў адчуваў сябе ўкрайнцамі ў трохъюнтымі Аранжавай розваліцы. Я толькі ведаю, што многа палікаў былі ўкрайнца-ми ў той час.

Гэта была адна з найсіяльнейшых хвілін яго жыцця, адна з самых запаветных спраўджа-

ных мараў — перамога яго каманды над не-

адольнымі монстрамі, трохом сілы слабых над біясільлем дужых. Ён быў у той момант

румынам, і мы — таксама.

2008

* Жонка Украінскага пазта — дысідэнта Ігора Калінца.

** Украінскі дысідэнт, кожны з якіх праўе гады й дзесяцігоддзі з савецкіх турмах. Пасыль падзенны ССРВ Вінчай Чарнавіл узначаліў Народны рух Украіны, атрымаў званні Героя Украіны пасьмірота. Ігор Дзюба стаў акадэмікам і краўніком інстытуту Акадэміі наукаў. Іует Сіверсыцькоў узначаліў Украінскі ПЭН-цэнтар. Валічына Мароза разам з трымя іншымі дысідэнтамі ў 1979 годзе выменілі на двух савецкіх шпіёнаў. У ЭША ён выкладаў у Гарвардскім універсітэце, у 1990-м вярнуўся ва Украіну.

*** Украінскі пісменнікі. Вінчайчына таксама палі-

тычны дзеяч УНР), замоўчыні ў Савецкай Украіне.

**** Краінкі камуністычнага Віетнаму і Манголі.

література

ГАЛІНА КРУК

Вершы

зразку да ми не заходзіць чачэнка-съміротніца,
сідае за стол, і мы доўгі гутарым пра дзяцей
бо пра што ячэз могуць быць размовы ў жанчынаў
з такімі прасвітленымі тварамі
— учора мой упершыню спытаўся пра съмерць, — кажу я, —
і я блыстана спрабавала патлумачыць яму, чаму...
— мой мяне разумее без тлумачнай, — кажа яна, —
ведаеш, яны ціпэр так хутка дарастаюць
да першага стрэлу...
— як да першага прычыся, — думаешца мне,
але гэта ўжо з нашай soft-варсіі — венчансцы
мы так часта спрабуем выхаваць нашых сыноў лагодныі,
што яны ўрэшце рэзіт паміраюць ад страты годнасці
— a la guerre comme a la guerre —
кажа яна з досьведу сваёй французскай філягейті
і чачэнскай гісторыі
і мне ячым запярэчыць з досьведу сваёй украінскай,
абцажкайшай недарачнымі паміральнямі-ласкальнымі суйфісамі
і судзельнымі знакамі мякакасы
мы так руліва вучым нашых сыноў паліткарэктынскі
што яны ўрэшце рэзіт паміраюць ад нікаватасці
— съвет не пакідзе нам іншага війсьца, —
кажа яна, развітваючыся,
і я папраўляю яе валасы, што выбіліся,
раскошныя чорныя валасы
пад дабротынім вайсковымі ботамі —
пройгрышная роля наці
 ў касавым расейскім м'языкі

і чачэнскай гісторыі

сніцца мін бомбасковішча на ваколіцы памяці.
апошніе, што захавалася са школьніх урокаў венкі
— вайны больш ніколі на будзе, — казала настаўніца,
але кожны з вас, дзеци, павінен памятаць:
у выпадку ўзбрэзінага выбуху,
 у жывальнія зброй масавага паражэння
 ці іншага казусу
трэба спускацца ў бомбасковішча, пазблагаючы панікі,
браць з сабою толькі неабходныя речы, чигонка лішняя,
цёплую вогратку, на выпадак калі вайна пратрывае да холаду —
бомбасковічы, каб жа вы, дзеци, ведалі, не ціпляюцца
— а хіба нам і так там ня будзе горача? —
 кідуў хтосьці з «камчаткі» дасыцінную рапліку
— а цябе, Грынавец, могуць туды не пусціць увогуле,
месца хопіц ня ўсім
 запасы вады і прадукту абмежаваныя...
я ўжо ведаю,
 ў гэтым армагедоне ня Ѹдасца пазблегнуць панікі,
колоў дзяцей затопчуць
на спуску ў апошніе бомбасковішча?
не ўляўлю сабе, як, Божа, ты будзеш рабіць выбарку —
кожны дзесяціцічыні?
 кожны мільённы?
 а як я пагрэшнасць?
я веру, што абыдзеца без дыскримінацыі
на поле, на расе, па веравізанні,
хочацца верыць...
колоў глыткоў паветра кожнаму з іх дастацніца,
пакуль яны будуць чакаці свайго deus ex machina...
— кожны клас, — казала настаўніца,
 трымаецца свайго настаўніка
і ячы раз паўтараю, не настца ў праходах між нарамі,
мень пры сабе ў нагруднай кішэні бірачку з тненем,
напісаным каліграфічным, а не такім, як у цябе, Федчанка, почыркам...
навошта? — ўздыўляюся я дагэтуль,
відаць, для таго, каб анёлы,
якія будуць выносіць душы (бо ніхто так напраўду ня вільківе)
каб анёлы ў белых шатах з чырвоным крыжком
 (і паўмесяцам?)
каб анёлы ведалі, як, малы, да цбя звяртатца...
 плячо.

Пераклада з украінскай Марыя Мартысевіч

Бляндынчык скарыўся.
О, і вусны ішто сабе: мякенькія, пышчотныя. — Ну, добра. Значыць, будзеш майм Ка-
ханкам.

— Ур-ра! — вусны і вочки зноў заскочылі міне на шыю.

— Ух які ж ты... аўтарытарны! — я скінула іди прыстойна і не млігусі, пакуль ні просьбі.

— Ціпэр жа нас стала двое: я і Бляндынчык. Так і ў партыні ўступіцца на страшна.

— Мабыць, апрош Кармекса нічога і не чытаў? — гаянгтн запыталася я.

— Полковіку никто не пишет... — запічатаў Бляндынчык. — А куды мы ідзём?

— Цыц. Пабачым, — сказала я, бо панікту на мелі, куды вяду гэту ненараўнаную істоту. Можа, цалаваніца? О, тады — блузу морал! Да мора на мэстро не заедзем, дык мы зілавілі жоўтэ таксі. Рамантыка...

— Хвалікі ціха гайдалі чаек, матрацы ды съмецце. Да паласатым шэзлонгам мачычы-
быхыдзінамі куточкам. Я пасыпала Бляндынчы-
ка і сабралася была пазяхачь, але раптам...

— Ой, а ты ж файні цалуесці! — рас-
плюпночыла я вочы. — Дзе наўзічыўся?

— У ціб... — апусціць вочки.

— Ды ну?

— Ага. Проста ўсё паўтараю за табою, — і выканану ячы адзін ачмуральны падаулак. «Але ж, — разважала я між тым, — калі ты —
мае лістэрка, дык я што — ледзь не вычваронка!»

— Карапава... — прастагнай Бляндынчык.

Міна стала съмешна: гы, якое дурнаватасе слоўца.

— Прабачце, вы б не магіц вызваліць тэры-
торыю дзіцячага пляжу? — пацікавіўся ячы адзін бляндынчык (у міліцыйскай форме).

— А мы яе не кабалілі! — нахаміў мой.

— Як жа мяне дастала гэтая съліка! — пажа-
ліўся міліцыйскі і сеў да нас. Я распіліла яму

каўнер канупу.

— Можа, панырцаваць? — лянотна мовіла я.

— У ціб? — пажавеў Бляндынчык.

— Нырдаўца пудотна, — заўважыў міліцыйскі, — я, апрош усяго, забаронена.

Мы распалаўся з міліцыйскімі пайшлі да некага дадому. Апінулася, што да майго Каханага, бо ні ў мяне, ні ў Бляндынчыку дому



Ірена Карпа

украінская пісменніца, тэлевядучая,
зорка шоў «Бізнес», якая зрабіла
публічнымі нават сваё вясельле, съпявачка
(гурт «Qarpa»), музыка якога ўжо
сумесь індастрыялу, панк-року, гардкору
і пыхадэлічнага трып-голу. Аўтарка
романаў «Фрайд бы плакаў»,
«Пэрламутравае порна», «Bitches Get
Everything».



Галіна Крук

пээтка, аўтарка зборнікаў «Мандри у пошуках дому», «Сліды на піску», «Обличчя поза світліною». Працуе на катэдры Украінскай літаратуры Львоўскага нацыянальнага ўніверсітэту імя Івана Франка.

не было. Не, у мяне, здаецца, зранку быў, але нейкі дзіўны... Дый да Каханага бліжэй. І сыцены ягонага пад'ездзу размаліванныя.

— Каханага альбо ключоў, на жаль, не знайшліся. У панітовую скрынку Бляндынчыкі нікія ні ўлазіў, дык месца там толькі на аднаго. Ох...

— Можа, ты галодная? (Божа міль, колькі клюпату!) — Не, жыццё мае, я ні ем. Змагаюся з здаравае сусідаваныне: я ні ем разсылнай, — камары не дадуя мяне.

— А-а-а... — павеўся Бляндынчык.

— А ты як?

— Ну, пяцер як і ты! — бадзёра прагнаў ён бурчаные ў страйніку.

— Хадзэм, дурненкы, я прыстараюся табе грэчкі.

— З цыбуляю?

— А як жа!

— Я... Я, дадушы, люблю цябе! — рэха ад падаулунку абліяцела тры кварталы. «Час вару-
шыль мазамі!» — скеміла я.

— Ты каҳаў калі-небудзь?

— Так...

— Ну, я на мяне на ўвазе першую настаўніцу ці голую цёпю ў кіно.

— А, тады яшчэ не. То бок ДА ЦЯБЕ яшчэ не.

— Што-о-о?! — (не, гэта я ні як загарала). Нейкай рудай распісана краля выскачыла з-за рогу нібы Піліп з канапель і перапалахала майго Бляндынчычку да ікаўка.

— Гапіку, да мяне! — пічоўкнула яна скрунім канчуком і так трасянула бразоткамі на цыпках, што мяне ажно дрызыкі схапілі. Бляндынчыкі касэліўся на яс як тру на пажарны плянінг і не пераставаў ікаць. Найдурней выглядала я, з раззібленым рогамі назіраючы за кандом свайго пачасця. Рудая самка колькі разоў драпежна клацнула зубамі, а пасыя заўсіміхалася з жадобай. Бляндынчыкі, ці Гапік, такое сабе хамідла, нават не азіруніўся, пацадаўца падарабу гэтае «замест хваста» і папоўз да рудой. Тая пачухала яму за вухам, і яны гідотна заціпнілі: «Полковіку никто не пишет...»

Абняліся, страшылі, і бытай, мae ты цуда сінявокае... Ханя б валарак бляявы адстрыглі — дзе там... пайду, нагуёні, бігуды ў канапі, бо яшчэ, крі божа, у партыю місайдэу захочацца. Радыкальных...

...Эх, бляндынчык, бляндынчык...

Друкаваніе паводле <http://lib.proza.com.ua>

Макі для Няфрэт

Апавяданье. Марыя Вайцяшонак.

Ад самай раніцы, як толькі на рэшце прыхехала на лесічча, дзень перазападній патаемным сэнсам.

Пэўней сказаць, не прыхехала, а прылиела. Вясна началася рана, я засылалася звязаць клункі, валізкі, і раптам пали хлады. І не пасыпешы ад'ехаць па цяпле, я як у паветры ўесьць той час — стома бы на шляху доўгага пералёту, хоць яшчэ і з месца была не скрунуўшыся. Ціпер руліла хутчэй узіца за работу. Ці я з хаты, ці я ў хату — усё яшчэ ў вузлах ля парогу. Не раз глядаць, хто дзе на вёсцы, не падымоночы галаву, ад'зімлі пакуль, як той казаў, «красны не пастаўлены».

Але я было не загаварыць, убачыўшы суседа Мар'яні?

— Як зімавалася? — бышцам звучайні такі пароль тых, хто жыве зімой у горадзе.

— Спаўт апрануўшыся... з сабакамі зам... хата сывіцца, лядоўня, хата... Я і ўлетку сплю ў аджехе. Ты распранесіся ляжаць, расслабісясь, а д'ябал ужо ту! Падыдзе, украдаючыся, да цібес, цэпленъягага, і спакусы падсуне пад нос. А я ваяр Хрыста — р-раз! і на нагах! і ў страті! Міне не спадманеш!

Стайць гэты ваяр, абшушкаўшыся, твар нерухомы, застылы, на галаве па самое бровы цэплай панчоха, завязаная на цемені гарбузовай завязью. Няма мне калі яму патрапіць, няма калі, кажу.

— Няма калі?! Ніколі не кажы гэлага, не падманівай нікога... Можа ня быць хлеба, солі, запалак, але гэта часовы недахоп. Часу ў чалавека неабмежавана — вечнасць...

Міне бы злавілі за руку, затрымалі, з надарванага пачка смылеці сема радысы мне пад ногі, на дарогу. Стако асалавеўшы, як вушы заклала, бы дала ныры ў бісконную раку часу. Адпусціць больш няздзейсненага, баль скватнасці, баль згуб, баль зайдзрасці — вызваленне ад усяго матэрыйальнага, тлененага. Сэрица пульсавала, як на гіпнаграмічнім сэнсане.

Ледзьве начула: ён сымяўся. Сымех, застаялы ў грудзях, вырываўшыся балотным бульканнем, бы я наступіла нагой на слаб-

ка заяцгнутае цемя баగавінья, у рудую ваду, патрываўжыла балотны дух, самога Багініка. Сымяўся, рабоў і рабоў яшчэ заходы, каб адсымяцца, як надыхацца. «Вар'ят» — апамятаўлася я канчатковка, шкадуночы, што во нечым жа сарвала ягону слябыя зашчапты.

Ён не любіў дачнікаў. Яны, дачнікі, лічыў, нічога каштоўнага ня зробяць на зямлі, гэта, маўляў, спрас атрубланных людзі. Сыцены ў горадзе, мэбля, фарбы, газ выдзяляюць аптурту, людзі сяпяць у кватэрах — усё гэта ўзьдзейнічае на соннага чалавека, ім голавы баліць. Прыведу ў вёску, поркі-поркі і назад, у горад — яны ўжо ў наркі, тачычнік залежнасці ад гардзікага чаду. Іх нізвешота на вернеш у пустыя бацькоўскія хаты. Во, паглядзі, казаў няяк, што робіць палкоўнік на сваім бацькоўскім «лещічы», — заўсёдныя ягоны доказ чалавечай абыякавасці. Зміля тут, маўляў, укладаўся, шуканочы супак, вікамі, а ён падпрацоўшы сініх пагоркі-смочкі, абкарнаў ёнайе жывое цела, выпрастай, як сясечанае дрэва, гэблікам, думаеш, рабоў пляц для гольфу? Не, у яго ў галаве ня звіліны, а паралельныя прамы, як на пляцдарме.

Пачуўшы голас гаспадара, з-за пагорку выйшлі да яго козы, наперадзе казэль Пірун. Казэль не ішоў, яго зміля выносіла на сабе хвайлі, якія пірацкі човен: нерухомая галава з расахатымі рагамі маскай, чорныя козы ззаду чорнымі рабынімі, мелка перарабіроначы нагамі, цесна адна да адной, бы закалцаваныя цэлам. Міне б хутчэй скончыць гэтае спатканьне (баюся Пірун, ніколі ня ведаеш, калі ў яго ўскіпіць злосьць), а Мар'яні бавіўся ўчавацід. Ён напітвайса сабе сікую-такую работу. Я паабыцала даведацца ў суседкі Надзі, потым яму наказаць. Няма часу хадзіць па хатах, праўда, але ж траба нешта здумліць. Надзі звичайнай як любіць наймайць. Яна раўнавала чужога чалавека да сваёй зямлі, да сваёй работы, яна з ёй у цесных звязе, ніколі каб трэцяга пасірода. А сіл браку. Карова будзе з дня на дзень цяліцца, гной з хліва ня выцікнеть, жаліцца. Можа б, Мар'яні паклікаць? Не, не, яна ў свой хлеў бадзялач чалавека на пускіцы, крычыць. Бышцам гэта ў сям'ю, дзіўлося. Абціскае вакол сібе сімсіную коўду, толькі што ня лежачы яшчэ ў ложку, знямоканая, старая. Зімой не заробкі — німа заробку няагул. Вясной — Мар'яні падбіраў вывернутую з дзлака капусту калі склепаў, перакіслю, склізку, мérзлу бульбу, пустыя, палавыя агуркі. І гэтым бышцам мерку ўсім паказаў, чым ён можа абысьціся за сталом, і разлічваліся ўсім, чым сабе нягожым, што нічога не каштавала, але перападала і хорошае. Ніколі ня дзікаваў, лічыў, што ўсё паслана Богам, а людзі толькі выконваюць ягоны загад. На брыдзіўся калінікалі зайсыці і на сметніцу ў лесе і, як удалы грыбнік, знайсці там тое, чаго другі і на ўбачыць. Часыцком наведваліся да яго вяскоўшы то па жалезны прант да плоту, то па іушки да печы — у яго быў цэлы склад заходак, выдымляў з жалезъя розныя інсталіаці.

Памог амаль задарма — дурны, рыбы, рака побач, на ловіць — дурны. У грыбы на ходзіць, лес калі ганку — дурны. І агарод на садзіц. Ён вельмі заняты, тлумачыў усім.

З самай раніцы, выпіўшы гарачай, калі нават і салодкай, вады, падперазаўшыся вярчыльнай, ішоў у лес разам з козамі. Ніколі на браўу на іх палку ў руку ці каб ішоў ззаду з гільманам, падгіланы. Ішлі ўсе разам. Здалёк нахіленая ягоная постачаць, галава на ў плечы, разъмес-

раная хада, толькі па адзежы і пазнаеш, што ў статку чалавек. Сабакі ззаду. У лесе па грыбах раптам трапіш на іхны сълед, казыліны дух стаць клубам, густым роем, як з зямлі, падымоночы і падымоночы з патрываўжанага кочава. Ён чысьціў лес, козы заўсёды пасыпілі побач. Падразаў атожыльле, каб дадзілі камлі, адкідаў крывыя галіны, робячы сынлют дрэва скulptурным, бы трапіным ударам пэндзля. Выміраў перспектыву на цаў ѿскеры, групіраваў кукламі, сімейкамі, каб не занарочыцца было, як у рэгулярным парку, а заховуўся ліснікі зрухи самай прыроды. Абыходзіў круга кожана дрэва, зблізу, здалёк, неба зымніка колер, неба гасла, з дня ў дзень — новыя мадыонак. «Людзі будуть тут гуляць...» — казаў, калі то пытаўся, што ён тут робіць і навошы.

Але ніхто гуляць не прыходзіў. Тады стаў спаць праз рэчку кладкі, каб можна было трапіць на ягоны міт самым кароткім шляхам. Унутраным зрокам ён бачыў тут дзівосныя прысады, паліны залётніку, ветраныя, майніку, шыпіны, асеньнюю брызгліну марыў распачаўсюдзіць уздоўж рошчыша, брызгліна чырвонай бранзалеткай на вузкай, як запісце, рацэ. «Я чижка раблю... мне сілы траба...» — патрабаваўся пляздзеў людзям у вочы, маўляў, дзеля сілы траба добра пад'есыць. Бы яны яго нанялі на гэтую цяжкую работу і павінныя иму дапамагчы ўсім чым.

Вечер у лесе, пакрохуны, бы з мора, хвалімі, закалхіваў, супакойваў. Мар'яні засынаў стоячы, як конь, спаўзнуў на зямлю, сабакі ўкладаўся па зімовай звічыне побач. Сон у лесе чуйны, сон не чалавечы, расчінчыя пашчи, высалопіліваў языкі. Сонца паварочвала да іх галаву, і яны ўсе саграваліся. Іх мог разбідзіць толькі голад. Маладзейшы сабака прачынаўся, цаляваў гаспадара, злізваны на ягоны падбародзікі сілінкі, як сочыва, і ён падхопіліўся. Асалавала азіраўся, ізноў за сякеры, за лапату, каб зьдзіцайсці тое, што сініла ся. Лета — поўдзень году.

І зноў чакаў. Каго?! Праўда, неік палкоўнік прыводзіў сваі гарадзікі гасціней, каб іх пашыць, забавіць, што гэты дурань бы прылягчыўшы за іншай плянінай. Ён ня мог даўмецца, што людзі зімовыя находзіць у лес на спацы, а толькі па патрабе: грыбы, ягады, лясіна да плоту. Былі хвайлі, калі ён кідаў сваі прылады, дзе яго спыніў аднай, ішоў да вады, вымываўся перарапранаўся, намераваючы съезжаш куды-небудзь, дзе яго зразумеюць. Маўляў, тут людзі прызімлённыя сваім спладзівальніямі, думкімі толькі на прыбытак, іншыя сівьт ім невядомы. Углідаўся ў лістэрка на самога сібе, украдаючыся, бышцам на чужога чалавека з-за пляча. Ад чистай хадной вады лягчыць не рабілася. Гэтую зямлю ня змісціў нічым, яна прыкараэла на толькі да ягонай адзежы — ён ужо пусьціў у яе свае карані.

І зноў пераанішаўся. Толькі вырваўся з грудзей сіхе, сымех з ухліпам, дробны, дзіничы, як ад шчакоткі.

Хто ён такі ёсць?

Мы жылі амаль побач. А я звичайна збиралася да яго наведацца, як у вялікую дарогу, бы сыходзіц з дому назаўсёды, адракаючыся ад свайго клопату, сыходзіла, звініціўшыся будзённасцю. Свайскі никому тут не патрэбнай, напорыстай працай ён, дзіў што, усяляк у душу раўнагава, пачуцьці нейкай малавядомым сядром людзей згоды з лесам, з вадой, з зямлём — праца без заробку, нават без падзякі, една тое, дурны і дурны.

зімішчай як не ва ўсім съвеце пераробкі паміж сваім і чужкым. І аніводнай на твары змаршчынкі — ён працаўаў у ахвоту.

Ручай ліснога ветру струменіў па вуліцы да старых дубоў, дзе жыў Мар'ян, ягоная хата апошня ўёўцы, заўсёды неяк збін-тэканая ад чужога вока, бы засып'е яс гойд, бы вонраті. На панадворку нагу не перастаўіць — казіна стойбішча да самага парогу. Пірун будзіў гаспадара рогам у дзіўверы. Пастукаеш, Мар'ян выйдзе, ніколі не запрашаночы ў пакой. Ён зачыніўшыся заўсёды і ўдзен, у ім асычарыўшы звера. Ён можа ссысці, пакінуць нару, калі які чалавек забрыдзе, вывіць, што ён тут жыве. І ціпер выйшаў не адразу, неяк галавой уперад, сагнушчыўшы ў дзіве стolki. Аказалася, Пірун ударыў, і на першы ж раз.

Нядобра гэта, каб свая скіціна кідалася на гаспадара, — кажу, — трэба з'ім нешта рабіць.

— Ён ведае, што збій, і я веда, гэта сім'я, — адказвае памяркоўна. — Трэба яму трэнажор змайстраваць, каб сліу сваю дзікую мог скінуць, не мату пакуль здумаць з чаго, як...

Сабакі з хаты кулем праз дзірку ў парозе, кіданакі лашчицы, чуюць, што прынесла нешта зъесці. Мар'ян бірэ з рук пакункі, як ахвяру, на дзякуючы. Я часта сім'я, — адказвае памяркоўна. — Трэба яму змайстраваць, каб сілі здзілі здзілі, пакінгала яму заробак: старая бабка прасіла перакапаць лехі.*

Наастатку, пакідавочы гэтае «свяцілішча», спрабую давесці ўсям, што якраз жа самая пара што-небудзь пасеніць у зямлю, наішэрш — бульбу.

— Сад, агарод — гэта сэзонная творчысць, дзеялі сібіе самога...

Маўляў, трэба працаўаць дзеля вечнасці.

Ах, дайце спокой! У мене самой ціпер няячага, акрамя кавалка зямлі. Трапіўшы под скарачэнне (усё ѿжыць будава-масты), я інжынэрка з чырвоным дылём, доўга шукала працу. У каторы раз па аўже прыходзіць на перамову, мене, стаду жанчыну, як не расыліўся! напалову, лічачы колцы ўзросту, бы на дрэве, абыякава праводзілі, абушкуваючы вачыма, па сухіх сіцёгнах, і адмайлілі. Дарэмна старатася, каб не заўбакыці, што кульгано (пасля аўтамабільнай аварыі), замест кія хадзіць за парасонам. Міне раілі заніща бізнес, адчыніць шапкі на стадыёне, але міне замінаў мой чырвоны дылэм. Там трэба было хітраўца, спадманаца, таргаваць чужым, як савецкая выдатніца, умела прадаць толькі сваю працу, тое, што зроблена сваімі рукамі... У мене ціпер анічага, акрамя сотак, жыцьцё толькі дзеля сібіе самой, ні болей. Кожную вясну раблю перасядкі, кампанію расыліны, кветкі, кампанію колеры, пільночную бесперыпнага квітнення да позній восені. Зямля мене выратавала ад роспачы, ад вар'яцтва. Я бышцам ужо згадліцца да сваім лёсам выгнанай дачкі, атрымлівала іншыя раз на ватасе асалоду ў сваім засцішку.

Але вось гэты чалавек побач. Ён не запа-сціся на зіму, не шукаў сабе выгодаў, хлеба німа, кажу, часцей з хлеба, ці запалак, ці газы. Каля яго ахінаў той спакой, якога часта не ставала ў май садзе-агародзе. Я пасыла сілкі паўднёвай, здзарожкыўшыся, ступіш у цэнь перавесці дух, дыхаща

Бышцам ішла дагэтуль па пустэльні.

Або ў навальніцу, на іспагадзі скочыш на ганак, сядзеш — нічога нарэшце ціб не турбует, на рупіц, і раптам адчуваўшы: я так даўно не была дома, прости так, бяз працы ў руках, не пасядзела з ім, з Домам. Мне рэдка ўдаєща пажыць у ахвоту, бяз дырчын.

Дом — месца маёй душы.

Ужо я разыўтвалася, ён раптам папрасіў пастаць, пайшоў у хату, выносячы адтуль

*грады (дыял.).



Марыя Вайцяшонак

пісьменніца, піша датківіа псыхалагічную прозу, з вытанчаным і асабістым маўленнем. Аўтарка кнігі прозы «Сад нівіннасці» (2002). Апошня кніга прозы «Кола» выйшла ў каталіцкім выдавецтве «Пра Хрыста» (2004).

каріну. Паварочвае палатно тварам... макі... шмат макаў. У мяне крушыца гала-ва, гледзячы на іх — макі не стаяць нерухо- ма нават у вазе. Створкі бутонай лопающа, вызваліючы скрутак, скамечаны, тонкі, як з папіруснай паперы, ён разгладжаеца на вачах. Вечер вуснамі дакранаеца, абрывае пялесткі, а там, на заднім плюне, макі ў за-цішку, дыхаючы, кратаночыся, полыменем съвечак, ласосевая афарбóука, ваксавы на-лёт на лісінія. Мак-самасейка, можа, недзе на маўрытанскіх газонах, можа высока на альпійскім дузе. Горача, паветра мройвам, паветра пчаліным роем. Гром бокам, по-лем, па прасёлчнай дарозе, гром вечаро- вы, крохкі, бы праста цукар криштаць шыпшамі да гарбаты. Колкі ж часу я тут стаяла, адыходзілася, ізноў вярталася?!

— Хто мастак? — пытаюся.

— Ня ведаю... ня памятаю... — адказ-вае і ідзе з карцінай у хату.

Я ніколі не пыталася ў яго пра мінулае, мы бы дамовіўшыся не пытала ні пра маё, ні пра ягонае. Мы тут або ў чужой вёсцы, як замужкам па другім разе таксама за развяздрёнкам. І сама вёска ні ў кога з нас не щаквіцца: хто мы? адкуль? з якой пры-чнын ту маемся?

Зрэдку да яго прыяжджала жанчына. Выходзіла з машыны, ішла лёгкім юнацкім крокам, чорныя пакручастыя ва-ласы раз-пораз адкідвалі рукою з ілба, бы ўвесь час ішла па ветры. Было нешта інша-земна ў сінай амаль дзікай прыгажоўшы. Такой жанчыне сустэрчны мужчына мог усклікнучь: «О, Італі! Неба над табою!» Другі — абазвашь жыдоўкай. Твар не ась-вечаны ні пізркам, ні зімешкай, выгтан-чаны скульптурна, бы з даўно згубленых запаснікаў нашай памяці, нерухомы, на ім толькі блікі, цені лістоты дрэў, а можа, цені аблок? Выходзіла з машыны як с «скорай дапамогі», адбіжкарана таемнічымі аваляз-кам, съязшаночыся, ні на кога ні гледзячы, і гэтак жа хутка вярталася, ад'якіркала.

Пасыль сінагага візіту яму прыкметна горшала. Якраз я нея была трапіўшы на такі момант. Мар'ян съязшайся, ходзячы па пандворку, спініўся, стаў дапытвацица: «Ты бачыла сінагагу завушніцы-скрабаў? Бачыла?!» Якія завушніцы? У каго? Гаварыў блыгана, дробнымі словамі, я нічога не разумела. Съязшайша візагаварыца, як выпадліць неікай балючак месца ўнутры. Зыбвалася пена на вуснах: «Ты бачыла? бачыла? Яна ад'ехала?» — крадучыся пазі-рау на вуліцу. Хто? Так чорная жанчына?

Вядома, ад'ехала, бо я сама нарэшце вяр-нулася да змыслу — рэдка якай жанчына не адчувала сябе, сваё цела побач з ёй про-ста балванкай, нахротуўкай без апрацоўкі, ні болей. Але ж якіяк на ёй завушніц не было?! Якая памік сувязь? Ён блізкін, любоўна дакранаючыся да дрэва ля ганку, гладзіў вушак, кідаўся да Перуна, нешта яму нашпітваў і раз-пораз паглядай да дорогу ўсылед чорнай жанчыны. Яны што, каханкі з ёй? Палохаюся згадкі. Дзічусы згадкі.

Андычы ён неікай прыйшоў без маё на тое просьбы, быцьшыям ён сеньйская свободны, можа калі што якое дапамагчы, гаварыў, пастукаўшы ў вакно. Якраз бегла да студні, съязшалася, выцягнула вядро, пад-няла вочы... На ім расцісаная кашуля да самага пупа, распрацаванае, пруткае цела, ключыцы, рэбры блізчэлі, як у даслехах, сівы дым поашыці курыўся кучарамі на грудзях, цвілі вусны. Станица нізывілька блізка. Дух Перуна даўкі, нясыцерна — фарамонны звера, які пачуў твой жывіельны дух полу ў час любоўных ловаў. Страх, агіда... падыміа за вечка студні поўнае вядро, узліваю на яго, быцьшыям незнарок, ускрываю, выбачаюся. Ён не зварухнүсі, а круп сух! Кентаўр няшчасны, злуюся пра сябе, ізноў маланіка кідаў видро ў студні, цэн грыміць, бы гатава тут бараніца вадой, зямлём у вочы, ускідаючы капы-тамі. Сέйняне мне, кажу, на дзвіне абыякава, нічога на траба і бигу ў хату, маўляў, печ паліца, зачыняючы, дуўга пасыль таго не наведваючыся да таго кентаўра, хоць была пельніца. Зачыняюся і нарэшце даю сабе



РЭДКАЯ МАРТАВІ «ПЕСНІ НАКАЧАННЯ»

волю. Выгаворвала ўсіх на ўсю хату ўсім мажукам, свайму бывому мужу, ад якога не звылічона мусіла вяртаща з таго замужжа і нарэшце вярнулася. Ціпер стаю, як на скрыжаванні, нікім не захінёная, не абароненая. І настаску во гэты... кентаўр! І прыкрайе, бабеска: няўко я яшчэ жанчына пасыль ўсяго, калі ён так?

Не, яна, іншаплянэтная істота і Мар'ян?! Не, эта немагчыма! «Ты бачыла на ёй за-ушніцы-скрабаў, бачыла?!» — несыцішо-на паўтараў і паўтараў. Мне было ні то ссыць, ні то засташа зь ім. Рантам абсёп, паглядзеў на мяне пельна, бы нарэшце паз-наночы: «Гэта была... Няфрэ... Няфрэ... Няфрэ... Няфрэ... так звалі Нефірці... Што ён гаворыць? Ён ўжо зведала ягоная астра-намічны асацыяціў, калі ён, прыишоўшы — а я прала блізну — сказаў, каб не разъвешвала сушыць на пандворку, бо, маўляў, сеньня прачнучалася Этна, пыл по-пел на паветры. Час, адлегласць спрэ не далей плоту, а то й парогу. Але, як аказала-ся, Няфрэ не фантазія. Мар'ян гаварыў на дзіве чысты, упершыню. Няфрэ — так звалі чорную жанчыну мастакі, ягоныя са-ры. Гэта вельмі дарагая жанчына, казаў, яна любіць раскошу, падэздкі з мяжу, пад-рункі. А ён не зарабляў, працаўшы шмат, але прайзялікі не купілі, маўляў, такі ціпер глямурны час, мастактва на ўрэзуні рамя-ства. Яны кахаліся. На дзень сінагага нарад-жанчын ён сказаў: «Прабач, я нічога табе на-зделею падараўца, акрамя... «Макаў», толькі што закончыў маливаць...» Яна засмыялялася ў вочы і ў той жа вечар яе ба-чыніла з бізнэсманам. Хутка вішыла замуж. А ён сам кінуў майстэрнію, горад звехаў сіды, у вёску. Так, яна зредку наядждае да яго, іншы раз жаліца: багаты муж шмат грошай пакідае ў казіно і сама сябе раз-водзіць, маўляў, ягоныя са-ры сэдзіць на паляваньне ў Афрыку, таксама дарагая за-бава, дык хай сабе, затое муж удома...

На гэты момант ён успомніў ўсё. Потым твар знерухомеў, ніводнай грымасы, бы заліты воскам — ён вяртаўся да сябе сень-нишнія.

Аказаўся, лес — гэта ціпер ягоная зялён-ная студыя?! Жалозі з дажджу разъвеш-валі пераборкі памік заламі. З раниды да вечара змяняліся адценіні дрэва, каменя, прыроды, як старыя майстры, не разбаўля-

ла фарбы, накладалі адну на другую. І кож-ны дзэн, як новае палатно. Малевіч пер-шым адмовіўся ад рам для карцін, Мар'ян, пэўна, тут буй другі за ім. Для мастака важкая менавіта завада прасторы, і ён яе нарэшце меў. Хай сабе пакуль што размысляціся на тое, каб у неартавым мес-цы, сюды заходзілі дзікі, ласі, вецер. Самае страшнае быць невядомым, непатрэбным, але... але ён сплазіваўся. Святло ў ягоні майстэрні і наагула залежыць ад тэмпратуры, ад пары дні, пары году. Святло зале-жыць ад самога мастака. У піць гадзін ра-ніцы — ты адзін чалавек, спазніўшы, у во-сем устанеш — ужо зусі іншы, казаў неік. Другім разам наракаеш на надвор'е восень-скас, маўляў, хмарна, маркотна. А міс, кака, адна пушка калі прайаціць — і неба ўжо здашца абжытым.

Я ўсё часціц атрымлівала задаваль-неніе, як і ўсё вёсцы, ад таго, што ўзыши-ло, што вырасла. І калі ўдалося выбраць бульбу да дажджоў, а Мар'ян перакапаў агарод, пасыгнала невядомую дагэтуль ухуцу і зразумела: гэтым можна жыць, гэ-тага дастатковы, каб болей, то і сэрца на вытрываю. Нешта з гароду добра збывала-ся багатым дачнікам, тыха анічога не вы-рошчвалі, такія-сякія і здабыткі быцьшы. Недалёка жыў чалавек, які марыў пра веч-насіць як пра ўласны дом. А можа, сапраў-ды, дом творчага чалавека зусім не на-змілі?..

І адзін год, і другі, і трэці. Толькі аднойчы, прыехаўшы вясной на лещічу, пачула навіну: Мар'ян пагоршала.

Яму я ветрам нарвала, казалі, тры дні запар якраз тады быў вілкі вецер. «Што ты мне прынесла? — кірачы ён на старую суседку. — Я так цяжка работлю, а ты мяне шалупнінем корміш!» Ён кірачы на сва-гога Бога за тое, што не даадаў иму, кірачы на старую бабу — пасрэдніцу памік імі, за адным разам. Казалі, ціпер ён абы крок

ступіў, дапамог каму што якое, патрабуе разълічыцца па вішнішым разрадзе, як той казаў. І наагула, рэдка дапамаге — ця-пер ён малое... малое голых жанчын, каза-лі бабы, дасыціна прыплюсніўшы вочы. Усю зімку маливаў, з хаты не выходзіў на съвет. Яму пагоршала, маўляў, пагоршала, чым было.

Утрапеўшы стано, слухаю і разумею: ён

проста ціпер стаў падобны да нас, ён паз-дараваў. Чорная жанчына напытала яму купчоў. А як жа, прыяжджалі на інамар-ках, купляў, не таргуючыся. Складаў гро-ши, маўляў, будзе будаваща, сабе дом і галерэю.

Я згубіла нават свой посах.

Мы рэдка сустракаліся, я болей не заход-зіліся да яго наведацца. Але ягоная пры-сутнасць адчувалася нават сирод белага дні а цёмнай ночы. Бышам у садку аніко-га, раптам адлучылася цень ад дрэва, ідзе па съедзіцы, намацала нешта на зямлі, на-хілілася, спыніўшыся — ён меў моду зайсціцца, падняць яблык. Ён зачыніўшы ў шуфлядзе буфэта, і я анік не магла ад-чыніць, тузасла зв ім. Ноччу мышы маска-тапі*, гойсалі па столі з дробным, здушаным съехам — рыхтык ягоным стросем. Ён усхліпаваў агенчыкам у ліхтары і гас. Ён гойдаўся на гірах гадзіннікі ў бітальні, яны бразгали ад падлогі і падымалісі ізноў — стрэлкі рухаліся ў адваротны бок. Губя-ляла і губя-ляла некалькі разоў на дзень пірсыцёнаў з рукі і кожны раз знаходзіла, бы іх у мяне было незылічона, як і ў егіпец-кай царыцы — ізноў ён на паміці. І нават калі бачыла Мар'яна здадёк, за ім ззаду ішло цэлае зборышча начынных істот...

Хадзіла ў боркі** восень зімою, зіма зі-вясною. Сады не зацвілі. Толькі аднойчы глянула ў вакно, а там: пасмамі зачапіціся за гальму јёблынь дым. Тая дымачка, як на-пачатку цвіценыя, калі толькі пульпшкі пачалі лопашца. Ён зрэдку яшчэ чысыціў лапу, паліў вілкак вогнічка.

Яшчэ іншы раз за ім прывідам ішло хлапчані. Стантаныя чаравікі, босы палец тырчэў парасткам. Ён трымаў абедзьвюмом рукамі за хінене крысом і кіпанткі клетку з пушкай, можа, апошній на съвеце. Чым далей іхнія постачі то зліваліся, та ішлі побач, як ведаючы межаў памік замлі і небам, не адчуваючы межаў часу.

Толькі вымавіца ўсылед ім адно трапят-ко слова — дзіні...

Удасіца добра прадаць лішкі бульбы, то-всё сэ загароду, я выкуплю ў ў яго «Макі», вяз-дома, калі да гэтага часу не падаражэ хлеб з малаком...

* дробна пастуквалі, шыбурсцілі (дъял.).

** дужкала, барукалася (дъял.).

Ваўчыны бацька

Фатограф «НН» Андрэй Лянкевіч пабываў у гасціцах у правадыра ваўчынае зграі.

Зъміцер Шамановіч скончыў біяфак Віцебскага інстытуту асьпірантуру пры Акадэміі Навук. Ён арнітолаг па спэцыяльнасці. Больна гаворыць па-ангельску. Адразу пасылае асьпірантуры, з маладой жонкай, зъехаў працаўца ў заказынік «Красны бор».

Той заказынік месціцца на поўначы Беларусі, на Расоншчыне. Верхнядзвіншчыне, пры глухой мяжы з Расеяй. Недзе там за альтычнымі часамі жылі неўры, якія паводле Герадота, двойчы на год ператвараліся ў ваўкоў. Нешта такое прыгадваеца, як дазнаесьца пра захапленыне Зымітра.

Калі паляўнічыя забіваюць дарослыя звяроў, Шамановіч забірае «на выхаваньне» тыднёвых ваўчанят. Старэйшых прыручаўць ужо малайліверна. Зрэшты, тое, што робіць Зыміцер, гэта нават не прыручэнне. Ён не прымушае ваўкоў жыць паводле чалавечых законаў. Наадварот: фактычна, прымае шчанюкоў у сваю зграю. Як тлумачыць Шамановіч, яго стасункі з ваўкамі — гэта стасункі вожака і падначаленых. І, каб драпежнікі падпрадкоўваліся, ён штогвесну мусіць «адстойваць» гэтую пасаду, дэманструючы сваю сілу канкурэнтам зь ліку падрослых «шэранькіх ваўчкоў».

Жонка Зымітра, Ірына, таксама арнітолаг, таму разумеє і падзяляе яго апантанасцьць жывёльным съветам. І ні яе, ні іх малую дачку Яніну ня дзівіць назённасцьца ваўкоў на падворку — у спэцыяльным вальеры. Да людзей навокал ваўкі ставяцца зь цікавасцю і асьцярогай, бачачы падабенства да Сяргея.





Гатэль «У загіблага вершатворцы»

Няхай жа будзе і...



30 чэрвеня, акурат паміж чарговай гадавінай гібелі галоўнага паэта беларусаў і чарговым съвятаваньнем Дня вызваленія, у галоўным тэатры Беларусі ставілі, зразумела, спектакль, прысьвечены ягонай (галоўнага паэта) памяці. Гіша Аляксандар Фядута.

Калі дапусціць, што сярод глядчароў Купалаўскага ёсьць людзі, якія ня ведаюць, хто такі Янка Купала, дык ужо з самага пачатку спектаклю «Сны аб Беларусі» яны даведаюцца пра дзве речі: Купала — гэта беларускі паэт, які загінуў у найкім маскоўскім гатэлю. Акалічнасць гібелі невядомыя: зачытваеца ўсіх НКВДысцікас (імаверна, праўдзівое) заключчынае пра падзеі Івана Дамінікаўчы Луцке... — даруїце, Луцэвіча, — з амаль фізіягічнымі падрабязнасцямі. Падаў у лесьвічных праўдзісткі з дзвігатага паверху, ад чаго «кроплі крыві яго гарачай», гаворачы словамі іншага загіблага пры загадковых акалічнасцях савецкага кіясіка, праліліся ўжо на сёмым паверсе.

У найлепшых традыцыйных «фізіягічных нарсы» (быў такі жанр у літаратуре) узнаўляеца і побыт эпохи. Сірэна дзакаранавана калёнамі а ля стацінскі ампір, жырандолямі-коламі,

падсьвечаная чырвоным съвятлом, закліканым, імаверна, сымбалізаваць салжаніцынскае «чырвонае кола», што працяцілася па жыццях мільнёнаў і мільнёнаў савецкіх (і антысавецкіх) грамадзянам. Па сінене ходзіць людзі ў форме і цывільнім, пакаёк і цене паэта, які аніяк не можа супакоіцца і ўжо паслья гібелі чытае вершы і дае паказаныя пра сваё жыццё.

Прыблізна такім жа чынам паказане і мінулае паэта. Толькі жанр ужо іншы — не «фізіягічны нарсы», а пазема ў найлепшых традыцыйных этна-сымбалізму, уласцівага росківу творчасці Купалы. І вось тут якраз Уладзімер Савіцкі, пастаўношчык і аўтар сцэнічнае кампазіцыі ў адной асобе, трапляе ў ім жа самім пастаўленую пастку.

Реч у тым, што адна этна-сымбалічная пазма ў рэпрэтуары купалаўцу ужо ёсьць. Гэта «Сын-музикам» Міколам, Пінгінам. І ўжо тады «Сны аб Беларусі» глядзіцца як своеасаблівы «дубль» пінгінскага спектаклю. Пададзенства ўзмініцеца, калі ўлічыць, што з уласна «пээмных» тэкстаў у абедзільных пастаўноўках выкарыстоўваючы абсалютна аналагічныя сцэны — фальклёрана съвіта, п'янка ў карчме, крах сяменага дабраўты. Замест песеньні жабракоў, праўда, — песня музыкаў-блазнай.

Глядзіш — і разумееш, што ўсё гэта ты ўжо бачыў, на той самай сцэне, толькі ў трох больш уда-

лай пастаўоўцы.

Рэч тут не ў ігры актораў. Акторы добрыя, і чаго-чаго — а чытаць вершы Купала купалаўцу ўмеець вельмі нават добра. Міхаіл Зуй і Ганна Хітрык, якія граюць маладога паэта і ягоную кахраню (такое адчуваюць, што, звёўшы гэту рамантычную пару ў роліх пары камічнай у «Пінскай шляхце») Пінгін акурат і змусіў іх спарадыўваць іх жа ўласных ізрэнаніяў з пастаўоўкі Савіцкага, бліскучы Аляксандар Падабед, загрыміраваны пад менскі помнік Купалу, так, што нельга адрозніць, нават абсалютна не прапісаныя аўтарам інсцэніроўкі (ці аўтарамі п'есы?). Пастаўца Маці (Зоя Белаахвосцік) і пастаўка Бацька (Мікалай Кірычнік), якія сымбалізуюць Матчыну любоў да Бацькоўскіх гонаў; нават Людзі ў форме і ў цывільнім, якія зьяўляюцца на імгненіе, Руслакі і Марысіны Бацька — усе яны запамінаюцца, у кожнага сваім інтанансам. Зразумела, што адзін і той самы прыём немагчыма выкарыстаць два разы, як немагчыма двойчы ўайсці ў адну і ту самую раку. Купалаўскі тэатр пасправаў гэта зрабіць — і прайграў у двубоі з самім сабой.

Тым больш што спроба ўдала спадучыць біографію грамадзяніна СССР І.Д.Луцэвіча, які існаваў на праўдзе, і біографію чалавека, пад помнік якому так дбайна загрыміраваны Аляксандар Падабед, якому і граць амаль німа чаго — толькі вершы заста-

еца чытаць, — таксама няўдача

— на наш погляд. З «Сымонам-музыкам» было ўжо прасыцей: у адпаведнасці з жанрам гісторыя станаўлення творы расказавалася выключна сымбаліцкімі сродкамі. Але як толькі сымбалізм заканічаеца, як у нашым выпадку, застаецца не реалізм нават, а ў поўнай меры сацыялістычны реалізм. Таму што быў такі жанр у савецкім тэатральным мастацтве — «дацкі спектакль». То бок не спектакль, вядома ж, на дацкай мове ці паводле п'есы дацкага аўтара, а спектакль, прымеркаваны да чарговага юблею. І быў на схіле савецкай эпохі ў Маскоўскім мастацткім акадэмічным тэатры настав адзін зь нямногіх удалых «дацкіх спектакляў» — паводле п'есы Міхаіла Шатрова «Так пеможам!» — пра запавет У.І.Ульянава. Там хворы Ленін ачунуваў, прыліжджай да працоўніх кабінет, дзе і зьяўляліся яму цепі паплечнікаў, каб можна было зь імі наноў спраччацца, разважацца і да т.п. Хто ведаў гісторыю КПСС, той Бухарына ад Свярдлова адрозніць мог. Хто ня ведаў — даваў веры акторам і рэжысёру. Але, на шчасце, Ленін не пісаў (будзем спадзівацца) вершоў, а то падабенства двух спектакляў пра ажыўшыя помнікі было б і ўвогуле забойчым.

Проста таму, што паказаная ў тым ужо напаўзабытым спектаклем МХАТ трагедыя Леніна, якая стала трагедый для агро-

мністай краіны (і нават больш як адной краіны), з таго спектаклю ўсё-такі прарысоўвалася хоць некі. А зразумеў з інсцэніроўкі Ўладзімера Савіцкага, чаму, уласна кажучы, сігануў Купала ў той лесьвічны пралёт у гатэль «Масква», проста немагчыма. Таму што Купалы на сцэне «купалаўскага» ўвечары 30 чэрвеня — не было!

Ёсьць грым Купалы (дакладней, помнікі Купалу). Ёсьць вершы Купалы. Ёсьць нагода для таго, каб паставіць «дацкі спектакль», прысьвечены Купалу (а з такім самым посыпехам — ці ня посыпехам? — гэта мог быць спектакль, прысьвячаны Пушкіну, Шэкспіру, Данту, Экзіясту, цару Саламону і ўсікаму іншаму паэту, які коліс жыў на нашым глебусе...). А вось трагедыя Купалы — няма.

Ну скончану жа пазэт зь дзяялага паверх толькі таму, што ён піў?! Гэта занадта простирае тумачынне (адзіна зразумела, дарэчы, тумачынне, калі меркаваць з таго, якія съведчаны дае на спэцна Аляксандар Падабед Аляксандру Паўлаву: ён, маўляў, і ў запой сыходзіць, і на склероз пакутуе — нават сладуны «Саюз Пісменнікаў Беларусі» ні запою, ні склерозу чамусыці рады не дае). Але другая вэрсія, прынятая сярод часткі нашай інтэлігентнай публікі, не прарысоўваеца зусім: для Людзей у форме і цывільнім гэтасамага гэтае самагаўства ажыўшага помніка аказываеца зусім нечаканым. А раз уся цэнтральная частка купалаўскай біографіі — і з першай, наўдалай, спробай самагаўства, і з «ляўкоўскім цыклам», і вайнай, якай ўзрушыла паэта, — застаецца, як той казаў, за кадрам (толькі аднім нямек — куплет з ліста «Вялікаму Сталінлу ад беларускага народа»), то...

...то я скажаце гэта разумець?

Ды так і разумеце, таварыш глядач! Напісіў да шаленства і скончану ў лесьвічных пралётаў! Трэба было не руйнаваць маскоўскі гатэль «Масква», а простираімёнаўца яго ў нешта накшталт «Гатэль «У загіблага вершатворцы» — пазычышы назву ў старой і палікам савецкай фантастычнай аповесці братоў Стругацкіх.

Ня думаю, што дзялі гэтага быў пастваўлены спектакль на сцэне Купалаўскага. Вой, ня думаю...

Скажам, калі б на сцэну на паклон столькі часу пасля прэм'еры «Дзікага палівання карала Стага» дагэтуль разам з выкананіцамі выхадзіў бы пастаўноўшык спектаклю, гэта было бы спрадядліва: у тым спектаклі паводле Каараткевіча кожны выкарыстанины рэжысёрам прыёмы апраўданы, прадуманы, вывераны. Грае ўсё. Калі на сцэну на паклон паслья «Сноў аб Беларусі» выходзіць толькі акторы, гэта на менш справядліва, падзівацца, што вершы чытаць яны ўмеець — прычым вельмі добра. Але тады і выпускай CD з чытаннем вершоў і піянянем песняў!

А 30 чэрвеня мne ўпершыню было шкада патрачанага часу.

Аляксандар Фядута, глядч



Балівар

Піша Вацлаў Шаблінскі.

Канфлікт паміж Калюмбіяй з адного боку ды Вэнэсуэлай і Эквадорам з другога яшчэ раз паказаў хістасьце баліварынскай ідзі, на якую любяць спасылаща лацінаамэрыканскія левыя — Фідель Кастро, Уго Чавес, Эва Маралес. Што такое баліварынскай ідзі? І хто такі Сымон Балівар?

Падчас аднаго са сваіх падарожжаў Хрыстафор Калюмб адкрыў заміно, дзе індэйцы жылі праста на вадзе, у хатках на сваях. Вялікаму генузэцу гэта нагадала звычай гораду съвітога Марка, таму ён назваў краіну «маленькая Вэнэція» — Вэнэсуэлай.

Вялікая ідзі

Гішпанскі кароль вырашыў засядці новую каленію сваім самымі беднымі і гордымі падданнымі — баскамі. Аднаго з таких пасыленцаў звалі Сымон Балівар. Яго наму цёзку і нащадку накануне было стаць выцвадзіцелем Лашінскай Амэрыкі.

Сымон Хасэ Антоніё дэ ля Сантысіма Трнінад дэ Балівар і Палісіс Блянка нарадзіўся 25

ліпеня 1783 г. у Каракасе. Сям'я Балівараў была адной з самых багатых у Вэнэсуэле. У маладога Сымона было ўсё для бесклатнога цікавага жыцця. Ён падарожнічае ў Эўропу, сустракаецца са знакамітымі людзьмі. У Мадрыдзе кроюла нават бяруць у сувіту гішпанскага інфантага.

Аднак Балівара больш за ўсё хваляваў лёс бацькаўшчыны. Ён марыў паўтарыцца тое, што зрабілі ў сябе пайончыны амэрыканцы. Неўзабаве нагода звіяўся. У 1810 г. Напалеон акупаваў Гішпанію, і да факта каленіі заспалілі бяз мэтраполіі. У Каракас віртаяцца легендарны ўзелнік вайны за незалежнасць Злучаных Штатаў і Вялікай Францыскай рэвалюцыі генэрал Францыска дэ Міранда. Шмат гадоў гэты чалавек сэліў пад эгідай прадстаўнікамі эўрапейскай эліты, у тым ліку з шляхтой Рэчы Паспалітай (Памамі, Сапегамі, Станіславам Аўгустам Панятоўскім), каб зацікаўіць іх ідэяй паўнаваамэрыканскай незалежнасці.

Злучаны Штаты Паўднёвой Амэрыкі

З ініцыятывы Міранды Вэнэсу-

эла абвяшчылаца незалежнай рэспублікай. Балівар робіцца адным з самых палкіх прыхільнікаў генэралісмуса, такос званыне Міранда атрымаў ад паплечнікаў. Аднак гішпанцы куткі пераходзяць у наступ. Мэтысы, індэйцы, інгры не любілі кроўлю, якія стаялі на чале незалежніцкага руху, і не аказалі супраціву новым канкістадорам. У выніку Міранда трапіў у палон. Балівар быў вымушаны збегчы ў суседнюю з Вэнэсуэлай Новую Гранаду, дзе ўладу яшчэ ўтрымлівалі патрыёты-незалежнікі. Ноўгаранадзкі ўрад пасылаў візінёўцаў, якія падышлі з атрадам у выведку, але ён вырашае рухацца далей і ў чэрвені 1813 г. абвяшчае Другую Вэнэсуэльскую рэспубліку. Яму быў дадзены тытул вызваліцеля — Лібертадор (El Libertador). Аднак і Другая рэспубліка праіснавала нядоўга. Балівар зноў на эміграцыі. Ён абдумвае прычыны паразы. У новых маніфестах вызваліцель абяцае свабоду рабам, зэмлю — сялянам. Гэта дае свой плён. Рух за незалежнасць робіцца нарашчаючым агульнанародным. Былыя няволінкі ідуць у адным шэрту са сваімі панамі.

Імам Балівара робіцца сымбалем свабоды для многіх. Каб узیць удзел у бацьцерстве з Гішпаніяй, на пайдвіаамэрыканскі кантынент прыняхідзяцца сын маршала Мірата, а таксама пляменнік Напалеона і пляменнік Касьцюшкі. Касьцюшка-малодшы быў срод узельнікаў бітвы пры Аякуча 1824 г., якая паклала канец гішпанскому панаванню на мачерыку.

Паўставала пытаныне, што рабіцца далей. Балівар лічыў, што вызваленікі краіны павінны скласці Злучаныя Штаты Паўднёвой Амэрыкі — Вялікую Калюмбію. Такое ўтварэнне, якое ўключала ў сябе Новую Гранаду, Вэнэсуэлу, Эквадор, Панаму, было аблешчана ў 1828 г., а Балівар стаў яго диктаторам. Аднак вызваліцель відавочна не падыходзіў да такой ролі. Ён лічыў ніжэй за свой гонар пераследаваць аланэнтату. У выніку ад Калюмбіі адлучыліся Вэнэсуэла і Эквадор.

«Як мора араць»

Неўзабаве Балівару давялося бегчы са сталіцы вялікай Ка-

лумбії Багаты. Паміраў вызваліцель у выгнанні. Вынікі свайго жыцця ён падсумаваў у наступным сумнім выслоўі: «Служыць незалежнасці — як мора араць. Гэтыя краіны, безумоўна, трапяць у рукі бязглаздага натоўпу, каб затым перайсці пад уладу дробных тыранаў усіх колераў і расаў». Гэтае працтва спраўдзілася.

Вэнэсуэла стала здабычай шэрагу дыктатараў, найбольшую вядомасць зь якіх атрымаў Хуан Вісінт Гомэс. Менавіта Гомэс стаў правобразам для галоўнага героя «Восені патрыярхага» Маркса.

Калюмбія — гэтую назну захавала Новая Гранада — ператварылася ў арэну для шматлікіх грамадзянскіх войн, якія цягнуцца да сёньня.

Ціпер імя Балівара карыстаецца павагай на ўсім кантынэнце. Аднак спробы прэзыдэнта Чавеса адрадзіць баліварынізм успырываючы суседзямі — Калюмбіяй і Пэру — з асцягай. Яны бачаць у гэтым імкненне Каракаса да панаванні ўзрэгіене.

Вачыма агента савецкай выведкі

Пра Балівара пісалі розныя слінныя пісьменнікі. Сярод іх Габрыэль Гарсія Маркес, Іван Франко, Эміль Людвіг. Трапіў у

эты лік і Карл Маркс. Ня маючы працы, аўтар «Капітalu» згадзіўся напісаць для амэрыканскай энцыклапедіі том на літару «Б». Вызваліцело там была дадзеная адмоўная характеристыка. Таму ў савецкіх даведніках Лібертадор характарызуваўся як абаронца інтэрэсаў краін і паноў. Параўнаны гэту схему адварыўся Есіф Грыгулевіч, нараджэннец Віленшчыны, лёс якога аказаўся цесна звязаны з Паўднёвай Амэрыкай. Гэты ўздельнік заходнебеларускага вызваленчага руху, сябар Таварыства Беларускай Школы, прыmeyeць Максіма Танка накіраваўся змагацца з фашызмам у Гішпанію, а ў далейшым лёс гарачага віленчука аказаўся звязаны з Паўднёвай Амэрыкай — ён працаўаў там асентам савецкага выведкі.

Ібразамэрыканскі досьвед віленскага камунара стаў матэрыялам для дванаццаці кніжак. Сярод іх біографіі Балівара і Францыска Міранды, якія выйшлі ў сэрыі «ЖЭЛ» пад псеўданімам «Лаўрэцкі». Працы Грыгулевіча-Лаўрэцкага не засталіся незаўажанымы на бацькаўшчыне яго геярояў. Наш земляк атрымаў орден Міранды, быў прыняты ў асацыяцію калюмбійскіх пісьменнінікаў. Творы Грыгулевіча паслужылі матэрыялам і для гэтага нарсы.

Дзяржава Балівара ў момант свайго найбольшага пашырэння



Новы нумар часопісу ARCHE

Падпісацца на ARCHE можна ў любым паштовым аддзяленні. Падпісны індэкс 00345



Славянскі канкан на «Славянскім базары».

У Гомелі цырульніца пакінула клієнту валасоў

16-гадовая дзяўчына звярнулася ў цырульню за паслугай меліравання валасоў. У выніку яна атрымала хімічныя апекі трохі ступені, пасля якіх маднай алергічнай рэакцыі, засталася без валасоў. Высъветлілася, што дзяўчына рабіла меліраванне ўпершыню. Распачатая кримінальная справа.

У Дніпры патануў дырэктар «Гомельтранснафты»

Аляксей Касцючэнка патануў у часе рыбалкі 12 ліпеня. Трагічны выпадак здарыўся ў вёсцы Верхнія Жары Брагінскага раёну. А. Касцючэнка лавіў рыбу на матары са сядэздзінне Дніпра. Паводле паведамленій варсей, у выніку розкага маңжурӯ ён выпала з лодкі, спрабаваў даслыпіць да берагу, але патануў. Цела знайшли ўвечары наступнага дня.

У Нямеччыне разбіўся аўтобус зь беларусамі-перагоншкамі

Здарнныя адбылося ў панядзелак на аўтострадзе Бэрлін — Гановэр. Мікраўтобус «Ральксваген-Каравела», у якім знаходзіліся беларусы, урэзўся ў грузавік, які стаяў. Паводле адной з варсей, вадзец з мікраўтобуса заснушаў з рулём. Загінулі пяць грамадзян Беларусі. Яшчэ тroe беларусаў з пяцікімі траумамі дастаўлены ў

балыціцу. Яны ехалі ў Нямеччыну купіць аўтамабілі.

Алімпійца стымулююць пажыцьцёвай скваркай

На ўшанаваныі нацыянальнай жаночай баскетбольнай зборнай краіны генэралыты дырэктар ЗАТ «Белатміт» Барыс Цыборык заявіў, што ў выпадку выйгрышу каманды медалёў любой варгасці на Алімпіядзе-2008 кожны гулец будзе пажыцьцёвам забяспечаны мысінскім і каўбаснымі вырабамі.

Ён таксама паабіцаваў, што «місія ганоў» чакае кожнага беларускага спартогута, якому ўдастца падвінца на найвышэйшую прыступку і' сдрэстала ў Інгіштру.

Беларус таемна вёз з Украіны старожытны абра

Старожытны абрац адабралі ў грамадзянін Беларусі супрацоўнікі пункту пропускі «Новыя Ярылавічы». Абра, загорнуты ў радіо, знаходзіўся за заднім сядзеньнем у салене аўтамабілю Фальксваген Джэста.

На абраце выяўлены Іесус Хрыстос, які правай рукою бласціц, а ў левай тримае разторнутася Дабравесць. У дачыненні да беларуса супрацоўнікамі мыгні была ўсчитана адміністрацыйная справа. Пасыль правядзенныя экспертынага дасылдевання гіторыка-культурнай канітоўнай абрацы айчыннай візы выявіліся беларусы, урэзўся ў грузавік, які стаяў.

Паводле адной з варсей, вадзец з мікраўтобуса заснушаў з рулём. Загінулі пяць грамадзян Беларусі. Яшчэ тroe беларусаў з пяцікімі траумамі дастаўлены ў

Наших рыцараў не пусцілі на Грунвальд

Беларускі рыцарскі клубы ня выканалі новых патрабаваній, што тычыцца падрыхтоўкі дасылехаў. Сярод ініціятаў гэтага тычынца адмысловыя насклады на ногі, якія засыпрагаюць ад каленцтва», — сказаў адзін з арганізатаў «Дзён Грунвальду» Яцкі Шыманавіч. Паводле яго, ёсьць таксама проблемы, «звязаныя з уваходам Польшчы ў Шынгенскую зону». Паводле сп.

Шыманавічы, на наступным

годзе «беларускія харувы

нагоўна возьмуть удел у інсцэнюроўкі бітвы».

Інсцэнюроўкай бітвы пад

Грунвальдам прыпадаў 12 ліпеня на гістарычным месцы

— там, дзе яна адбылася ў

1410 годзе.

У НХЛ яшчэ адзін мячук

Абаронца нацыянальнай зборнай Беларусі Ўладзімер Дзінісаў падпісаў контракт з «Нью-Ёрк Рэйнджэрз». Такім чынам беларускія дзяўчыны НХЛ вырасла да пасып чалавек. Брэты Андрэй і Сяргей Касціцыны і гулоўцы

у «Манрэалі», Міхаіл Грабоўскі перайшоў у

«Таронта», за «Каларада

Эзлані» птуре Руслан Салей. Заключчыў контракт з

«Дэтройтам» Сяргей Коласаў.

«Беларусьфільм» анимаваў прымаўкі і геральдыку

Падрыхтоўчыя ізвыяд да здымкаў новага мультфільму «Беларусьфільм»

заявішься на кінастудыі «Беларусьфільм».

Сюжэтам мультыплікацыйнай стужкі з'яўляюцца беларускія прыказкі і прымаўкі. Сцэнарыст і режысэр — Міхал Тумеля. Ужо гатовыя сінтар, стылістыкі экскізы, экскізы ігронажаў. Здымкі пройдуть да лістанаду.

Тымчасам, на кінастудыі скончана трэцяя частка праекту «Аповесць мінулькага гадоў». Гэта праца цыклю мірамэтражных анимацыйных фільмаў пра паходжанне і сымболіку гербаў беларускіх гарадоў.

Мастакімі кіраўніком

праекту з'яўляецца Ігар Волчак.

У новую мультыплікацыйную стужку ўваходзяць фільмы пра гербы Польшчы, Шклоўа, Мазыра, Чэрвена, Пружанаў і Наваградку — па адным горадзе на кожную вобласць, краіны.

«Шэсць старожытных беларускіх гарадоў маюць шматліковую гісторыю, у геральдыцы іх гербоў

адлюстроўвана самая разнастайная тэматыка» —

піша сайт кінастудыі. «Гэта

дазваляе адлюстроўваць у скожастах не толькі

гістарычныя падзеі, але і

гаспадарчую дзеяйнасць

жыхароў гэтых гарадоў,

распавесці пра старожытныя

рамёствы, якімі займаліся

нашы продкі».

У Маладэчне скралі ровар у швэдзкага падарожніка

У Маладэчанскім РАУС па

дапамогу з'яўрнуўся 24-гадовы грамадзянін Швэцыі. Ён вырысаны працацца ў адзіночку на ровары з Скандинавіі ў Турцыю, выбраў маршрут перараз Беларусь і напярэдадні прыехаў у Маладэчна.

Велатурист паставіў ровар ля гасцініцы і з думкай, што ўтакі лоднімі месцы нічога ягонай маёмы не пагражае, пайшоў уладкоўвацца на начаг.

Калі хвільні праз дзесьяць ён

выйшаў на ганак, то зъ

зьдзілением пабачыў, што ад ровара ні пыту ні съеду.

Разам з ім з'яўлілі намёт,

спальны меш, заплечнік,

інструменты, адзеніне,

аптчка, запчасткі й

правізія на суму 1375 зёўраў.

У мілицыю пакарылі

адразу не пайшоў, бо

думаў, што хтосьць прости

ўзяў ровар пакатаца. Ён

з'яўрнуўся да адміністраці

ратара гасцініцы з

прызнаннем, што малдо

здаўся, а днікі

бар'ер на даў им

парауземца. Таму на

парозе РУУС дверэрліў

пішадз з'яўляўся толькі

наступнай рандзіні. Ровар

пакуль знайсці не ўдалося.

Усцятае крыміналная

справа. У Стакгольм госьць

вернецца самалётам.

«Барсэлён» заплаціць за Глеба 22,5 млн зёўраў

Ленданскі «Арэнал»

пагадзіўся прадаць

беларускага футбаліста

Аляксандра Глеба

шынлянскай «Барсэлён» за

22,5 млн зёўраў. У свой час

«Арэнал» набыў яго ў

нямецкага «Штутгарту» за

15 млн. Кантракт

футбаліста з каталёнскім

клубам разычнены на

четыры гады, за якія Глеб

заробіць агулам каля 14

млн зёўраў.

У Жодзіне чалавеку пералічылі на картку 170 тысяч зёўраў

За дзень да гэтага 27-гадовы жыхар Жодзіна паклаў сабе на картку 170 тысяч зёўраў, і рагітам пабачыў там ту самую лічбу, толькі з більш.

Звар'яцелі ад часцыя работнікі заводу пачаў

летаць па ўсіх горадзе і здымыя грошы з розных банкаматаў.

Частку грошай ён аднёс да цепчы, якая

адразу ж яго зікала. А сам

выправіўся с'яцівакаль. У

банку вывілі, што касірка

памылілася ў валюце

налічэнія. Мільян зёўраў

выкладылі ў міліцію на

прафілактычную гутарку.

Ён аддадзе ўсю суму.

Пазым'яўшыся мільёну, ён

выправіўся з жонкай

адчывацьця ў Сочы.

У Горадні забаранілі гандляваць півам на прыпынках

Мясцовыя ўлады лічаць, што гэта падешыць санітарны стан гораду.

Забарона тычыцца 60

шапаку.

Цікава, што іншыя

слабаільгатольнія напоі

прадаваць не забаранілі.

Паводле: Ул. інф., СП, АТ, рады «Свабода», БелАПАН, Эўрапараліс, «Звязда», «КП в Беларусі», «СБ-Беларусь Сегодня», «Високій Вал», Life.ru

Спадчына Пірасмані і нашчадкі інсургента

Грузінскі мастак стаў там, дзе не знайшлося пакуль месца нашым геніям — Алене Кіш і Язэпу Драздовічу. Пра Ніко Пірасмані піша Сяргей Харэускі.

Колькі б наша ўяўленне німалівалася сабе далёку каўкаскую краіну, усё ажадца не зусім праўдай. І нават калі хот пабывае там, этыя летцуненыя ўяўленныя не разъвіваюць. Быкожы ўбачыў акурат тое, што юха маливала яму ягонае ўяўленне. Таму, што Грузія — краіна міфу. Міфаў пра герояў Аньтчынскі і Святых апосталаў, пра горы, мора і Сонца. Міфаў пра Пірасмані...

Ніко Пірасмані вызначыўся між сваімі сучаснікамі і сучаснікамі дарам надзвычай вобразнага ўспрыніція рэчанскасці. Ен жыў і ствараў свае карціны на мажы XIX—XX стст. На сэйнях творах Ніко Пірасмані вядома на большыя як дэзвесце. Найбліжыядомныя ягоныя работы — «Велікан», «Ляя», «Леў і сонца», «Алень», «Смейныя пікнікі», «Артчальскія прыгажуны», «Дзялчынка з паветранымі шарамі», «Магарыта». Праўда, акурат «Магарыту» ў Менску не прывезлы. Гэта такі партрэт, вядомы хіба адно ў Тблісі, французскіх сільвачкі Магарыты да Сэуру. Яе вобраз стаў адным з самых віліх міфаў пра мастака, які нібы патрапіў ўсё, што ашчаджай, на кветкі для яе. Андрэй Вазыненскі напісаў пра эту верш, зъмест якога запагодзіў чыду ў Паўдзіскага. Щматроць пайго-раная гісторыя, дзяячкоў выдатнаму кампазитору Райманду Паўлусу, стала са-

вецкім папулярным шлягерам «Міліон альных роз» у выкананні Алы Пугачовай.

Але гэткі гісторы не магло быць праз тое, хоць бы, што ў Пірасмані не было столькіх чи хадаў быкожы маёны, каб не прадаць. Ен, бажаволны дзівак вялікага росту, жыў адно ўласнай творчасцю.

Для Пірасмані жыццё і мастацтва, мастацтва і чалавек быў непадзельным. Пэрсанажы майстра статычныя, але на-поўненыя ўнутраным драматызмам, гэта не канкрэтныя вобразы, а тыпы: духан-шык, дварнік, кухар, даярка. Свае карціны ён і пісаў белым на чорным, а не на-адварт. Статычныя, гэмэртызаваныя кампазіцыі й строгі стрыманыя калірныя палотны — толькі на першыя погляд могуць эда-вацца чымосьці незвычайнай, перадусім для людзей заходніх культур.

Тыя, хто бываў у Грузіі і знаёмы з тантыйшымі кананічнымі мастацтвамі, на ўбачыць тут нічога дзіўнага. Пірасмані тварыў цілкам у разычныя сваі, грузінскі, традыцыйнай культуры. Таму ко-леры, што набіўваюць у яго сміблічны сэнс, кампазіцыйная пабудова палотнаў, а нават ў біблейскіх геральдичных істоты — Леў, Бык, Аленъ і Арап, легка дэшифруюцца праз праваслаўнае ма-стацтва Грузіі. У наўгому сучасце Пірас-мані знаёмыя месца амаль усім жанрам жывапісу, здайна відомым у Еўропе. Але найбліжыя часты ў ягоных сюжэтах прадстаўленыя славутыя грузінскія гу-лянкі. У мастака распісць віна ў чайчи-стравчаю сваю будзеннісць і Баналь-нонусць, а мяса яніці набівае насамрэч біблейскі сэнс, а застолье становіца эўхарыстыя.

Пірасмані не карыстаўся складанымі прыёмамі, відомымі єўрапейскимі ма-стацтвамі, каб зынітаваць кампазіцыю ю ары-ентаваць гледача, наадварт, ён пісаў

фігуры паасобна, рыхтык як на праваслаўных фрэсках, таму пэрсанажы ягоныя існуюць зазычай самі па сабе, спараджаючы адутивные шычмілавае самоты.

Эфект адчужанасці натурі ад ма-стацтва вобразу, як на старажытных абразах, замоўваеца іконным калірнам, у агуле суворым, часам зусім эмоційным, але зрасці зыніцаку пальмірнага пярэстымі фарбамі, нібы дзікімі краскамі.

Пірасмані быў авангардыстам у ўз-рэгістры сэнсе гэтага слова. Наадварт, яго пракаўка на «закачыка», імкнучыся па-разумеца з гледачамі праз іхнюю культурыны коды. Гэта яму ўдавалася. Ягоныя палотны перадусім служылі людзям — у духанях і пічных, у крамах і храмах. І тагачасны грузінскі глядзіц, мада абана-туў з ўзрэгістак мастицтва, разуме ме-навіта мастицтва Пірасмані, свае, не чу-хозе. Янчадаін трывалы міф пра гэтага выбітнага грузінскага генія — тое, што ён пісаў свае палотны абычынны і на абычынны, праз беднасць, праз скват-насць замоўчайд і. д. Сеняня ж нам вя-дома, што матэрыял для ягоныя кары-наў, цыраты, была на ганчарнай, імпартнай як і ягоныя фарбы. То Бок ён паслугоўваў — да таго часу дарагі, дафіцітнымі ў тых краях матэрыяламі. Даўшы да кол-касцыі рэкламаў і шыльдаў, што ён вы-работаў для пікарнікі, духані, крамаў цікія пасырэвідцы. Гэта на міні-замо-вай. Пірасмані відавочна ідэалізуе дабра-быт, сцяга жыцьця ў шчодрыя звычай-страга Тыфлісу. Што ўжо сам по сабе яскрава сведчыць пра ягоную сацыяльную адаптаванасць, зынітаванасць з раз-альнымі, і яким, жыцьцём. Міф пра ягонае жывапісу — ягоныя палотны да 1913 г.

ў савецкі час.

Убачыўшы ў ім роднасную душу, ма-стак-футурист Ілья Зданевіч, сын сас-ланага на Каўказе беларускага інсургента Міхала Зданевіча, прывёз палотны Пірасмані ў Москву, яшчэ да развалы, пры жыцці мастика. Там яны экспанава-ліся на выставе футуристаў «Мішань» у 1913 г. Пра Пірасмані загаварыў ў ма-стацкіх колах імпэрыі. Яго бурна началі ганараўца, і на радзіме. У апошнія гады памер 5 трайней 1918 году. У Тблісі. У незалежнай Грузії.

Тымчасам Ілья Зданевіч і ягоны брат

Кірыл (агтар славуты кнігі пра Пірасмані)

зашыпіўся ў міфізмізм і непрызнанасці

Пірасмані — якічэ адзін міф. Менавіта ў

Тблісі, дзе земляк, беларуска бацьку, Кірыл

Зданевіча, на пачатку 1930-х езь-дай

выдатны беларускі мастик даваенне

эзі Раман Семашкевіч. Пабачаны на ква-тры

Зданевічам калекцыя твораў геніяль-нага грузінскага прымітыўіста зрабіла на

Семашкевіча каліксалнае ўражанне.

А вось жа Ілья Зданевіч, пасля за-хопу савецкімі войскамі Грузіі, у 1920-м

энтэграваў у Францыю. І ў 1972 г. ён выдаў

на Парыжы ўздоўжную кнігу «Ніко Пірас-мані і ўзрэгістак».

Тое, што мы можам убачыць у наўгом

Нацыянальнім мастицтвамузіі — над-

звайчайная падзея ў мастицтві жыцьці.

Выстава, на якой прадстаўлены 24 ра-

боты са збору Нацыянальнага музею

Грузіі — гэта ўнікальная і рэдкая магыт-

насць пазнаніцца з тым смаўтнім і

дзіўным светам далеке каўкаскую краі-

ны. Выставка прадавацьце да 13 жніўня.

Пасля Менску палотны Пірасмані павя-зучуць у Парыжы.

дам, бо яго маствацтва аказалася актуаль-ным і нечакана сучасным у 1970-х і пун-кту гледжаныя агульнага разыўція ма-стцаў. Грузінскі мастик стаў там, дзе не знайшлося пакуль месца нашым геніям — Алене Кіш і Язэпу Драздовічу.

Вілазірную ролю ў больш глыбокім грузінскім асаваным мастицтвам і значы-насці спадчыны мастика — самавака, ко-лішняга чыгунчынага кандуктара, адыграў мастицкі фільм «Пірасмані», зняты ў 1970 г. Георгіем Шангеляем. Сан фильм гэтаксама стаў шадзурам. У 1982 г. у Мірзаані, роднай вёсцы Пірасмані, дзе ён быў проста пастухом, быў створаны муз-эз... Ягоныя творчасці і сэнсы, скрозь якіх залізлі, выклікаюць ў нас глыбокія эмоцыі і захапленне.

А дзяякуючы Пугачовай і Палусу ягоныя рамантызованы вобраз увайшоў у кожны дом на шостай частцы смету... Так, крок за крокам, Пірасмані стаў яшчэ адным вілазірным міфам Грузіі. Міфам, бясконаца далёкім ад праўды, якой слу-жыў сам мастик, ад праўды, пра ягоныя родны, зусім бедныя і занутры краіны. Але ягоныя міфы, што ўжо гэтак стаў падобны да праўды...

Кардзіны Пірасмані рэдка пакідаюць Тблісі, дзе ў Нацыянальным музеі Грузіі захоўваецца 160 ягоных работай. І свае шадзуры музеяў імкніца не вывозіць. Тое, што мы можам убачыць у наўгом Нацыянальнім мастицтвамузіі — надзвайчайная падзея ў мастицтві жыцьці. Выставка, на якой прадстаўлены 24 ра-боты са збору Нацыянальнага музею Грузіі — гэта ўнікальная і рэдкая магыт-насць пазнаніцца з тым смаўтнім і дзіўным светам далеке каўкаскую краіны. Выставка прадавацьце да 13 жніўня. Пасля Менску палотны Пірасмані было цу-

КАНЦЭРТЫ

Open Air «DOUBLE AIR»

19 ліпеня ў Сілічах — Open Air «DOUBLE AIR». Цэнтральны танцпол — electro house — будзе знаходзіцца ў ангары. На спэцыяльным подыю — VIP-зоны. А на вуліцах размесціцца RnB-танцпол. Пачатак — 22-й. Уваход: ад 25 000. Т.: 229-90-39, 229-92-86.

ВЫСТАВЫ

Да стагодзьдзяў Азгура і Глебава

У Мастицкім музее да 31 жніўня працуе выставка «Даўжэй

з век...», прысвечаная 100-гадовыню юбілею беларускіх твораў — Заіра Азгура, Сыліана Андруховіча, Ана-толія Волкава, Аляксія Глебава, Міхала Даўгялы, Людвігі Зданевічай, Яўгена Красоўскага...

Менскія фатадымыкі. Гараджане.

Да 31 жніўня ў галерэі візуальных мастицтваў Nova (Веры Харужай, 16) працуе выставка «Менскія фатаграфіі. Гараджане».

Жыцьцё прац кольер

У Мастицкім музее да 18 жніўня працуе выставка твораў Мікалая Бушычы «Жыцьцё прац кольер».

Выстава твораў Бэрлінскіх мастиакоў

У Музее сучаснага выяўленчага

мастицтва (пр. Незалежнасці, 47) да 27 ліпеня можна пабачыць выставу твораў берлінскіх мастиакоў, прадстаўнікоў міжнароднага цэнтра мастицтва Kunsthaus Tacheles, які дзеін-чае ў Бэрліне.

«Гумірабікі» Андрэя Вакрасенскага

Да 27 ліпеня ў Музее сучаснага выяўленчага мастицтва працуе фотавистава Андрэя Вакрасенскага «Гумірабікі». Гэта першая беларуская выставка ў тэх-ніцы гумірабікі.

Злачынствы Вэрмахту

Да 20 ліпеня ў Музее гісторыі і культуры Беларусі ідзе даку-ментальная выставка «З найбліж-шай жорсткасцю... Злачынствы Вэрмахту ў Польшчы, ве-расен — кастрычнік 1939 г.».

КІНО НА ВЫХОДНЫЯ

Супэрмэн з п'янай мордай

Хэнкок (Hancock)

ЗША, 2008, каліяровы, 92 хв.

Рэжысёр: Пітэр Бэр

Ролі выканаўцаў: Ўіл Сміт, Шарліз Тэрон, Джэйсан Байлтман, Джэй Гэд, Эдзі Марсан

Жанр: Комікс-драма

Адзнака: 5,5 (з 10)

Магіі скаланаўца ад прыго-даў тупармэнна Хэнкока (Ўіл Сміт). Як і належыць кожнаму супэрмэну, Хэнкок палюе за банды, ратуе людзей і карае нягоднікі. Але Хэнкок — аль-калогік, грубін і бомж, подзывіг якога абыходзіцца гораду ў круглую суму. Выратаваны Хэн-кокам рэжысёр

выйшае змініць непры-воні імдзі супэргероя... У амэрыканскай усталівішыся культуре — і стварыў супэрмэн. Найважнейшыя здольнасці, бесь-карыслівасць, мухансць, Пітэр Бэр паспрабаваў унісці лёгкую парадынную карэкцыю ў стылі штамповыя штампы.

Перагар за мілю, жабрацікі лахманы, п'янай морда, неахай-ныя звічкі, брудныя жарты (не найгоршыя ў амэрыканскім кіно), цёмная скура — новы вобраз Дон Кіхота ад хмарачосаў.

Асцыяльяну Дон Кіхоту з бутгальскай віскі найперш не вінаградам, але практыхінамі (пітэр, помідор/OFF, Dick4Dick, Neuro Dubel (BY)). Ладзіца арганізаваны даэзд ахвотных наведаць «Басовішча-2008» ад Кузынцы Белацощкай. Праезд будзе біліятным. Каб забраніраваць месца ў «чартарным рэйсех», трэба даслаць свае

ад

кантактныя дадзенныя на адрес zasvabodu.hrodna@gmail.com. Да Кузынцы Белацощкай можна дабрацца цягніком з Горадні.

Адпраўленіні — а 3.40, 7.55, 10.05, 14.50, 19.47, 22.34.

Андрэй Расінскі

Бяруць уздел IQ 48, Krama, Zet, Pomidor/Off, Dick4Dick, Neuro Dubel (BY). Ладзіца арганізаваны даэзд ахвотных наведаць «Басовішча-2008» ад Кузынцы Белацощкай. Праезд будзе біліятным. Каб забраніраваць месца ў «чартарным рэйсех», трэба даслаць свае

кантактныя дадзенныя на адрес zasvabodu.hrodna@gmail.com. Да Кузынцы Белацощкай можна дабрацца цягніком з Горадні.

Адпраўленіні — а 3.40, 7.55, 10.05, 14.50, 19.47, 22.34.

ад

Басовішча



